

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Bakalářská práce

2016

Miroslava Lédrová

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Miroslava Lédrová

Postavení Speakera v House of Lords - UK

Bakalářská práce

Praha 2016

Autor práce: **Miroslava Lédrová**

Vedoucí práce: **prof. PhDr. Blanka Říhová, Csc.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

LÉDROVÁ, Miroslava. *Postavení Speakera v House of Lords – UK*. Praha, 2016. 64 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií. Vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Blanka Říhová, Csc.

Abstrakt

Bakalářská práce *Postavení Speakera v House of Lords – UK* se zabývá tématem role Lorda Speakera. Lord Speaker je předsedou Sněmovny lordů parlamentu Spojeného království a jako takový předsedá zasedáním komory a také je jejím reprezentantem. Jedná se o poměrně nový úřad, jež vznikl za vlády New Labour díky Zákonu o ústavní reformě 2005. Lord Speaker v rámci předsednictví horní komory nahradil původní dlouholetý úřad lorda kancléře, jež v sobě spojoval zákonodárnou, výkonnou a soudní moc. Za účelem porozumění kontextu reformy úřadu se bakalářská práce se věnuje i tématu reformy Sněmovny lordů ve dvacátém století, s tím, že je kladen důraz především na reformy a návrhy reformem Labouristické strany. Hlavním cílem práce je analýza a charakteristika role Lorda Speakera, jeho funkce a postavení uvnitř i navenek Sněmovny lordů. Výzkum je založen na práci s primárními zdroji, především sněmovními dokumenty a zákony.

Abstract

Bachelor's thesis *Position of the Speaker of the House of Lords – UK* deals with the topic of a role of Lord Speaker. Lord Speaker presides over proceedings in the House of Lords in the parliament of United Kingdom and is the chamber's ambassador as well. It is a relatively new office and was established under the New Labour's rule thanks to the Constitutional Reform Act of 2005. Historically, the office of Lord Chancellor used to encompass all three branches of government and was replaced by Lord Speaker in the capacity of the chairman of the upper chamber. In order to understand this change, the thesis examines the reform of the House of Lords in the twentieth century, emphasises on the reform and proposals of reform provided by Labour Party. The aim of the thesis is to analyze and characterise the role of Lord Speaker, its work and position within and outside House of Lords. The research is based mainly on primary sources – especially chamber's documents and legislation.

Klíčová slova

Lord Speaker, reforma Sněmovny lordů, Zákon o ústavní reformě, New Labour, lord kancléř

Keywords

Lord Speaker, reform of the House of Lords, Constitutional Reform Act, New Labour, Lord Chancellor

Rozsah práce: 116 716 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 1. ledna 2016

Miroslava Lédrová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. PhDr. Blance Říkové, Csc. za odborné vedení bakalářské práce, trpělivost a cenné rady při jejím zpracování.

Institut politologických studií
Projekt bakalářské práce

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Fakulta sociálních věd

Politologie a mezinárodní vztahy

Postavení Speakera v House of Lords – UK

projekt bakalářské práce

Miroslava Lédrová

V Praze dne 25. května 2014

Vedoucí práce prof. PhDr. Blanka Říchová, Csc.

Téma

Lord Speaker je předsedou horní komory britského parlamentu, tzv. House of Lords. Tato funkce byla ustanovena roku 2005 přijetím tzv. Constitutional Reform Act. Do té doby funkci předsedy House of Lords zastával Lord Chancellor. Lord Speaker je volen členy horní komory na dobu pěti let, maximálně dvě volební období za sebou. Po převzetí mandátu se předpokládá, že se vzdává svého původního členství v politické straně a stává se nestranným. Funkce Lorda Speakera je analogickou k funkci Speakera v House of Commons.¹

Mezi hlavní funkce Lorda Speakera patří předsedání debat v House of Lords, udílení rad v procedurálních okolnostech v House of Lords, formální zodpovědnost za bezpečnost v prostorech House of Lords a v neposlední řadě také reprezentace House of Lords při slavnostních příležitostech.

Historicky prvním Lordem Speakerem se stala Baroness Hayman dne 4. června 2006. 1. září 2011 ji pak ve funkci nahradila Baroness D'Souza.

Klíčová slova: Lord Speaker, House of Lords, reforma, pravomoci, Constitutional Act Reform, New Labour

Výběr tématu

Britský parlamentní systém je po dlouhá léta zkoumán politiky pro svoji ojedinělost a výjimečnost. Téma Postavení Speakera v House of Lords se tak logicky řadí do skupiny jedinečných problematik, jimiž se vůbec lze zabývat. Jedním z hlavních důvodů vedoucích autorku k výběru tohoto tématu je například jeho dosavadní nepopsanost v českém prostředí.

¹Select Committee on the Speakership of the House - First Report, HL 199, 18 November 2003.

Zdroje a literatura

Základem práce je analýza postavení Lorda Speakera v House of Lords britského parlamentu. Výzkum bude založen především na práci s primárními zdroji, tedy oficiálními dokumenty britského parlamentu. Základní faktografie týkající se přímo Lorda Speakera tedy bude zpracována z dokumentů House of Lords, mimo jiné tzv. reportů. Veškeré dokumenty jsou přístupné veřejnosti online na internetových stránkách komory. Tyto zprávy budou využity zejména k analýze reformy, samotné funkce, ustanovení do funkce, voleb, pravomocí a ceremonií spojených s funkcí Lorda Speakera. Rovněž budou analyzovány některé legislativní akty, např. přímo Constitutional Reform Act z roku 2005.

Ke zhodnocení funkce bude dále využita reflexe v odborné literatuře, a to především odborné články a studie publikované v politologických časopisech apod. Vzhledem ke stáletrvající novosti této funkce není problematika funkce předsedy horní komory britského parlamentu příliš popsána ani v domácím britském prostředí, ať už jde o souborná přehledová díla o britském parlamentarismu či monografie. Jak již bylo uvedeno výše, kvůli omezenému počtu sekundárních zdrojů se autorka zaměří hlavně na práci se zdroji primárními.

Téma Lord Speaker v české literatuře není popsáno takřka vůbec, teoreticky bychom se s ním mohli setkat pouze v některých novějších učebnicích komparativní politologie, případně souborných pracích věnujících se britskému parlamentarismu, ovšem pouze okrajově.

Díličím tématem, které je s reformou a zavedením funkce Lorda Speakera spojeno je New Labour a její vliv na celkovou reformu jednak obecně UK, ale i House of Lords. Téma Labour Party, příp. New Labour z období 1997 – 2007 je v odborné literatuře reflektováno více než dostatečně, opět zejména britské, příp. americké, české výjimečně.

Metodologie

Obecně bude výzkum založen na kvalitativním přístupu. Předpokládanou metodou kterou použiji bude případová studie, konkrétně vnitřní nebo také jedinečná. Cílem vnitřní případové studie je zkoumání problému pro jeho jedinečnost, cílem naopak není dosáhnout nějaké obecné teorie či zobecnění.² V práci bude ovšem rovněž částečně využita komparativní metoda, a to v části věnované komparaci Speakera House of Commons a Lorda Speakera.

Výzkumná otázka

V rámci výzkumu hodlá autorka zodpovědět hlavní výzkumnou otázku, která zní: "Jaké je postavení Lorda Speakera v House of Lords UK?" Vzhledem k faktu, že výzkum bude prováděn především na základě studia pramenů, je třeba vytyčit i další výzkumné podotázku pro dokreslení postavení Lorda Speakera. Ta zní: "Jaká byla role New Labour v otázce reformy a vzniku funkce Lorda Speakera?".

Pojmový aparát

V rámci práce budou používány termíny *postavení*, *role* a *reflexe*. K zamezení jejich dezinterpretace autorka tyto pojmy vysvětlí v úvodu vlastní bakalářské práce.

Cíle práce

Celkově půjde o faktografickou práci s využitím především primárních zdrojů. Cílem autorky bude detailní vysvětlení postavení Lorda Speakera v House of Lords. Autorka se zaměří zejména na vysvětlení jedinečných fenoménů s funkcí spojených, například volba, délka mandátu, nestrannost atd. Z hlediska interpretačního se autorka pokusí o reflexi proměn britského vládního modelu na přelomu tisíciletí pod vlivem New Labour

² Drulák, P. (2008). Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích. Praha: Portál, s. 34.

s důsledkem vzniku funkce Lord Speaker. Cílem výzkumu je sestavit ucelený soubor faktů objasňující postavení Lorda Speakera v House of Lords.

Obsah práce

Úvod

New Labour – příčiny, vliv na přijetí reformy

Constitutional Reform Act 2005 – charakteristika, přijetí

Lord Speaker – funkce, pravomoce, volba, ceremonie

Lord Speaker – obě dosavadní volby, okolnosti zvolení, charakteristika obou představitelů

Lord Speaker a Speaker of House of Commons – komparace, pravomoci, vliv

Závěr

Předpokládaný seznam zdrojů a literatury

Primární literatura

Constitutional Reform Act 2005.

House of Lords. 2003. "Select Committee on the Speakership of the House – First Report".

House of Lords. 2005. "Speakership of the House – Report with evidence".

House of Lords. 2006. "Minutes and Order Paper – Minutes of Proceedings".

House of Lords. 2007. "Annual Report 2006/07".

House of Lords. 2011. "Election of the Speaker of the House of Lords: result".

House of Lords. 2011. "Election of the Speaker of the House of Lords".

House of Lords. 2011. "Leader's Group on Working Practices – Report. Report of the Leader's Group on Working Practices".

House of Lords. 2011. "Order, Order!".

House of Lords. 2012. "History of the House of Lords".

House of Lords. 2013. "Annual Report 2012/13 of the Administration".

House of Lords. 2013. "Playing a vital role in making laws. Investigating public policy. Checking government action".

House of Lords. 2013. "State Opening of Parliament".

House of Lords. 2013. "Work of the House of Lords 2012-12".

House of Lords. 2014. "People and membership".

House of Lords. 2014. "Role and work".

Library of Parliament. 2009. "British House of Lords Reform: Recent Developments".

Sekundární literatura

Armitage, Faith. (2010). *The Speaker, Parliamentary Ceremonies and Power*. The Journal of Legislative Studies. Vol. 16, no. 3.

Barlow, Keith; Mortimer, Jim (2008). *The Labour Movement in Britain from Thatcher to Blair*. Peter Lang.

Bédard Michael. (2011). *Question Period in the Canadian Parliament and Other Legislatures*. Legal and Legislative Affairs Division.

Bevir, Mark. *New Labour: A Critique*. Routledge.

Bogdanor, Vernon; Khaitan Tarunabh; Vogenauer Stefan et al. (2007). *Should Britain Have a Written Constitution?*. The Political Quarterly, Vol. 78, no. 4.

Bowers, P. et al. (2011). *Members of Parliament 1979 – 2010*. London: The Stationery Office.

Coats, David; Lawler, Peter (2000). *New Labour in Power*. Manchester University Press.

Collette, Christine; Laybourn, Keith (2003). *Modern Britain Since 1979: A Reader*. I. B. Tauris.

Cracknell, Richard; Groat, Richard; Marshall, John. (2009). *Women in Parliament and Government*. House of Commons Library.

Driver, Stephen (2011). *Understanding British Party Politics*. Polity.

Driver, Stephen; Martell, Luke (2006). *New Labour*. Polity.

Drulák, Petr; Druláková, Radka. (2007). *Tvorba a analýza zahraniční politiky*. Praha: Vysoká škola ekonomická. Nakladatelství Oeconomica.

- Drulák, Petr. (2008) *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Praha: Portál.
- Elliot, Gregory; Florence, Faucher-King; Le Galès, Patrick (2010). *The New Labour Experiment: Change and Reform Under Blair and Brown*. Stanford University Press.
- Fairclough, Norman (2000). *New Labour, New Language?*. Taylor & Francis.
- Garnett, Philip; Lynch (2007). *Exploring British Politics*. Pearson Education.
- Hale, Sarah; Leggett, Will; Martell, Luke (2004). *The Third Way and Beyond: Criticisms, Futures and Alternatives*. Manchester University Press.
- Kalitowski, Susanna. (2008). *Parliament and the Public: Knowledge, interest and perceptions*. Hansard Society.
- King, A., S. (2007). *The British Constitution*. Oxford: Oxford University Press.
- Kirtley, William. (2011). *Sighs and Murmurs from the Chattering Class: Death with Dignity in the United Kingdom*. National Social Science Proceedings, Vol. 47.
- Kramp, Philipp (2010). *The British Labour Party and the "Third Way": Analysing the Ideological Change and Its Reasons Under the Leadership of Tony Blair*. GRIN Verlag.
- Maute, Judith L. (2007). *English Reforms to Judicial Selection: Comparative Lessons for American States?*. Fordham Urban Law Journal. Vol 34, no. 1.
- Oshundeyi, Moses. (2011). *The English Judicial System: Process of Becoming Legal Professionals*. Cem Veb Ofset.
- Rubinstein, David (2006). *The Labour Party and British Society: 1880–2005*. Sussex Academic Press.
- Rush, M. (2005). *Parliament Today*. Manchester: Manchester University Press.
- Russell, Meg; Sciara, Maria. (2007). *The House of Lords in 2006: Negotiating a Stronger Second Chamber*. UCL.
- Seldon, Anthony (2007). *Blair's Britain, 1997–2007*. Cambridge University Press.
- Tate, Michael. (2005). *Patron Saint of Politicians*.
- Tunney, Sean (2007). *Labour and The Press: From New Left to New Labour*. Sussex Academic Press.
- Vincent, Andrew (2009). *Modern Political Ideologies*. John Wiley & Sons.

Obsah

OBSAH.....	1
ÚVOD.....	3
METODOLOGIE A STRUKTURA PRÁCE.....	3
ZDROJE A LITERATURA.....	4
TERMINOLOGICKÉ VYMEZENÍ – POJMOVÝ APARÁT.....	5
1. PŘEDSEDNICTVÍ ZÁKONODÁRNÝCH ORGÁNŮ	7
1.1 MODEL Y PŘEDSEDNICTVÍ ZÁKONODÁRNÝCH ORGÁNŮ.....	7
1.1.1 Model předsedy zákonodárných orgánů.....	9
1.1.2 Model předsednictví horních komor.....	9
2. REFORMY SNĚMOVNY LORDŮ VE 20. STOLETÍ.....	12
2.1 ZÁKON O PARLAMENTU 1911 A 1949.....	12
2.2 ZÁKON O DOŽIVOTNÍM ČLENSTVÍ VE SNĚMOVNĚ LORDŮ 1958.....	13
2.3 ZÁKON O ČLENSTVÍ VE SNĚMOVNĚ LORDŮ 1963.....	15
2.4 LABOURISTICKÉ REFORMNÍ NÁVRHY 1968.....	15
3. REFORMY NEW LABOUR.....	17
3.1 ZÁKON O SNĚMOVNĚ LORDŮ 1999	18
3.1.1 Zákon o Sněmovně lordů 1999: důsledky.....	19
3.2 NÁVRHY NEW LABOUR 2000-2004.....	22
3.3 ZÁKON O ÚSTAVNÍ REFORMĚ 2005.....	25
3.3.1 Zvláštní výbor pro předsednictví Sněmovny lordů.....	25
3.3.2 Návrh zákona o ústavní reformě.....	26
3.3.3 Zákon o ústavní reformě 2005: důsledky.....	27
3.4 DALŠÍ NÁVRHY NEW LABOUR.....	29
3.5 HODNOCENÍ REFORM NEW LABOUR.....	31
4. LORD KANCLÉŘ.....	33
4.1 HISTORIE ÚŘADU LORDA KANCLÉŘE.....	33
4.2 ÚŘAD LORDA KANCLÉŘE NA POČÁTKU 21. STOLETÍ.....	36
5. LORD SPEAKER.....	38
5.1 PODMÍNKY VÝKONU ÚŘADU LORDA SPEAKERA.....	39
5.2 ROLE LORDA SPEAKERA.....	41
5.2.1 Role Lorda Speakera ve Sněmovně lordů	41
5.2.1.1 Vedení jednání Sněmovny lordů: tradice samoregulace Sněmovny lordů.....	41
5.2.1.2 Procedurální pravomoci.....	44
5.2.1.3 Pravomoce Lorda Speakera v interpelacích.....	45
5.2.1.4 Ceremoniální pravomoci.....	46
5.2.1.5 Další funkce Lorda Speakera ve Sněmovně lordů.....	47
5.2.2 Role Lorda Speakera v zahraniční politice.....	48
5.3 VOLBA LORDA SPEAKERA.....	49
5.3.1 Volební systém.....	50
5.3.2 Volba 2006 a 2011.....	51
5.4 DOSAVADNÍ DRŽITELKY ÚŘADU LORDA SPEAKERA.....	51
5.4.1 Baronka Hayman.....	51
5.4.2 Baronka D'Souza.....	52
ZÁVĚR.....	54
POUŽITÁ LITERATURA.....	57

SEZNAM PŘÍLOH.....	71
PŘÍLOHY.....	72

Úvod

Bakalářská práce *Postavení Speakera v House of Lords – UK* je jednopřípadovou studií zabývající se rolí předsedy horní komory britského parlamentu, tzv. Lorda Speakera. Funkce Lorda Speakera byla vytvořena v roce 2005 přijetím Zákona o Ústavní reformě, jež zavedla vláda New Labar Tonyho Blaira. Historicky prvním Lordem Speakerem se stala baronka Hayman roku 2006. V současné době od roku 2011 tuto funkci vykonává baronka D'Souza.

Parlamentarismus Velké Británie a otázky s ním spojené je jedním z nejčastěji zkoumaných politických systémů. Jedná se o téma nesporně atraktivní, neboť dlouhá historie a tradice Spojeného království dodala tamnímu politickému systému punc výjimečnosti a schopnosti udávat vzor pro systémy jiných zemí, například pro země Commonwealthu. Téma reformy Sněmovny lordů rezonuje britským politickým prostředím po dlouhá léta, minimálně již od začátku 20. století a zdá se, že prozatím se objevovat nepřestane. Změna úřadu lorda kancléře a vytvoření nového postu Lorda Speakera lze přirozeně zahrnout do problematiky reformy horní komory britského parlamentu jako celku.

Jedním z hlavních důvodů výběru tématu Speakera Sněmovny lordů je jeho dosavadní neprozkoumanost. Téma Lorda Speakera není doposud dostatečně popsáno, a to ani v rámci britské, natož české politické vědy.

Cílem práce je především vytvoření uceleného souboru faktů popisujících funkci předsedy horní komory britského parlamentu v kontextu procesu a okolností jejího vzniku. Mimo jiné dojde ke srovnání s úřadu Lorda Speakera s úřadem bývalého lorda kancléře a rovněž i Speakera Dolní Sněmovny.

Metodologie a struktura práce

Autorka zvolila pro výzkum postavení Lorda Speakera ve Sněmovně lordů kvalitativní přístup. Je využita případová studie, a to konkrétně případová studie jedinečná. Případová studie je dle Druláka (2008: 33) „*detailní analýzou případu, který byl zvolen jako objekt výzkumu. Jejím cílem je poskytnout hluboké porozumění nebo příčinné vysvětlení vybraného případu.*“ Případovou studii jedinečnou pak Drulák (tamtéž: 34) definuje jako „*studium případu, který je zkoumán jen pro jeho vnitřní povahu, pro jeho jedinečnost*“. Jako případ byl v bakalářské práci vybrán Lord Speaker, přesněji, jak název udává, jeho postavení ve Sněmovně lordů. Případ je zkoumán na pozadí politických a historických událostí, jež vedly ke vzniku úřadu Lorda Speakera,

tedy v kontextu reforem Sněmovny lordů za vlády New Labour v období 1997 – 2010, jež jsou pak šířeji vysvětleny v rámci historie reforem Sněmovny lordů v průběhu 20. století. Ačkoli by se rozsáhlý kontext reforem Sněmovny lordů v 20. století mohl zdát pro práci nadbytečným, je důležitým pro vysvětlení příčin a důsledků reforem za vlády New Labour. Autorka se domnívá, že dlouhobý kontext reforem Sněmovny lordů pomůže čtenáři lépe pochopit komplexní problém obtížnosti reformy Sněmovny lordů a politických okolností jejího uskutečnění, jehož příkladem je právě reforma úřadu předsedy horní komory. V úvodu práce je představen fenomén předsednictví legislativních orgánů, a to pouze pro lepší pochopení samotného případu, nikoli za účelem dosažení zobecnění případu, jak by se čtenář mohl mylně domnívat.

Zdroje a literatura

Výzkum je založen především na práci s primárními zdroji. Důvodem je především snaha autorky dosáhnout cíle práce, jehož výzkum je jako takový založen na studiu pramenů; dále ovšem i omezené množství sekundární literatury zabývající se tématem Lorda Speakera. Primárními zdroji pro bakalářskou práci je jednak legislativa, tzn. zákony (*Acts*) a návrhy zákonů (*Bills*). Dále jsou využity publikace Sněmovny lordů, jež se týkají jejího chodu, tedy jednacích řádů (*Standing Orders*) a jeho doplněk (*Companion to the Standing Orders and Guide to the proceedings of the House of Lords*) a rovněž publikace Sněmovny lordů zaznamenávající její činnost, např. *Statistics on Business and Membership* a *Sessional Papers*. K těmto primárním zdrojům můžeme zařadit rovněž tzv. bílé knihy (*White paper*) a zprávy (*Report*) vydané vládou či jednotlivými ministerstvy, případně parlamentními výbory či výbory Sněmovny lordů. Specifickou skupinou primárních zdrojů jsou rovněž například tzv. *Library Research Paper*, *Research Paper*, *Library Note* nebo *Standard Note*, jež z výše zmíněných primárních zdrojů vycházejí a zpravidla dávají do souvislosti události, ke kterým např. během vzniku primárních zdrojů došlo, ale obvykle je nijak nekomentují; jsou produktem konkrétních autorů pod záštitou jednotlivých sněmoven britského parlamentu. Veškeré primární zdroje, které jsou v práci používané jsou přístupné veřejnosti online na internetu, v případě legislativy na portálu vlády www.gov.uk, v případě dokumentů týkajících se Sněmovny lordů pak na portálu britského parlamentu www.parliament.uk.

Co se týče sekundárních zdrojů, autorka bakalářské práce se domnívá, že téma Lorda Speakera není – alespoň prozatím – dostatečně popsáno, a to ani v „domácím“

prostředí Spojeného království. Zmínky o Lordu Speakerovi můžeme nalézt v přehledových souborných dílech novějšího data, které se primárně věnují např. konstituční reformě Sněmovny lordů (v této práci např. Ballinger 2012, Brazier 2008). Tématem reformy Sněmovny lordů a okrajově i jejím předsedou se zabývá např. prof. Meg Russell (Russell 2000, Russell 2013, Russell a Sciara 2007). V rámci české politické vědy téma Lorda Speakera blíže zkoumá vedoucí bakalářské práce prof. PhDr. Blanka Říchová, Csc. (Říchová 2006, Říchová 2008).

Terminologické vymezení – pojmový aparát

Bakalářská práce zkoumá postavení Lorda Speakera ve Sněmovně lordů, tedy nejen funkci jako takovou, ale i jeho postavení či roli v rámci legislativního orgánu. Za účelem zamezení dezinterpretace termínů postavení či role je nutné je blíže vysvětlit. Slovník spisovného jazyka českého definuje jeden z významů slova role jako „*postavení, úloha, funkce, poslání*“ (portál Slovník spisovného jazyka českého, 2011). Rolí v politologii rozumíme roli politickou. Adamová (2001: 164) charakterizuje politickou roli jako *„určitý standard chování, který společnost od jednotlivce, skupiny, politické strany, státního orgánu atd. v určité situaci očekává. Jde o specifikaci obsahu aktivity politických subjektů a podílů, jakým se mají touto aktivitou účastnit fungování politického systému dané společnosti. Politické role jsou občany osvojovány a společností přiznávány na základě (...) funkci v politických orgánech a institucích (člena politické strany, poslance, ministra ap.). Pro každou funkci, hodnost a oblast vztahů v politickém životě je tak s větší či menší přesností vymezen okruh předpokládaného myšlení a chování.“* Podobně i Tóth (2015: 112) definuje politickou roli jako *„vyžadované očekávané chování, které je podmíněno místem, jež jednotlivec či skupina zaujali v politické sféře. Politická role je přesně určena státními funkcemi a státní administrativou.“* Jedním z aspektů politické role Lorda Speakera, jež je v práci zkoumán, je vliv konkrétní osobnosti na jí vykonávaný úřad. Tóth (tamtéž) o politické roli říká následující: *„realizace politické role je podmíněna také osobním přístupem k politické realitě. (...) Rozdílnost politické role je podmíněna jejich mocenskou hodnotou.“* Termín postavení může být zaměněno za termín pozice nebo status. Politická pozice je dle Adamové (2001: 164) *„název pro souhrn práv a závazků spjatých s určitou politickou rolí“*. Politický status je pak *„porovnatelné množství prestiže, úcty nebo respektu, přiznávaných osobám nebo organizacím, jimž byly ve*

společnosti svěřeny určité politické role s příslušným okruhem politických práv a závazků" (tamtéž: 194).

Co se týče další používané terminologie, zpracování práce bylo ovlivněno překladem specifických anglických termínů politického prostředí Spojeného království do českého jazyka. Autorka vychází zpravidla z všeobecně používaných a ustálených termínů, např. pojem *House of Lords* je v práci referován jako *Sněmovna lordů*, *House of Commons* jako *Dolní sněmovna* apod. V případě některých méně známých termínů se autorka pokusila o vlastní překlad s tím, že originál je vždy při prvním použití termínu v práci uveden v závorce, tj. např. "smíšený výbor pro reformu Sněmovny lordů (*Joint Committee on the Reform of the House of Lords*)". Tento postup je motivován snahou zpracovat ryze český text tak, aby byl v souladu s odbornou terminologií a zároveň srozumitelný čtenáři. Výjimkou v překladu termínů je samotné téma práce, tj. *Lord Speaker*. V práci je používán výhradně původní anglický termín bez dalšího překladu. Autorka se domnívá, že jí nepřísluší pokoušet se o překlad, už z toho důvodu, že možné české termíny "předseda" či "mluvčí" nemusí dostatečně obsáhnout podstatu britského Lorda Speakera.

1. Předsednictví zákonodárných orgánů

„Může se zdát paradoxní uplatňovat autoritu a řídicí pravomoci předsedy zákonodárného orgánu, jež je složen z navzájem rovnocenných jednotlivců, kteří tradičně uchovávají či dokonce stráží suverenitu.“ (Bergougous, 1997: 1)

Pro uvažování nad institutem předsednictví zákonodárných orgánů je nutné respektovat nejrůznější aspekty úřadu předsedy: například strukturu, funkce a role úřadem vykonávané, status či pravomoci uvnitř a navenek komory a další (tamtéž: 3). Následující kapitola představí předsednictví zákonodárných orgánů, modely předsednictví v různých zemích a model předsedy. Autorka se dále pokusí o charakteristiku předsednictví horních komor.

Základní rolí předsedů zákonodárných orgánů je řízení plenárních debat. Konkrétní organizace, funkce a povinnosti předsedy jsou určující pro legislativní proces, jež je nepostradatelný pro naplnění základní role každého parlamentu – kontroly vlády (National Democratic Institute for International Affairs, 199: 14). Jedná se o funkci prestižní, univerzálně respektovanou a nestrannou, v čemž spočívá jednat její jedinečnost a zároveň její obtížnost, neboť je předseda nucen zastupovat nejen ty, jimiž byl zvolen, nýbrž všechny členy shromáždění. To ještě umocňuje fakt, že je autoritou komory navzdory tomu, že shromáždění nejsou založeny na hierarchii, ale skládají se z členů sobě rovných. Předseda tak nadále zůstává jedním z členů komory a říkáme tedy, že je první mezi rovnými (Bergougous: 117-118).

1.1 Modely předsednictví zákonodárných orgánů

Studie Národního demokratické institutu pro mezinárodní vztahy (1996: 3) udává tři obecné modely předsednictví, jedná se o: (1) Westminsterský model, (2) model Kongresu Spojených států amerických a (3) model francouzský. Povaha předsednictví v jednotlivých zemích, resp. modelech závisí na historii, tradicích a vývoji legislativy v dané zemi, s tím, že konkrétní pravomoci a funkce předsedy závisí i na politické kultuře nebo stranickém systému dané země (National Democratic Institute for International Affairs, 199: 3,14).

Westminsterský model (*Westminster model*) je založen na Parlamentu Spojeného království, konkrétně osobě Speakera Dolní sněmovny. Speaker je zde nestraničným úředníkem dohlížejícím na debatu a může původně pocházet i z menšinové strany (National Democratic Institute for International Affairs, 1996: 14). Dnešní Speaker Dolní sněmovny vykonává čtyři základní role: (a) předsedá zasedáním Dolní sněmovny,

rozhoduje o pořadí a délce projevu přispívajících, (b) dohlíží na dodržení jednacího řádu, (c) je hlavou administrativy prostřednictvím předsednictví Komise Dolní sněmovny a (d) plní funkci ceremoniální hlavy Dolní sněmovny; je prostředníkem mezi panovníkem, resp. Sněmovnou lordů a Dolní sněmovnou. Základními charakteristikami speakera Westminsterského modelu je tedy nestrannost a autorita (tamtéž: 4). Příkladem Westminsterského modelu může být předseda kanadské Dolní sněmovny, předseda dolní komory indického parlamentu Lok Sabha nebo předseda izraelského Knesetu (tamtéž: 7).

Druhý model (*U. S. Congress model*) je založen na Kongresu Spojených států amerických, konkrétně vychází ze Sněmovny reprezentantů, jejíž speaker není toliko nestranným arbitrem, neboť má jako lídr většinové strany v komoře moc vyvolat zákonodárný proces a stanovovat agendu; podobně jako v jiných modelech si však zachovává základní funkci předsednictví – tj. vedení debaty. Model amerického Kongresu je proto opačným extrémem oproti Westminsterskému modelu, ačkoli z něho původně vychází (National Democratic Institute for International Affairs, 1996: 14). Předseda je tedy straník a jeho role je v rámci legislativního procesu poměrně vlivná. Zásadními pravomocemi je jmenování členů do sněmovních výborů; navíc v některých zemích modelu je předseda ústavou oprávněn nahradit ve funkci prezidenta v tomu určených případech. Příkladem tohoto modelu může být prezident Senátu filipínského Kongresu (tamtéž: 10-11).

Francouzský model (*French Bureau Model*) leží uprostřed výše zmíněných modelů. Vychází z francouzského Národního shromáždění, jehož prezident není striktně nestranným úředníkem, ale nestanovuje legislativní agendu ani nedohlíží nad správou. Předseda zde kontroluje debatu, ale s dalšími administrativními úkoly mu asistuje presidium či výbor zástupců. Předseda kontroluje legislativu, funkce parlamentu však neovládá přímo, pouze na ně dohlíží. Předseda přímo řídí pouze plenární debatu shromáždění. Může přispívat do debaty, proto není neutrální či nestranný; v takovém případě ho v roli předsedy nahrazuje viceprezident shromáždění (National Democratic Institute for International Affairs, 1996: 14). Základním prvkem francouzského modelu je, že prezident předsedá Úřadu (*Bureau*), tedy volenému orgánu, jež reguluje a spravuje řízení parlamentu. Příkladem francouzského modelu může být portugalské Ústavodárné shromáždění (tamtéž: 13).

Bergougous (1997: 105-116) systém výše představených modelů ještě rozšiřuje: všimá si společných prvků předsednictví například v socialistických režimech,

v rozvojových zemích nebo v kontinentální Evropě; dále i v horních komorách parlamentů a charakterizuje i model předsedy legislativního orgánu jako takového.

1.1.1 Model předsedy zákonodárných orgánů

Na základě společných charakteristik jednotlivých předsedajících zákonodárných orgánů můžeme vytvořit model předsedy. Jedná se o protnutí nejčastěji vyskytovaných znaků, tj. "ideální" model, který ovšem neodpovídá konkrétnímu předsedajícímu určitého shromáždění, a jako takový nemůže obsáhnout celou sféru jeho působnosti. Role předsedy každého zákonodárného orgánu vychází nejen z historie a tradice, ale i denní praxe vykonávaného úřadu. Už vůbec nesmíme zapomínat na jednotlivé osobnosti, jež úřad předsedy zastávají, neboť role předsednictví jak ve státě, tak v zákonodárném orgánu do velké míry závisí na konkrétní osobě, jež úřad zastává.

Modelovým předsedou je dle Bergougnoise (1997: 115-116) zpravidla muž s dlouholetou zkušeností se zasedáním v parlamentu volený na předem danou dobu právě tím shromážděním, jemuž předsedá. Je neodvolatelný. Pochází z většinové strany v komoře, ale po nabytí funkce je nestranný. Jeho rolí je především předsedání zasedání, v tom ho však může nahradit místopředseda. Zachovává pořádek a disciplínu; zajišťuje chod zákonodárného orgánu dle jednacího řádu, dává slovo členům a může jim ho i odejmout. Na druhé straně se zároveň zdržuje vystupování v debatách, vzdává se práva návrhu zákonů a hlasuje pouze ve výjimečných případech. Zahajuje hlasování. V zákonodárném orgánu zastává nejvyšší funkci. Předseda se může zabývat i administrativou, ovšem v tom má k ruce své kolegy. Mimo shromáždění je především jeho reprezentantem. Zastává jednu z nejvyšších rolí ve státě, což dokazuje fakt, že při uvolnění místa hlavy státu ho v této roli může načas nahradit. Jak jeho funkce, tak jeho osoba se těší všeobecnému respektu.

1.1.2 Model předsednictví horních komor

Ve většině západních liberálních demokracií je předsedající úředník horní komory parlamentu většinou nazýván mluvčí (*speaker*) nebo prezident (*president*), v některých případech i předseda (*chairman*) (Russell, 200: 109-111). Předseda horních komor bývá většinou volen členy samotného orgánu, jemuž předsedá¹ (Bergougnoise: 114). Při takovém způsobu volby platí, že kandidáty mohou být pouze členové téhož orgánu; je tak volen přímo, což posiluje jeho legitimitu uvnitř orgánu. Jeho zvolení ještě

¹ Jak Bergougnoise (1997: 118) dále tvrdí, že zdroj autority předsedy pramení právě zevnitř shromáždění, jímž byl zvolen. Proto se autorita ani legitimita předsedy jmenovaného vnější autoritou nemůže vyrovnat předsedovi zvolenému svým shromážděním

dodatečně může být potvrzeno autoritou zvnějšku (tamtéž 6-7). Ve většině zemí je navíc nepsaným pravidlem, že předsedou horní komory se stává reprezentant politické většiny v komoře (Russell, 200: 109-111). Volba předsedy horní komory jiným orgánem, než je komora, jejíž je sám předsedou je typické pro předsedy - víceprezidenty² (Bergougous, 1997: 7).

Sartori (2001: 184-185) tvrdí, že pokud obě komory parlamentu nedisponují stejnou mocí, pak slabší komorou, tj. komorou disponující menší mocí, bude vždy komora horní: „*V dnešním světě zkrátka nenajdeme horní sněmovnu, která by stála nad sněmovnou dolní.*“ (tamtéž: 185) Moc komory je odvozena např. (a) ze způsobu jejího ustavení, jež pak ovlivňuje i její legitimitu. Jednotlivé sněmovny parlamentů mohou být vznikat různými způsoby; jedná se o nevolené komory, komory volené z části, nepřímo volené komory a přímo volené komory. Dalším ukazatelem moci komor (a v konečném důsledku i vztahu mezi oběma komorami parlamentu) je (b) jejich povaha či složení. Sartori (tamtéž: 189) dále tvrdí, že: „*nepodobný a nerovný dvoukomorový systém jdou ruku v ruce. Můžeme připustit tím více nepodobností, čím méně jsou si komory rovné, a naopak, čím silnější je dvoukomorový systém, tím více musíme dbát na to, aby si byly komory podobné. (...) U některých horních sněmoven jejich síla nesouvisí s tím, zda jsou voleny přímo nebo nepřímo. (...) Moc horní sněmovny tedy nemusí být vždy funkcí její přímé demokratické investitury a legitimitosti.*“ Federalismus je v rámci srovnávání dvoukomorových parlamentů výjimkou; federace sice disponují dvoukomorovými parlamenty, jejichž komory jsou odlišné svou povahou, neboť druhá komora reprezentuje vždy jednotlivé země federace, ale obě komory disponují stejnou mocí (tamtéž). Dle Bergougouse (1997: 113-115) můžeme najít podobnost spíše mezi dolními komorami dvoukomorových parlamentů a jednokomorovými parlamenty, neboť oba orgány se těší podobné legitimitě vyplývající z přímé volby. Oproti tomu horní komory bývají ustaveny jinak, a proto je jejich legitimita odlišná. Zpravidla reprezentují určitý sektor země, např. geografickou oblast, socio-ekonomickou vrstvu, aristokracii atp. Pravomoci horních komor se od pravomocí dolních komor do větší či menší míry liší, a to na základě důležitosti, jež je přiřazována právě těm sektorům, jež reprezentují. Odlišnost významu působení horních komor, způsobu a účelu jejich ustavení oproti komorám dolním tak může vyústit v podobnou různorodost jejich předsednictví. Jinými slovy, podobně jako se liší povinnosti či role horních vs. dolních

² Legitimita víceprezidentů je odvozena z přímé volby občany. Typickým příkladem je víceprezident Spojených Států, ačkoli se ve své podstatě nejedná o klasickou přímou volbu, ale o přímou volbu prostřednictvím kolegia volitelů (Bergougous, 1997: 7)

komor v politickém systému, stejně tak by se měly lišit i povinnosti a funkce jejich předsedů. Na druhé straně má však většina horních komor podobné pravomoci a funkce jako komory dolní, obě se totiž podílí na legislativním procesu, a proto je role předsedů obou komor z tohoto pohledu srovnatelná. Co se týče důležitosti a prestiže pozice, kterou předseda horní komory uvnitř státu zastává, zpravidla se jedná o místo identické či velmi blízké předsedovi dolní komory parlamentu.³

Každopádně lze charakterizovat jeden specifický prvek předsednictví horních komor parlamentu a tím je větší neutralita; role předsedy horní komory je obecně arbitrárnější a neutrálnější než role předsedy komory dolní (tamtéž).

³ Například Russell (2000: 109-111) zkoumala postavení předsedů horních komor parlamentů v 7 západních liberálních demokraciích; ve všech je předseda horní komory nejméně čtvrtý v pořadí. Ve většině těchto zemí je pozice předsedy horní komory seniornější než pozice předsedy komory dolní. V žebříčku důležitosti postavení bude soupeřit o pozici s hlavou státu, předsedou vlády a předsedou dolní komory. Většinou nemůžeme definovat hierarchii či pořadí těchto pozic mezi sebou. V tzv. nových demokraciích je zvykem upřednostňovat předsedu dolní komory, zatímco ve starších parlamentech je to naopak předseda komory horní. Hierarchie obou předsedů však neovlivňuje, kdo bude předsedat případným společným zasedáním obou komor parlamentu (Bergougous, 1997: 114-115).

2. Reformy Sněmovny lordů ve 20. století

Sněmovna lordů na počátku 20. století byla rozsáhlým a těžkopádným orgánem. Účast členů oproti celkovému počtu byla nízká a docházelo k častému zdržování zákonů. Většinu komory tvořili konzervativci, jež se vyhýbali střetům s Dolní sněmovnou i vládou. Pod vlivem reforem v průběhu 20. a na počátku 20. století se Sněmovna lordů zásadně proměnila. Došlo k výrazným změnám v jejích pravomocích a složení, celkovém chodu a i vztahu k Dolní sněmovně. Jak Sartori (2001: 184) tvrdí: „*Horní sněmovna původně měla či měla mít poslední slovo. Dnes má ale obecně převahu dolní sněmovna*“. Systém Velké Británie charakterizuje jako extrémně slabý dvoukomorový systém, který přechází až v systém jednokomorový (tamtéž: 189). Dnes je Sněmovna lordů komorou složenou z expertů - členů, jež své znalosti a zkušenosti nabyli mimo horní komoru – doplňující a revidující práci dolní komory. Nadále však zůstává nevolenou a je tak předmětem debaty o tom, jak by měla Sněmovna lordů v 21. století vypadat (Norton, 2013: 45). Následující kapitola představí průběh reforem a návrhy reforem, k nimž došlo v průběhu 20. století před nástupem New Labour.

2.1 Zákon o parlamentu 1911 a 1949

Důvodem pro vznik zákona o parlamentu 1911 (*The Parliament Act 1911*) byla krize kolem odmítnutí rozpočtu Sněmovnou lordů v roce 1909. Vláda liberálů z roku 1906 představila řadu opatření, jež byla příliš radikální pro konzervativní většinu ve Sněmovně lordů, která tak zamítla či okleštila několik zásadních návrhů zákonů, včetně například návrhu zákona o vzdělávání (Norton, 2013: 37). Krize vyvrcholila zamítnutím rozpočtu Lloyda George v roce 1909, jehož tzv. "lidový rozpočet" byl sociálně zaměřený, navrhoval vyšší zdanění především bohatých vlastníků půdy a vyvolával tak velké kontroverze. Na to konto liberální vláda odstoupila a byly vypsány nové volby. Zavládla diskuse o pravomocích Sněmovny lordů. Po všeobecných volbách roku 1910 nová liberální vláda představila návrh zákona omezující legislativní práva Sněmovny lordů (portál The Parliament Acts, 2015). Týkal se procedurálních opatření legislativního procesu a upravil vztah mezi oběma komorami parlamentu. Zákon zavedl následující opatření: (1) návrhy finančních zákonů schválených Dolní sněmovnou mohou obdržet královský souhlas bez nutnosti schválení Sněmovnou lordů v případě, že Sněmovnou lordů neprojdou bez pozměnění do jednoho měsíce. Podmínkou je jejich předání Sněmovně lordů nejméně měsíc před ukončením zasedání. (2) Každý návrh

veřejného zákona (*Public Bill*) obdrží královský souhlas bez nutnosti schválení Sněmovnou lordů, pokud je přijat Dolní sněmovnou ve třech postupných zasedacích obdobích po uplynutí dvou let mezi druhým čtením v prvním zasedacím období a jeho konečným schválením Dolní sněmovnou. Podmínkou je jeho předložení Sněmovně lordů během každého zasedání nejméně měsíc před ukončením zasedání. Toto opatření se však netýká zákonů prodlužujících zákonodárné období a návrhů finančních zákonů. (3) Maximální doba trvání legislativního období parlamentu je zkrácena ze 7 na 5 let (Parliament Act 1911, Chapter 13). Zákon o parlamentu tak odňal Sněmovně lordů právo vetovat zákony, s výjimkou zákonů prodlužující maximální legislativní období parlamentu. Namísto toho mohla Sněmovna lordů návrh zákona pouze odložit na maximální dobu třech zasedacích období, tedy dvou let.

Novela zákona o parlamentu z roku 1949 dále redukovala pravomoci Sněmovny lordů. Doba pozdržení návrhu zákona byl snížena ze třech legislativních období na dvě, tedy ze dvou let na jeden rok (Parliament Act 1949, Chapter 103). Prosazení zákona si vynutila tehdejší labouristická vláda Clementa Attleeho. Labouristické volební prohlášení z roku 1945 se vyslovovalo proti blokování jejich případného vládního programu. Labouristé se obávali obtížného prosazení především návrhu zákona *Iron and Steel Bill* za situace, kdy většina v horní komoře náležela konzervativcům. Návrh zákona byl nejprve dvakrát odmítnut (Purvis, 2011: 2)

Oba zákony o parlamentu kodifikovaly neustále se snižující moc horní komory nad komorou dolní. Ztráta absolutního veta a její nahrazení vetem suspenzivním či vetem s odkladným účinkem znamenala významné snížení pravomocí Sněmovny lordů a v celkovém důsledku narušení dosavadního vztahu mezi oběma komorami parlamentu.

2.2 Zákon o doživotním členství ve Sněmovně lordů 1958

Po Zákonech o parlamentu upravujících moc horní komory přichází ve 2. polovině 20. století změny jiného charakteru, jež se týkají jejího složení. Dlouholetá kritika nereprezentativnosti komory díky vysokému počtu dědičných členů⁴, z nichž se většina jednání sněmovny ani neúčastnila, vytvořila tlak na zavedení odlišného typu členství. V tomto období trápily Sněmovnu lordů nejrůznější problémy, například: (1) členové, jež hlasují pouze výjimečně, pokud jsou vyzváni stranickými vedením a nijak

⁴ *Hereditary peers* neboli dědiční členové Sněmovny lordů svůj titul získávali dědictvím. Obvykle se jedná o zástupce následujících pěti řádů nebo hodností: vévoda (*Duke*), markýz (*Marquess*), hrabě (*Earl*), vikomt (*Viscount*) a baron (*Baron*) (portál Hereditary Peers, 2015).

jinak se na chodu komory nepodílejí (tzv. *Backwoodsmen*), (2) obtížnost vytvořit labouristickou opozici vzhledem k nízkému počtu labouristů v komoře, (3) dědiční lordi, jež byli zároveň členy dolní komory (Ballinger, 2014: 97), (4) překážky v nabytí členství zejména labouristy (Russell, 2013: 31). Jinými slovy, Sněmovna lordů se skládala z vysokého počtu členů, z nichž většina se zasedání neúčastnila a mnozí další byli ze zasedání ve Sněmovně lordů vyloučeni. Jedním z původních záměrů zákona bylo zlepšení stranické rovnováhy ve sněmovně; zástupci Labouristické strany by přijali doživotní členství pravděpodobněji než dědičné. Sami labouristé oponovali reformě s odůvodněním, že by vytvořila překážku pro mnohem radikálnější reformu Sněmovny lordů (HM Government, 2007b: 11). Už zákon 1958 mohl obsahovat opatření snižující počet dědičných členů, ovšem nakonec k tomu ve prospěch snadnějšího přijetí "užšího" zákona nedošlo.

Zákon o doživotním členství ve Sněmovně lordů z roku 1958 (*Life Peerages Act 1958*) konzervativní vlády Harolda Macmillana řešil výše zmíněné problémy. Vytvořil institut doživotního členství, noví členové, tzv. doživotní lordi (*life peers*) získali právo zasedat a hlasovat v komoře. Významnou změnou, jež zákon přinesl, je možnost doživotního členství rovněž pro ženy (*Life Peerages Act 1958*, Chapter 21, s1(3)). Historicky první ženou, jež byla potvrzena jako členka Sněmovny lordů byla baronka Wootton z Abingeru, ovšem první ženou zasedající ve Sněmovně lordů se stala baronka Swanborough.⁵ Doživotní lordi jsou nominováni premiérem a jmenováni panovníkem; dle zvyklosti tímto právem disponuje i vedoucí opozice a případně vedoucí ostatních stran. Narozdíl od dědičných lordů potomci doživotních lordů právo zasedat a volit ve Sněmovně lordů nedědí, právo zaniká smrtí doživotního lorda (portál *Life Peers*, 2015). Zákon o doživotním členství tak do velké míry znamenal obrodu Sněmovny lordů. Jedním z jeho hlavních důsledků byl postupný nárůst účasti členů komory na zasedáních. Průměrnou účast ve srovnání s celkovým počtem členů komory můžeme pozorovat v Příloze č. 1. Během prvních let po nabytí účinnosti zákona docházelo k vytváření rovnocenného počtu jak dědičných, tak doživotních lordů. Uvádění nových dědičných členů do Sněmovny lordů se stalo výjimkou (HM Government, 2007b: 12). Příloha č. 2 zobrazuje vznik nových členů Sněmovny lordů za jednotlivých vlád.

⁵ Celkem čtyři ženy získaly doživotní členství ve Sněmovně lordů v roce 1958: baronka Elliot z Hardwoodu, baronka Ravensdale z Kendlestone, baronka Wootton z Abingeru a konečně baronka Swanborough (Dymond, 2005: 21). Historicky první ženou, jejíž členství ve Sněmovně lordů bylo písemně potvrzeno (obdržela tzv. *writ of summons*) byla baronka Wootton z Abingeru (Ballinger, 2014: 95).

2.3 Zákon o členství ve Sněmovně lordů 1963

Na zákon o doživotním členství ve Sněmovně lordů z roku 1958 navazuje zákon o členství ve Sněmovně lordů z roku 1963 (*Peerage Act 1963*). Zákon o členství z roku 1963 přinesl tři zásadní změny ve členství: (1) umožnil zasednout v komoře ženským dědičným členkám, (2) stejně tak dědičným členům ze Skotska, (3) a konečně nově jmenovaní dědiční členové se mohou vzdát svého členství (*Peerage Act 1963, Chapter 48, s(6), s(4), s1(1)*). Členové, jež se na základě tohoto zákona členství vzdali, se mohli poslézet ucházet o místo v Dolní sněmovně a rovněž do ní i volit.

Vytvoření této legislativy bylo důsledkem snah poslance Tonnyho Benny z let 1960 - 1961. Tony Benn nemohl zasedat v Dolní sněmovně za obvod Bristol South East, jelikož zdědil po svém otci titul vikomt ze Stansgate. Na základě zákona o členství ve Sněmovně lordů 1963 se Tony Benn vzdal členství ve Sněmovně lordů a do Dolní sněmovny byl znovuzvolen v doplňovacích volbách v srpnu 1963 (HM Government, 2007b: 12).

2.4 Labouristické reformní návrhy 1968

Už roku 1968 se labouristická vláda Harolda Wilsona pokusila o reformu složení Sněmovny lordů postupným stahováním dědičných lordů. Vládní bílá kniha s názvem Reforma Sněmovny lordů (*House of Lords Reform*) navrhla komoru skládající se ze hlasujících a nehlasujících členů. Členové s hlasovacím právem by se skládali z lordů doposud vytvořených (doživotních, ale i zhruba 100 dědičných).⁶ Členy bez hlasovacího práva by byli všichni dosavadní dědiční lordi (jež získali členství dědictvím, nebyli vytvořeni) a zbývající vytvoření členi, jež nesplňovali podmínky bílou knihou dané. Takováto komora byl dočasným řešením, a do budoucna se počítalo s úplným odstraněním dědičných lordů. Bílá komora dále navrhovala, že každá vláda by měla právo na většinu hlasujících členů. Právo pozdržení návrhu zákona by bylo sníženo z jednoho roku na šest měsíců. Bílá kniha byla schválena Sněmovnou lordů a na jejím základě vznikl návrh zákona o parlamentu č. 2 (*Parliament (no. 2) Bill*) (HM Government, 2007b: 13). Návrh zákona narazil na opozici, někteří levicoví oponenti zastávali názor, že návrh nejde dostatečně daleko, dávali přednost volené komoře nebo komoře žádné, někteří pravicoví oponenti se naopak domnívali, že zašel až příliš daleko, s tím, že by komora měla zůstat nezměněna. Oponentura vedla ke zdržování

⁶ Počty nových lordů pozorujeme v Příloze č. 2.

návrhu zákona a ke hlasování nakonec nikdy nedošlo. Až do zákona o Sněmovně lordů 1999 nedošlo k žádnému posunu v reformě Sněmovny lordů (Norton, 2013: 39).

3. Reforms New Labour

Labouristé v průběhu 20. století vznesli množství návrhů na reformu Sněmovny lordů. Jejich názory se v průběhu let měnily např. pod vlivem pozice ve vládě či opozici a často se lišily i napříč samotnou stranou. Jaký byl obecný názor labouristů na reformu Sněmovny lordů? Např. Shell (2000: 291-292) tvrdí, že přístup labouristů ke Sněmovně lordů jako takové byl a je spíše nedůvěřivý. Častokrát to byla právě Labouristická strana (narozdíl od konzervativců či liberálů) jež navrhovala radikální kroky vůči komoře včetně snahy o její úplné zrušení. Návrh na úplné zrušení Sněmovny lordů padal v průběhu 20. století několikrát, např. ve volebních prohlášeních v roce 1910, stejně tak na konferenci strany v roce 1918 a rovněž i v roce 1976. V průběhu 20. let volební prohlášení labouristů reformu Sněmovny lordů opomíjela. V roce 1947 se labouristická vláda Clementa Atleeho pokusila o okleštění legislativních pravomocí lordů ve prospěch posílení dolní komory, navzdory předchozím požadavkům o zrušení a její snahy vyústily v Zákon o parlamentu 1949 (Shell, 2000: 292; Říchová, 2006: 171). Ambiciózní byl nesporně projekt reformy Harolda Wilsona z 60. let.⁷ Labouristé se posléze ocitli v opozici za vlády konzervativců v letech 1979 až 1997. V této době došlo ve straně k mnohým návrhům na ústavní změny (Shell, 2000: 290). Brazier (2008: 26-27) zmiňuje, že právě období dlouhé opozice přimělo labouristy přezkoumat svůj program, a to včetně přístupu k ústavní reformě. V 80. letech byl názor na reformu Sněmovny lordů spíše váhavý (Říchová, 2006: 171). Vyústěním programové změny byl dokument *Meet the Challenge: Make the change*. Vznikl v roce 1989 a mimo jiné navrhoval nahrazení Úřadu lorda kancléře novým ministerstvem právní správy (*Ministry of Legal Administration*), s tím, že by lordu kancléři by nadále zůstala pouze funkce v soudnictví. Na *Meet the Challenge: Make the change* navazoval program *A New Agenda for Democracy* z roku 1993, který poprvé předkládá dlouhodobý dvoufázový program, kdy první fáze představuje odstranění dědičných lordů a druhá „zavedení demokraticky volené druhé komory“ (Brazier, 2008: 28). Oba programy se posléze staly základem volebního programu roku 1997.

Volební prohlášení labouristů z roku 1997 hovořilo o reformě Sněmovny lordů jako o „počáteční, samostatné reformě, nezávislé na pozdějších reformách v budoucnosti“ (portál New Labour: Because Britain Deserves Better, 1997). Labouristé požadovali ukončení práva dědičných lordů na zasedání a hlasování, což by byl první ze

⁷ Více viz kapitola 2.4 Labouristické reformní návrhy 1968.

dvou kroků s cílem učinit Sněmovnu lordů demokratičtější a reprezentativnější. Dále mělo dojít k revizi jmenování doživotních lordů tak, aby lépe reflektovala výsledky předešlých všeobecných voleb. Labouristická strana se zavázala k zachování nezávislých nestranických doživotních lordů. Strana nechtěla nijak měnit legislativní kompetence Sněmovny. Labouristé chtěli výše navržených změn dosáhnout prostřednictvím založení smíšeného výboru pro reformu, jež by postoupil bližší návrhy reformy (tamtéž).

Klíčovým podnětem pro nadcházející reformu horní komory britského parlamentu bylo vítězství Labour Party ve volbách v roce 1997. Příloha č. 3 zobrazuje výsledky všeobecných voleb. Labouristická strana se po dlouhých letech opozice s přehledem zvítězila se ziskem 43,2% hlasů, resp. 418 mandátů. Jak tvrdí Říchová (2006: 170) podmínkou přistoupení k ambiciózním krokům reformy není jen dostatečná vládní většina, tedy vítězství ve volbách a možnost sestavení vlády, ale především silné postavení strany v Dolní sněmovně.

3.1 Zákon o Sněmovně lordů 1999

V roce 1999 vláda představila návrh zákona o Sněmovně lordů s cílem odstranit dědičné lordy jakožto první fázi reformy Sněmovny lordů. Na popud vlády vznikla nejprve místo smíšeného výboru pro reformu, tolik proklamovaného ve volebním prohlášení labouristů, královská komise (*Royal Commission on the Reform of the House of Lords*) za účelem dle slov baronky Jay: „*přezkoumání problému a vytvoření doporučení pro další legislativu*“ (HL Deb 14. 10. 1998: c 926). Královské komisi předsedal lord Wakeham a odtud i získala svůj další název – Wakehamova komise. Ještě před představením návrhu zákona v Dolní sněmovně se vláda a tehdejší vedoucí opozice Sněmovny lordů vikomt Cranborne dohodli na opatření ponechat v horní komoře 92 dědičných lordů. Vláda s takovým ústupkem souhlasila s cílem snadnějšího přijetí zákona, s tím, že zbývající dědiční lordi budou odstraněni dokončením reformy v druhé fázi (HM Government, 2007b: 13).

Zákon o Sněmovně lordů z roku 1999 (*The House of Lords Act*) přinesl významnou změnu ve složení Sněmovny lordů. Vešel v platnost 11. listopadu 1999, tedy poslední den zasedacího období 1998-1999. Zákon v první řadě omezil počet dědičných lordů a dále odstranil některé překážky členů ve vztahu k Dolní sněmovně; konkrétně členům Sněmovny lordů umožnil ucházet se o místo v Dolní sněmovně a ve volbách i aktivně hlasovat, a to bez nutnosti vzdávat se svého titulu a tudíž i členství ve

Sněmovně lordů. Původně měl učinit úplný konec dědičného členství ve Sněmovně lordů, ovšem v průběhu přijímání zákona došlo k úpravě návrhu zákona pozměňovacím návrhem lorda Weatherilla.

Sekce 1 zákona uvádí: „*Nikdo nemá být členem Sněmovny lordů na základě dědictví členství.*“ (House of Lords Act 1999, s(1)) Z této podmínky byla udělena výjimka 90 členům. Další dvě osoby zůstaly v komoře z pozice své funkce, jednalo se o lorda maršála (*Earl Marshal*) a lorda velkého komorníka (*Lord Great Chamberlain*). Celkem tedy ve Sněmovně lordů zůstalo 92 dědičných lordů. O 90 z nich rozhodlo hlasování ve Sněmovně lordů konané v říjnu a listopadu 1999; každý lord, jenž měl zájem o setrvání v komoře musel předložit písemné zdůvodnění (Říchová, 2008: 113). 15 z nich bylo zvoleno celou komorou a jednalo se o zástupce Speakera nebo předsedy výborů; zvoleno bylo 9 konzervativců, 2 labouristé, 2 liberální demokraté a 2 nestraníci (Newson, 2014: 15). Dalších 75 bylo zvoleno dědičnými lordy třech hlavních stran a nestraníky; představovali tak 10% původních dědičných lordů (Cracknell a Strickland, 2001: 8-9). Příloha č. 4 zobrazuje celkové rozložení 92 dědičných lordů dle stranicví a způsobu volby. Příloha č. 5 dokládá výsledky stranických voleb dědičných lordů; z výše zmíněných 75 bylo celkem 42 konzervativců, 28 nestraníků, 3 liberální demokraté a 2 labouristé.

Dle sekce 2(4) je způsob doplňování uvolněných míst Sněmovny lordů upřesněn v jednacím řádu. V případě smrti dědičných lordů je o jejich náhradníkovi rozhodnuto v tzv. doplňovacích volbách dědičných lordů (*by-elections*) (House of Lords Act 1999). Až do listopadu 2002, tedy do konce prvního zasedacího období následujícího parlamentu, byli dědiční lordi nahrazováni dalším kandidátem z příslušného volebního seznamu z voleb 1999. Poté již byl přijat systém doplňovacích voleb (HM Government, 2007b: 14).

3.1.1 Zákon o Sněmovně lordů 1999: důsledky

Zákon o Sněmovně lordů přinesl výrazné změny ve velikosti komory, rozložení členství dle typu a stranicví, aktivitě, a v neposlední řadě i chování komory. Celkové rozložení členství Sněmovny lordů po přijetí Zákona o Sněmovně lordů zobrazuje příloha č. 6. Především došlo k výraznému snížení celkového počtu členů Sněmovny lordů. Pokud budeme uvažovat údaje před reformou z listopadu 1999 a po reformě z listopadu 2000, celkový počet členů se snížil téměř na jednu polovinu z 1210 na 690; bylo odstraněno celkem 555 dědičných lordů, čímž získali převahu členové doživotní.

Příloha č. 7 ukazuje rozdíl ve velikosti před a po reformní komory. Dále došlo k významnému posunu ve stranické příslušnosti členů, což zobrazuje Příloha č. 8. Především se snížil počet konzervativců - v nové komoře již nedominuje žádná z hlavních stran tak výrazně, jako Konzervativní strana činila před reformou. Nicméně vytváření či uvádění nových doživotních členů umožňuje jednotlivým vládám ovlivnit vzájemný stranický poměr.⁸ Labouristická vláda pomohla uvedením především labouristických doživotních lordů zvrátit historicky platící nízký počet zástupců v horní komoře a za své vlády získala dokonce převahu; na konci zasedání 2009-2010 v komoře zasedalo 211 labouristů, 185 konzervativců a 72 Liberálních demokratů. Pro srovnání - dnes je situace o něco vyrovnanější; údaje z konce zasedání 2014-2015 hovoří o 226 konzervativcích, 216 labouristech a 103 Liberálních demokratech. Rozložení Sněmovny lordů dle stranic v čase zobrazuje Příloha č. 9. Současné složení komory (údaje k listopadu 2015) dokládá Příloha č. 10.

Dále došlo ke zvýšení aktivity členů Sněmovny lordů, což podnítil již příchod doživotních lordů v roce 1958 a reforma 1999 situaci dále ovlivnila. Dle Přílohy č. 1 zobrazující účast členů ve srovnání s jejich celkovým počtem byla v zasedacím období těsně před reformou 1998-1999 průměrná účast 446 členů z 1210, v období 1999-2000 už 352 z 690. V druhém labouristickém vládním období průměrná účast převýšila 360, ve třetím pak 400. Údaje z posledního dokončeného zasedacího období 2014-2015 hovoří o průměrné účasti 483 členů z celkem 789. Vybraní dědiční lordové, jež ve Sněmovně zůstali, patřili k jedněm z nejméně aktivních. V komoře vznikla část členů, jež zasedají pravidelně; k vyšší účasti dochází především při interpelacích nebo projednávání sporných problémů. Vyšší účast umožnila vytvoření více výborů Sněmovny lordů. Aktivita se nezvýšila jen v ohledu účasti členů na zasedáních, ale i v sezeních samotných; horní komora po reformě zasedá více dnů a po delší dobu (Norton, 2013: 41).⁹

Další změnou, ačkoli nemusí být na první pohled vidět, je změna ve volebním – ve smyslu hlasovacím - chování Sněmovny lordů (Norton, 2013: 41-42). Změna stranického složení Sněmovny lordů přinesla možnost určité zranitelnosti vlády vůči

⁸ Více viz Příloha č. 2.

⁹ Tím se Sněmovna lordů stává jednou z nejméně aktivních parlamentních komor na světě. V roce 2002 například zasedala po dobu 156 dní, o 6 dní déle než Dolní sněmovna, s průměrnou délkou jednoho sezení pohybující se okolo 7 hodin. Nutno zdůraznit, že tato čísla nezahrnují práci Sněmovny lordů ve výborech. Více viz bod 4 v House of Lords, 2003. *Annual Report 2002-03*, HL Paper 146, 9. červenec 2003. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldbrie/14601.htm/>.

možným porážkám. Před reformou byly labouristické vlády náchylné k porážkám od konzervativní opozice a nestraníci v takovém případě se obvykle neúčastnili hlasování v dostatečném počtu, aby výsledek ovlivnili. Oproti tomu konzervativní kabinetů bylo možné porazit ze strany jejich vlastních poslanců ze zadních lavic; vláda konzervativců Thatcherové a Majora 1979-1997 utrpěla za svou téměř dvacetiletou vládu celkem 241 porážek. Oproti tomu Labouristické kabinetů po roce 1999 bylo možné porazit pokud Liberální demokraté hlasovali spolu s konzervativci; ačkoli ve Sněmovně lordů zasedalo mnohem více nestraníků, Liberální demokraté byli v zasedáních a hlasováních aktivnější. Labouristé za své vlády od roku 1997 do 2010 utrpěli celkem 528 porážek. V prvním období 1997-2001 došlo k 108 porážkám, v druhém období 2001 - 2005 k 245, ve třetím období 2005-2010 k 175, z toho k 107 jen za Blaira do roku 2007. V porovnání s vládami Konzervativců labouristická vláda v období 2001 – 2005 byla porážena lordy zhruba čtyřikrát častěji než horní komora činila kabinetům Thatcherové a Majora (Cowley, 2007: 31). Jen za druhé Blairovy vlády došlo k téměř stejnému počtu vládních porážek jako za celou éru Thatcherové a Majora; 245 vůči 241. Důsledkem změny hlasovacího chování Sněmovny lordů je sice větší ohrožitelnost vlád v podobě vládních porážek, nicméně ta vyplývá z aktuálního politického rozložení sil. Norton (2013: 42) dále tvrdí, že vládní porážky, ačkoli jsou početnější než v Dolní sněmovně, zůstávají výjimkou. Většina pozměňovacích návrhů horní komory je přijata bez hlasování, pouze dvě procenta změn návrhů zákonů byla dosažena prostřednictvím porážky vládního návrhu legislativy. Počty vládních porážek jsou zobrazeny v Příloze č. 11.

Na základě počtů vládních porážek můžeme vyvrátit obvinění Tonyho Blaira z pokusu oslabit horní komoru odstraněním dědičných lordů; jak Cowley (2007: 30-31) tvrdí, většina porážek, kterou vláda v horní sněmovně obdržela po roce 1997, byla způsobena díky hlasům dědičných členů, takže logicky by se je vláda snažila odstranit jakožto svou nechtěnou opozici. Ovšem již během prvních let účinnosti Zákona o Sněmovně lordů 1999 se ukázal pravý opak. Předreformní komora si totiž byla vědoma omezené legitimacy způsobené velkým množstvím dědičných členů a svým umírněným hlasováním se snažila vyhnout se konfrontacím s vládou. Jakmile byli dědiční lordi odstraněni, členové, kteří zůstali, vnímali sami sebe jako mnohem legitimnější a stali se aktivnějšími než kdykoli předtím. To vyústilo v řadu vládních porážek právě reformovanou horní komorou.

Jak Norton (2013: 43-44) uvádí, mezi další, na první pohled méně viditelné, přesto však důležité změny patří např. otázka prostředků, resp. zdrojů Sněmovny lordů. Sněmovna lordů disponuje omezeným prostorem i finančními prostředky. Ačkoli se celkový počet lordů snížil, jejich aktivita naopak. Členové horní komory nedostávají plat, nýbrž příspěvky, které jsou jim vypláceny na základě jejich účasti. V posledních letech, jak Norton (tamtéž) uvádí se zvyšují, ale nadále nejsou dostatečné.¹⁰ Většina členů proto spoléhá na zaměstnání mimo parlament.

3.2 Návrhy New Labour 2000-2004

Labouristická vláda i po přijetí zákona o Sněmovně lordů intenzivně pracovala na realizaci dalších bodů svého volebního programu týkajících se reformy Sněmovny lordů – oné druhé fáze reformy. Příprava reformy Sněmovny lordů se zabývala jejím složením, změnou organizace zasedání nebo funkcemi komory. Jedním z nejkontroverznějších bodů, o němž se později diskutovalo nejčastěji, byl způsob ustavení Sněmovny lordů. Byl kladen důraz na nutnost reformy horní komory jako takové ve vztahu ke sněmovně dolní a rovněž vládě, neměnitelnost legislativních funkcí komory a především odstranění dědičných lordů a pozdvižení lordů doživotních. Navzdory množství návrhů zákonů se labouristům v tomto období k reformě Sněmovny lordů postoupit nepodařilo.

Už v lednu 2000 vydala Wakehamova komise zprávu, jež obsahovala doporučení v ohledu složení a pravomocí nově navrhované Sněmovny lordů. Navrhovala částečně volenou horní komoru. Nová Sněmovna lordů by měla mít kolem 550 členů, z nichž by určitá část byla přímo volena; jednalo by se buď 65, 87 nebo 195 členů, s tím, že každá možnost by používala lehce odlišnou metodu volby. Volby by probíhaly současně s volbami do Evropského parlamentu. Zvolení členové by reprezentovali národ a jednotlivé regiony a sloužili by tři volební cykly na období 12-15 let. Návrh dále obsahoval založení nezávislé jmenovací komise pro členy Sněmovny lordů, jež by zajistila stranickou, genderovou a etnickou vyváženost komory. Jmenování by probíhalo v souladu s výsledky předcházejících všeobecných voleb s tím, že 20% členů by nebylo v žádné z hlavních stran. Politické strany by tak ztratily kontrolu nad jmenováním svých členů-straníků; strany by nadále mohly pouze navrhnout jednotlivce,

¹⁰ V současné době je člen Sněmovny lordů odměněn příspěvkem 300 liber za den. Více viz House of Lords, 2013b. *Guide to the Financial Support for Members. February 2013*. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/2013/Guide-to-Financial-Support-For-Members-2013.pdf/>. s. 11.

ale konečné slovo by měla jmenovací komise. Dále komise navrhovala opatření týkající se lordů práva a skupiny církevních představitelů. Co se týče pravomocí nové Sněmovny lordů, zpráva Wakehamovy komise nenavrhovala žádné změny v legislativních kompetencích ani v právu horní komory na odložení návrhů Dolní sněmovny. Veto nad delegovanými zákony by bylo sníženo na dobu odkladu 3 měsíců.¹¹

V květnu 2000 byla založena jmenovací komise Sněmovny lordů (*House of Lords Appointments Commission*). Vznikla na základě bílé knihy z roku 1999 Modernizace Palamentu: Reforma Sněmovny lordů (*Modernising Parliament: Reforming the House of Lords*) (HM Government, 2007b: 14) jako nestrannický, nezávislý a poradní veřejný orgán. Komise má dvě hlavní funkce: (1) doporučovat osobnosti ke jmenování do Sněmovny lordů, jež by se stali nestrannickými doživotními lordy a (2) vetovat nominace doživotních lordů včetně návrhů od politických stran (portál House of Lords Appointments Commission: About Us, 2015). Doporučení Wakehamovy komise se vyjadřovala i ke jmenovací komisi Sněmovny lordů, nicméně díky nedostatečné vládní podpoře k jejich implementaci nedošlo. Doporučení straníků ke jmenování do Sněmovny lordů tak zůstalo v rukou předsedy vlády. Komise je v současné době nadále nestatutárním orgánem a navrhuje členy Sněmovny lordů.

„Zavazujeme se k dokončení reformy Sněmovny lordů, včetně odstranění zbývajících dědičných lordů tak, aby se komora stala reprezentativnější a demokratičtější, zatímco bude zachován tradiční primát Dolní sněmovny.“ (Labour Party, 2001: 35). Volební prohlášení Labouristické strany z roku 2001 obsahovalo závazek dokončit druhou fázi reformy Sněmovny lordů přijetím doporučení Wakehamovy komise. Labouristé v prohlášení vyjádřili podporu modernizaci řádu Sněmovny lordů, tak aby zlepšili její efektivní fungování. Dále se vyslovili pro zákonné ustavení nezávislé jmenovací komise Sněmovny lordů (tamtéž).

V listopadu 2001 vydala vláda bílou knihu Sněmovna lordů - dokončení reformy (*The House of Lords: Completing the Reform*) jako odpověď na závěry zprávy Wakehamovy komise. Bílá kniha plně podporovala doporučení Wakehamovy komise ohledně role, důležitosti a složení Sněmovny lordů. Navrhovala mimo jiné: (1) dodatečné odstranění zbývajících 92 dědičných lordů, (2) vytvoření statutární jmenovací

¹¹ více viz Royal Commission on the Reform of the House of Lords, 2000. *Royal Commission on the Reform of the House of Lords: A House of the Future*, Cm 4534, 20. leden 2000. London: The Stationery Office. Dostupný z: <https://www.gov.uk/government/publications/a-house-for-the-future-royal-commission-on-the-reform-of-the-house-of-lords/>.

komise, tak jak ji předkládala Wakehamova komise, (3) Sněmovna lordů by neměla mít více než 600 členů, (4) byli by podpořeni ve členství politici bez stranické příslušnosti a příslušníci podreprezentovaných skupin atd. Bílé knize se však nedostalo širší politické podpory, ani ze strany veřejnosti (HM Government, 2007b: 15).

Už volební prohlášení Labouristické strany z roku 1997 obsahovalo záměr vytvoření smíšeného výboru pro reformu Sněmovny lordů (*Joint Committee on the Reform of the House of Lords*). K jeho vytvoření však došlo až v květnu 2002 na základě reakcí na návrhy vládní bílé knihy (Purvis, 2011: 5). Výbor se zabýval složením Sněmovny lordů. Navrhl celkem 7 možností způsobu ustavení členství Sněmovny lordů, jak je ukázáno v Příloze č. 12. Pozměňovacím návrhem Dolní sněmovny byla přidána osmá možnost, tj. úplné zrušení Sněmovny lordů. O návrhu se hlasovalo v únoru 2003, ovšem ke shodě nedošlo; Dolní sněmovna se neshodla ani na jednom návrhu a Sněmovna lordů se vyslovila pro ustavení členů pouze jmenováním (HM Government, 2007b: 15-16).

Úřad pro ústavní věci v návaznosti na zprávu smíšeného výboru a hlasování o navržené reformě vydal v září 2003 zprávu *Ústavní reforma: další kroky Sněmovny lordů (Constitutional Reform: Next Steps for the House of Lords)*. Mezi hlavní návrhy zprávy patřilo: (1) odstranění všech dědičných lordů ze Sněmovny lordů, a to včetně lorda maršála a lorda velkého komorníka, (2) vytvoření statutární nezávislé jmenovací komise zodpovědné parlamentu, nikoli ministrům; komise by stanovila podmínky transparentních jmenování, jež by byla nezávislá na premiérovi. Komise by kladla důraz na jmenování dosud nedostatečně reprezentovaných skupin. Dále by zajistila rovnováhu stranických členů vzhledem v výsledkům všeobecných voleb a rovněž by jmenovala průměrně 20% nestraníků v každém novém parlamentu. (3) Vlády by neměly mít většinu svých straníků ve Sněmovně lordů. (4) Do budoucna by v komoře němlo zasedat více než 600 členů a prozatím by se jejich počet neměl navyšovat. (5) Měla být přijata pro vyloučení lordů ze členství ve Sněmovně a vzdání se členství pro doživotní lordy tak, aby se mohli účastnit všeobecných voleb (Department for Constitutional Affairs, 2003b: 12-14). Ani jedna z komor ale s předloženými návrhy nesouhlasila a vláda nakonec návrh zákona obsahující doporučení Úřadu pro ústavní věci nepředložila s odůvodněním, že je zde nedostatečný souhlas pro omezený balíček reformy (HM Government, 2007b: 18). BBC to oznámil tehdejší lord kancléř a ministr pro ústavní věci lord Falconer z Thorotonu (Purvis, 2011: 6). K vytvoření zákona o reformě Sněmovny lordů nedošlo.

3.3 Zákon o ústavní reformě 2005

Vláda v červnu 2003 přišla s návrhy rozsáhlých ústavních reforem zahrnujících odstranění úřadu lorda kancléře. Premiér to oznámil prostřednictvím tiskové zprávy. Reformy měly být dle Tonyho Blaira součástí pokračujících snah modernizovat ústavní a veřejné služby (Clarke, Purvis, 2007: 11). Kabinet navrhované reformy předem nijak nekonzultoval ani na ně předem neupozornil. Oznámení o možných konstitučních reformách totiž narozdíl od mnohých předchozích připravovaných návrhů přišlo velmi nečekaně; nepředcházelo mu ustavení speciální komise¹² či vládní oznámení, nebyl vytvořen ani žádný speciální výbor, jež by se návrhem takových konstitučních reforem předem zabýval, a už vůbec nedošlo k jakékoli mezistranické dohodě. Oznámení o reformách se stalo součástí kabinetního přeskupení, kdy Blair odstranil z kabinetu tehdejšího lorda kancléře lorda Irvinea (Ballinger, 2014: 197). Ten byl posléze ve funkci nahrazen lordem Falconerem, který měl být lordem kancléřem pouze přechodnou dobu, vzhledem k tomu, že se počítalo s odstraněním funkce jako takové; nakonec však byl úřad lorda kancléře zachován, vzhledem k opozici, jež po tomto návrhu vyvstala (Russell, Sciara, 2007: 13). Lord Falconer se jako lord kancléř rovněž ocitl v červnu 2003 nově vzniklého Úřadu pro ústavní věci (*Department for Constitutional Affairs*) jako ministr ústavních věcí (*Secretary of State for Constitutional Affairs*). Úřad pro ústavní věci nahradil původní Úřad lorda kancléře (*Lord Chancellor's Department*), s tím, že většina funkcí byla zachována – ministr Úřadu lorda kancléře byl zodpovědný mimo jiné za správu soudů a tribunálů, právní služby a pomoc a ústavní záležitosti řešené prostřednictvím Úřadu lorda kancléře (*Department for Constitutional Affairs*, 2003a: 18). Úřad pro ústavní věci fungoval do května 2007, kdy byl nahrazen nově vzniklým Ministerstvem spravedlnosti v čele s ministrem spravedlnosti. Tuto funkci zastává lord kancléř dodnes.

3.3.1 Zvláštní výbor pro předsednictví Sněmovny lordů

V červenci 2003 založen zvláštní výbor pro předsednictví Sněmovny lordů (*Select Committee on the Speakership of the House*) za účelem „*zvážení budoucích opatření pro předsednictví Sněmovny lordů ve světle vládního oznámení s účelem reformy úřadu lorda kancléře*“ (*Select Committee on the Speakership of the House of Lords*, 2003: 5). Výbor vydal celkem dvě zprávy; první v listopadu 2003 *Předsednictví*

¹² např. Wakehamovy komise

Sněmovny lordů (*The Speakership of the House of Lords: First Report*)¹³ a doplněnou zprávu v prosinci 2005 (*The Speakership of the House of Lords: Report with Evidence*).¹⁴ Mezi hlavní návrhy první zprávy patřilo předsednictví Sněmovny lordů Lordem Speakerem, jež by vzešel z členů samotné sněmovny, a to po dobu pěti let s možností jednoho znovuzvolení. Lord Speaker má být dle výboru nestranným strážcem tradice samoregulující se Sněmovny lordů a jako takový má podporovat pravidla jednání Sněmovny dle dodatku k jednacímu řádu. Lord Speaker by tak převzal některé kompetence současného lorda kancléře a vedoucího Sněmovny lordů (Clarke, Purvis, 2009: 15). Výbor byl posléze znovu svolán v roce 2005 a jeho druhá zpráva ve velké míře navazovala na první. Oproti prvnímu doporučení však pravomoce Lord Speakera v interpelacích neposílily, a to na úkor vedoucího Sněmovny Lordů. Jak Russell (2013: 86) tvrdí, ustavení nového Speakera horní komory spočívalo na dvou problémech: jak by měl být předseda vybírán a jaké by měl zastávat funkce. Otázka způsobu volby byla jednoduchá, těžší bylo rozhodování o jeho funkci a pravomocích. Druhá zpráva byla přijata v lednu 2006 a dnes se s jejími doporučeními setkáme v jednacím řádu a jeho dodatku (Kelly, Korris, 2015: 12). Kompetence Lorda Speakera se ve větší míře nezměnily oproti původním pravomocem lorda kancléře, a to s ohledem na samokontrolu Sněmovny, jež dostala přednost před pevným vedením zasedání (Russell, Sciara, 2007: 14). Jak zvláštní výbor pro předsednictví Sněmovny lordů ve své zprávě uvedl: „*jakákoli změna role v současnosti vykonávané lordem kancléřem by byla 'šikmou plochou' vedoucí ke ztrátě samoregulace.*“¹⁵

3.3.2 Návrh zákona o ústavní reformě

Už v únoru 2004 vláda představila návrh zákona o ústavní reformě ve Sněmovně lordů. V březnu 2004 vláda trochu nezvykle (Kelly, Korris, 2015: 11) zvláštní výbor pro návrh zákona o ústavní reformě (*Select Committee on the Constitutional Reform Bill*),

¹³ House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House, 2003. *The Speakership of the House of Lords, Session 2002-03 Report with evidence*, HL Paper 199, 18. listopad 2003. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldselect/ldsphouse/199/199.pdf/>.

¹⁴ House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House of Lords, 2005. *The Speakership of the House of Lords: Report with Evidence*, HL Paper 92, Session 2005-2006 Report, 19. prosinec 2005. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldsphouse/92/92.pdf/>.

¹⁵ vice viz House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House of Lords, 2005. *The Speakership of the House of Lords: Report with Evidence*, HL Paper 92, Session 2005-2006 Report, 19. prosinec 2005. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldsphouse/92/92.pdf/>, para. 14.

jež se k návrhu zákona o ústavní reformě vyjádřil již v červenci 2004.¹⁶ Výbor pro návrh zákona o ústavní reformě komentoval především dva klíčové aspekty návrhu zákona - odstranění úřadu lorda kancléře a vytvoření Nejvyššího soudu. Došlo k postoupení více než 400 pozměňovacích návrhů. Návrh zákona byl na základě doporučení zvláštní výboru dále upraven a ke konečnému schválení zákona došlo v březnu 2005, kdy obdržel královský souhlas (Clarke, Purvis, 2009: 17-24).

3.3.3 Zákon o ústavní reformě 2005: důsledky

Zákon o ústavní reformě 2005 (Constitutional Reform Act) byl zásadní reformou labouristické vlády 2001-2005. Původně nebyl součástí volebního prohlášení Labouristické strany z roku 2001 a nebyl tak v hledáčku hlavního reformního zájmu strany. Ballinger (2014: 197) popisuje zákon jako *deus ex machina*, neočekávaný zásah shora, jež byl umožněn nenadálým přeskupením kabinetu. Narozdíl od Zákona o Sněmovně lordů 1999 a dalších labouristických návrhů reformy, které se zabývaly pravomocemi a členstvím komory, se Zákon o ústavní reformě k tomuto nevyjadřoval a vymyká se tak nastolenému trendu. Očekávanou reformu v podobě dodatečného odstranění zbylých dědičných lordů, jak navrhoval Úřad pro ústavní věci, Zákon o ústavní reformě nepřinesl.

Zákon přinesl zásadní změnu v britské ústavní tradici, neboť oddělil legislativu, exekutivu a jurisdikci, čímž došlo k ukončení dlouholeté polemiky o nedostatku separace mocí mezi parlamentem jakožto tvůrcem legislativy a soudnictvím zodpovědným za jeho interpretaci (Russell, 2013: 35). Institut lorda kancléře čelil nemalé kritice, jež byla založena např. na britských závazcích vůči Evropské Unii nebo na Evropské úmluvě o lidských právech, které se mimo jiné týkají nezávislosti soudnictví, proto byla v tomto ohledu změna působnosti lorda kancléře motivována právě zvýšením nezávislosti soudnictví. Britský parlamentní systém se tak posunul blíže k modelu oddělení státních mocí moderních parlamentních demokracií. Všechny tři tradiční složky státní moci ve Spojeném království se totiž doposud slučovaly v jedné komoře, resp. osobě, již byla Sněmovna lordů, resp. lord kancléř. Lord kancléř doposud vykonával mnohé funkce; mimo jiné byl hlavou soudnictví v Anglii a ve Walesu, předsedajícím úředníkem Sněmovny lordů a členem vládního kabinetu. Část výkonu soudní moci doposud zastávala horní komora a to prostřednictvím odvolacího výboru

¹⁶ House of Lords. Select Committee on the Constitutional Reform Bill, 2004. *Constitutional Reform Bill. Volume 1: Report*, HL Paper 125-I, London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldselect/ldcref/125/125.pdf/>.

(*Appellate Committee*), jejímž soudcem byl mj. i lord kancléř (Johnson, 2004: 142-143).

¹⁷ Odvolací výbor byl dosud nejvyšším odvolacím soudem Velké Británie a zasedalo v něm zpravidla pět nebo sedm tzv. *Law lords*, právních lordů,¹⁸ vysoce vzdělaných soudců, kteří však rovněž zasedali i ve Sněmovně lordů a disponovali právem zde hlasovat (portál *Appellate Committee*, 2015). Sněmovna lordů tak měla pravomoc nejen právo vytvářet, ale i interpretovat.

Zákon vytvořil opatření především pro: (1) úpravu úřadu lorda kancléře a vytvoření opatření týkajících se jeho tohoto úřadu, (2) založení Nejvyššího soudu Spojeného království a odstranění odvolacího soudnictví ze Sněmovny lordů, (3) soudní pravomoci soudního výboru tajné rady (*Judicial Committee of the Privy Council*) a soudních funkcí předsedy tajné rady (*President of the Council*), (4) a další záležitosti týkající se soudnictví (Constitutional Reform Act 2005, preambule).

Zákon o ústavní reformě změnil úřad lorda kancléře a jeho dosavadní funkce rozdělil. Byly mu odňaty všechny legislativní pravomoci a většina pravomocí soudních; funkce v exekutivě mu nadále zůstaly. Požadavky na osobu vykonávající úřad lorda kancléře se výrazně snížily, nadále už nemusí být soudcem, ani zasedat ve Sněmovně lordů (Durkin, Kelly, 2007: 69). Lord kancléř již není jedním ze starších soudců. Dále pozbyl funkci hlavy soudnictví pro Anglii a Wales – v této funkci byl nahrazen lordem nejvyšším soudcem (*Lord Chief Justice*), který se nově stal prezidentem soudů v Anglii a ve Walesu (portál *Lord Chancellor*, 2015c).¹⁹ Lord kancléř již nepředsedá odvolací komisi Sněmovny lordů, jež byla zrušena a později nahrazena Nejvyšším soudem. Rovněž přestal být zodpovědný za jmenování soudců, za tímto účelem byla nově vytvořena Soudní jmenovací komise (*Judicial Appointments Commission*). Lord kancléř také nezasedá ve Sněmovně lordů jako její předseda, zde byl nahrazen nově vytvořeným úřadem Lorda Speakera. Lord kancléř však zůstal členem kabinetu ve funkci ministra spravedlnosti. Úřad ministerstva spravedlnosti se vzhledem k probíhajícím konstitučním změnám okolo Zákonu o ústavní reformě měnil. Současným lordem kancléřem a ministrem spravedlnosti je od května 2015 Michael Gove.

¹⁷ Odtud pramenila funkce lorda kancléře jako hlavy soudnictví.

¹⁸ přesněji *Lords of Appeal in Ordinary*; poprvé byli jmenováni podle *Appellate Jurisdiction Act* z roku 1876

¹⁹ Lord nejvyšší soudce neboli *Lord Chief Justice* je soudcem předsedajícím Královskému soudu (*Queen's Bench Division*), jež je součástí Vrchního soudu (*High Court of Justice*). Po Zákonu o ústavní reformě 2005 je hlavou soudnictví v Anglii a ve Walesu. Kromě toho je předsedou soudů v Anglii a ve Walesu a je zodpovědný za reprezentaci soudnictví parlamentu a vládě (portál *Lord Chief Justice*, 2015).

Zákon o ústavní reformě dále definitivně zrušil odvolací výbor Sněmovny lordů; jeho poslední rozhodnutí padlo 30. července 2009. K tomuto datu bylo dvanáct právních lordů, jež původně jako soudci zasedali ve Sněmovně lordů, jmenováno historicky prvními soudci nově ustanoveného Nejvyššího soudu a zároveň byli vyloučeni z dalšího budoucího zasedání a hlasování ve Sněmovně lordů (portál Law Lords, 2015).²⁰ Nezávislý a samostatný Nejvyšší soud byl založen k 1. říjnu 2009. Všechny pravomoci Sněmovny lordů v oblasti soudnictví byly tímto zrušeny.

3.4 Další návrhy New Labour

Po odmítnutí návrhu zákona o reformě Sněmovny lordů se reformní iniciativy ze strany Labouristů přesunuly z důrazu na složení komory na otázky její pravomocí. Už v červenci 2004 vydala pracovní skupina labouristických členů Sněmovny lordů, jimž předsedal lord Hunt of Kings Heat, zprávu týkající se role a pravomocí Sněmovny lordů - Reforma pravomocí, způsobu práce a zvyklostí Sněmovny lordů (*Reform of the Powers, Procedures and Conventions of the House of Lords*). Zpráva navrhovala mnohé limity legislativního procesu ve Sněmovně lordů. Například legislativní proces druhé komory měl být od základu reformován; Sněmovna lordů by nadále měla mít právo odkladu primární legislativy, ovšem by měl existovat časový limit pro její schvalování. Pozdržení sekundární legislativy by pak mělo být v souladu s návrhy Wakehamovy komise a vládní bílé knihy z roku 2001. Dále měly být revidovány oba dosavadní zákony o parlamentu, s tím, že některé nepsané úmluvy by měly být kodifikovány. Konečně, pracovní skupina se rovněž vyjadřovala k otázce Lorda Speakera, jež by měl být nadále volen Sněmovou lordů. Všechny navrhované změny by ukotvil nový zákon o parlamentu. Obecně by Sněmovna lordů měla být komorou revidující a doplňující tak práci Dolní sněmovny (Clarke, Purvis, 2009: 21). Návrhy pracovní skupiny byly diskutovány na konferenci Labouristické strany v roce 2004 a byly základem pro jejich volební prohlášení 2005. „V našem prvním volebním období jsme ukončili absurditu Sněmovny lordů, v níž dominovali dědiční členové. Labouristé věří, že reformovaná horní komora musí být efektivní, legitimní a reprezentativnější, aniž by vyzývala primát Dolní sněmovny.“ (Labour Party, 2005: 110) Labouristé se v něm zavázali pokračovat v reformě Sněmovny lordů. Na základě závěrů smíšeného výboru obou komor se Labouristé zavázali k následujícímu: (1) zakotvení obecných zásad Sněmovny lordů, (2)

²⁰ Po odchodu z Nejvyššího soudu mají stávající soudci právo na návrat do Sněmovny lordů a zdejší opětovné členství. Nově ustavení soudci budou ovšem z takového práva vyloučeni (portál Law Lords, 2015).

vytvoření alternativního způsobu hlasování, jež by doplnil hlasování Dolní sněmovny, (3) začlenění veřejnosti do otázek např. způsobu hlasování, (4) vytvoření zákona o limitování času pro návrhy zákonů ve Sněmovně lordů, (5) odstranění zbývajících dědičných lordů a (6) uskutečnění hlasování parlamentu o složení Sněmovny lordů (Labour Party, 2005: 110).

Nejen labouristé, ale i konzervativci a liberální demokraté se ve svých volebních prohlášeních nadále dotýkali reformy druhé komory britského parlamentu. Labouristé uspěli ve volbách i napotřetí, a ihned po zvolení se labouristická vláda znovu zavázala k pokračování reformy Sněmovny lordů. V únoru 2007 vydala bílou knihu s názvem Sněmovna lordů: Reforma (*The House of Lords: Reform*).²¹ Bílá kniha navrhovala: (1) komoru s nejméně 20% nestraničných jmenovaných členů, (2) přímé volby prostřednictvím systému částečně otevřeného seznamu (*open list system*), (3) primát Dolní sněmovny, (4) snížení počtu členů na 540. Podobné návrhy vznesl již v roce 2002 Smíšený výbor pro reformu Sněmovny lordů. Obě komory, podobně jako se tomu stalo v roce 2003 u návrhu smíšeného výboru pro reformu Sněmovny lordů, postoupily k hlasování. Dolní sněmovna podpořila volenou komoru a vyslovila se pro dvě možnosti - Sněmovnu lordů volenou z 80 anebo ze 100 procent. Dále Dolní sněmovna podpořila odstranění zbývajících dědičných lordů. Oproti tomu Sněmovna lordů byla pro jmenovanou komoru a odmítla jakékoli jiné návrhy (Purvis, 2011: 6).

V červenci 2007 vydala vláda zprávu Vládnutí v Británii (*The Governance of Britain*)²² obsahující závazek naplnit vůli Dolní sněmovny, tak jak se vyjádřila v předchozích hlasováních a uskutečnění mezistraničných diskuzí. To vyplynulo ve vydání zelené knihy v červenci 2008 s názvem Volená druhá komora: pokračující reforma Sněmovny lordů (*An Elected Second Chamber: Further reform of the House of Lords*)²³ Zelená kniha představila množství návrhů ohledně složení, volebního systému a obecných principů fungování Sněmovny lordů.

V červenci 2009 tehdejší lord kancléř Jack Straw předložil Dolní sněmovně návrh zákona o ústavní obnově a vládnutí (*Constitutional Renewal and Governance*

²¹ HM Government, 2007. *House of Lords: Reform*. Cm 7027, únor 2007. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228891/7027.pdf/.

²² HM Government, 2007. *The Governance of Britain*, Cm 7170, červenec 2007. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228834/7170.pdf/.

²³ HM Government, 2008. *An Elected Second Chamber. Further reform of the House of Lords*, Cm 7438, červenec 2008. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228706/7438.pdf/.

Bill). V dubnu 2010 pak Brownova vláda upustila od řady opatření obsažených v návrhu, včetně všech týkajících se Sněmovny lordů (s výjimkou těch o danění členů), za účelem jeho snadnějšího schválení (Purvis, 2011: 7).

3.5 Hodnocení reformy New Labour

Proměna komory v roce 1999 měla být pouze prvním krokem na cestě ke zbrusu nové Sněmovně lordů, nicméně reformní plány byly pozastaveny nemožností dohody na složení a s tím spojeného způsobu ustavení komory. Zásadní překážkou byla otázka, jakou podobu Sněmovna lordů zaujme obecně, především pak ve vztahu k Dolní Sněmovně a vládě. Bylo nemožné shodnout se na tom, zda bude Sněmovna lordů přímo volená či ustavená shora jmenováním, případně kombinací obou způsobů. Do konce vlády labouristů se nepodařilo přes nespočet dalších reformních návrhů dokončit druhou fázi reformy lordů. Nejvýraznější změnou od té doby byla organizační proměna Sněmovny týkající se jejího jednacího řádu a s tím spojené ustavení funkce Lorda Speakera Zákonem o ústavní reformě 2005 (Říchová, 2008: 114). Ani po odchodu labouristů z vlády nedošlo do současnosti k reformě, k jaké se zavázali, tedy vytvoření modernější a demokratičtější Sněmovny lordů (portál New Labour: Because Britain Deserves Better, 1997). Podoba dnešní Sněmovny lordů i přes reformní snahy odpovídá komoře po reformě z roku 1999. Zůstává tedy otázkou, co bylo problémem dalších labouristických reform složení Sněmovny lordů. Jednalo se především o neschopnost dohody vlády s opozicí na podobě komory. Jako velký problém labouristů při prosazování reformy se ukázala být opozice konzervativců, jež se stala silnou především v druhém a třetím volebním období, kdy labouristé ve volbách nebyli schopni zajistit oproti období prvnímu dostatečně silnou parlamentní většinu. Obavy pramenily jednak z růstu vlivu výkonné moci na moc zákonodárnou, dále také ze stoupajícího významu legislativní role vůči dolní komoře (Říchová, 2008: 114).

Problémy labouristických pokusů o reformu Sněmovny lordů tak vyplývaly z dlouhodobých neshod na podobě horní komory. Například Walters (2007: 231-232) udává tři důvody dlouhotrvajícího neúspěchu reformy Sněmovny lordů: prvním je nedostatek politické vůle. Výjimkou by byly návrhy labouristické vlády Harolda Wilsona z roku 1968. Dalším důvodem je nedostatečná podpora napříč stranami nebo obava z možných nastalých reform. Důkazem tohoto tvrzení může být fakt, že dle Walterse (tamtéž) všechny čtyři zásadní reformy horní komory, k nimž v průběhu 20.

století došlo (1911, 1949, 1958 a 1999) byly vždy pouze jednodušším východiskem oproti komplexní reformě.

4. Lord kancléř

Lord kancléř²⁴ je jedním z nejvýznamnějších představitelů Spojeného království. Jeho úřad je jedním z historicky nejstarších a v průběhu staletí se výrazně měnil. Role dnešního a původního lorda kancléře je velmi odlišná; jedinou společnou charakteristikou je vykonávání funkce strážce královské pečeti.²⁵ Nedávné konstituční reformy přinesly významné modifikace ve výkonu, funkcích a strukturální organizaci úřadu. Dnes je lord kancléř především členem kabinetu jako ministr spravedlnosti. Následující kapitola se věnuje historii a vývoji úřadu lorda kancléře s důrazem na představení nedávných funkcí lorda kancléře před reformou 2005, s tím, že opatření, jež reforma zavádí, jsou blíže představena v kapitole Zákon o ústavní reformě 2005.

4.1 Historie úřadu lorda kancléře

Počátek úřadu lorda kancléře není jednoznačný, je datován buď do 7. století za dynastie Karlovců nebo do století 11. za Normanů.²⁶ Prapůvod lorda kancléře pramení z úředníka zvaného *cancellarius*,²⁷ jež byl soudním notářem. Titul lord kancléř se začal používat až za v letech 1529-1533, kdy byl držitelem úřadu Thomas More (Woodhouse: 1-4). Do té doby hovoříme o kancléři (*chancellor*) nebo o lordu strážci (*lord keeper*).²⁸

Původní lord kancléř plnil roli královského tajemníka, jež měl na starosti dohled nad vyřizováním, přípravou a odesláním královny pošty. Byl oficiálním strážcem královské pečeti (*The Great Seal of the Realm*), kterou k administrativním úkonům používal a jež se později stala symbolem jeho úřadu. Jménem krále vykonával postupně i další správní funkce (Department for Constitutional Affairs, 2003a: 12). Ačkoli se jeho pravomoci proměňovaly, vždy mu náležela právě povinnost opatrovat královu pečeť. Jednalo se o povinnost důležitou, což dokládá například fakt, že pokud chtěl lord kancléř opustit zemi, mohl tak učinit pouze s dovolením krále, jež určil zmocněnce, kteří budou funkci strážce královské pečeti vykonávat v jeho nepřítomnosti (Woodhouse, 2001: 3). Prvními lordy kancléři byli zpravidla vzdělaní duchovní -

²⁴ Celým titulem oficiálně *The Office of Lord High Chancellor of Great Britain* (Horne, 2015: 5).

²⁵ Úřady lorda kancléře a strážce královské pečeti však nebyly vždy zastávány jednou osobou (portál Lord Chancellors and Lord Keepers: past and present, 2009).

²⁶ K této verzi se přiklání dle Woodhouse (2001: 2) většina ústavních historiků; jedná se o tři možné držitele úřadu z tohoto období: (1) Prvním králem, jež pravděpodobně využíval služeb úřadu byl Knut Veliký (1016-1035). (2) První písemné důkazy uvádí rok 1068, jednalo by se tak o Herfasta, jehož jako prvního lorda kancléře udává v současnosti i archiv webových stránek Úřadu pro ústavní věci (portál Lord Chancellors and Lord Keepers: past and present, 2009). (3) Nebo by se jednalo o období vlády krále Eduarda III. Vyznavač (1042-1066), který následoval model role lorda kancléře z předchozí vlády Karlovců (portál The Lord chancellor, 2015a). Více viz (Woodhouse, 2001: 2).

²⁷ *Cancellarius* sedával v *cancelli*, zamřížovaném místě, jež oddělovalo soud od veřejnosti; odtud pochází titul (Woodhouse, 2001: 1).

²⁸ Autorka bude za účelem lepší srozumitelnosti užívat pouze termínu "lord kancléř".

kaplani anglikánské církve. Lord kancléř tak sloužil jako královský kaplan a zároveň králův tajemník ve světských věcech. Tajemnická práce v králově sídle náležela nejen lordu kancléři, ale i jeho pracovnímu kolektivu složenému z kaplanů (portál Lord chancellor, 2015a). Lord kancléř jako tajemník se postupně přeměnil na jednoho z ministrů královského soudu a tyto povinnosti v králově administrativě mu posléze zajistily významnou pozici v kabinetu, jež se stal později nezávislým na panovníkovi (Woodhouse, 2001: 6).

Postupem času se role lorda kancléře rozšiřovala a lord kancléř se stal se významnou osobou královské rady²⁹ a v případě panovníkovy osobní nepřítomnosti tehdejšímu parlamentu rovněž předsedal. Role lorda kancléře jako stálého předsedy Sněmovny lordů začíná v období anglických normanských králů, kdy ministři královského soudu zasedali z moci úřední ve velké radě a parlamentu. Zatímco ostatní královi úředníci postupně přestali v parlamentu zasedat, lord kancléř v tom nadále z moci svého úřadu pokračoval (portál Lord chancellor, 2015a). V 16. století rostl politický význam parlamentu a role lorda kancléře začala být spojována zejména se Sněmovnou lordů (Woodhouse, 2001: 5). Opatření pro předsednictví Sněmovny lordů lordem kancléřem jsou poprvé kodifikována v 17. století v Jednacím řádu 18 z roku 1621 a Jednacím řádu 19 z roku 1660 (Horne, 2015: 6). Od 18. století se lord kancléř pravidelně stával i členem parlamentu. Jeho pravomoce a povinnosti se lišily od těch Speakera Dolní sněmovny, zejména v moci zasahovat do debat. Sněmovně předsedal z Woolsacku, jež byl vytvořen za vlády Eduarda III. a na symbol anglické prosperity a jednotnosti byl vycpán ovčí vlnou ze země Britského Commonwealthu. Lord kancléř býval však často předsednictví nepřítomen, při této příležitosti byla komora vedena jeho zástupcem (portál Lord chancellor, 2015a).

Vedle tajemnické práce a předsednictví parlamentu měl lord kancléř na starosti i soudnictví. Rozvoj kancléřovy funkce v soudnictví souvisí s důležitostí tzv. *writů*, tj. peticí či žalobních příkazů, jež hrály ústřední roli v právních i administrativních jednáních a jménem krále je měl na starosti právě lord kancléř. Writy byly adresovány králi od občanů, jež nebyli spokojeni s rozhodnutími soudů obecného práva a dovolávali se proto panovníkova zásahu; v praxi byly petice postupně adresovány přímo lordu kancléři a panovník se jimi osobně nezabýval. Tato povinnost spadala do kompetence kancléřství (*chancellor's court*), který tak představoval apelační soud, jemuž lord

²⁹ *Curia regis* neboli *Royal Council*, neplést si s *King's* či *Queen's Counsel*. Královská rada byla založena roku 1066 a považujeme ji za předchůdce dnešního parlamentu.

kancléř předsedal (portál Lord chancellor, 2015a) a soudnické práci se věnoval i v rámci rady, z níž se vyvinul Soud Hvězdné komory (*Court of Star Chamber*). Jeho funkce v soudnictví byly mnohé, lord kancléř například: (a) radil královské radě v otázkách římského, kanonického a obecného práva, (b) sepisoval žalobní příkazy (c) projednával obvinění vůči králi, (d) zasahoval do pozemkových sporů (Woodhouse, 2001: 3-4). Za vlády Jindřicha II. už většinu kancléřského času zabírala právě práce v soudnictví (portál Lord chancellor, 2015a). Kancléřství bylo přímým předchůdcem Kancléřského soudu (*Court of Chancery*). Kancléřský soud byl založen za vlády Jindřicha VII. a svým účelem navazoval na kancléřství; opět se jednalo o soud apelační. Lord kancléř v něm figuroval jménem panovníka jako zdroj spravedlnosti a proto byl nazývan strážcem královského svědomí (*Keeper of the Royal Conscience*). Kancléřský soud byl soudem ekvitním (soudem spravedlnosti) a týkal se především práva přirozeného. Jeho účelem byla náprava stížností, při nichž se nedalo použít obecné právo, resp. pro ně neexistoval precedent nebo by jejich řešení pomocí obecného práva bylo nespravedlivé. Později byl začleněn do systému soudů v rámci common law, čímž zanikla role lorda kancléře v Kancléřském soudu (Department for Constitutional Affairs, 2003a: 12). Stalo se tak díky Zákonům o soudnictví z roku 1873 a 1875 (*The Judicature Act of 1873 and 1875*); divize kancléřského soudu se stala jednou z částí Vrchního soudu a dnes je zodpovědná za odvolací soudnictví. Na tento zákon pak navazuje další, jímž byl Zákon o odvolacím soudnictví z roku 1876 (*Appellate Jurisdiction Act 1876*). Zákon ustanovil Sněmovnu lordů nejvyšším odvolacím soudem v níž zasedli lordi práva (portál The Judicature Act of 1873 and 1875, 2015). Lord kancléř se tak postupem času stal hlavou soudnictví; tato funkce pramenila z předsednictví odvolacího soudu Sněmovny lordů a z jeho pravomoci jmenovat soudce (Woodhouse, 2001: 5).

Ke konci 19. století měl již úřad lorda kancléře stálý administrativní soubor úředníků, jež se později vyvinul do podoby vládního úřadu - Úřadu lorda kancléře (*Lord Chancellor's Department*) (Department for Constitutional Affairs, 2003a: 12). Zpočátku se jednalo o malé ministerstvo a vliv lorda kancléře ve vládě v porovnání s obdobím středověku byl nevalný. Nicméně v 2. polovině 20. století došlo k obratu, a to v souvislosti například s přijetím Zákona o soudech 1971 (*Courts Act 1971*),³⁰ jež vedl k rozmachu právě Úřadu lorda kancléře a potažmo i jeho role ve vládě (Woodhouse, 2001: 6). Navíc v roce 2001 byly nejrůznější funkce Ministerstva vnitra (*Home Office*)

³⁰ S přijetím zákona o soudech 1971 nabyl úřad lorda kancléře významné pravomoce ve vyšších soudech v Anglii a ve Walesu (Department for Constitutional Affairs, 2003a: 12).

převedeny právě Úřadu lorda kancléře; jednalo se o funkce týkající se ústavních věcí, rovněž královských věcí, vztahů s církví nebo britských korunních závislých území (Department for Constitutional Affairs, 2003a: 12).

Role lorda kancléře byla rolí hybridní, jak se však na příkladech jednotlivých představitelů ukázalo, nezáleželo tak na tom, jaké pravomoci jsou lordu kancléři předepsány ze zákona či ze zvyku, ale spíše na politickém vlivu jednotlivých jejich představitelů a rovněž i vztahu s jejich patrony, tedy králů či premiérů. Příkladem může být Tomáš Becket (v úřadu od roku 1155 do 1162) nebo Thomas Wolsey (1515-1529) (portál Lord chancellor, 2015a).

4.2 Úřad lorda kancléře na počátku 21. století

Role lorda kancléře donedávna navazovala na úřad, jež v průběhu historie nabyl mnohé, zdánlivě neslučitelné funkce. Lord kancléř na počátku 21. století vykonával nejen exekutivní, legislativní a soudní funkce, ale dle Woodhouse (2001: 7) rovněž i funkce v rámci ústavy. Byl starším soudcem a hlavou soudnictví v Anglii, ve Walesu a v Severním Irsku a předsedou původního Nejvyššího soudu jurisdikce (Supreme Court of Judicature), tak jak ho definoval Zákon o Nejvyšším soudu 1981.³¹ Dále předsedal kancléřské divizi Vrchního soudu, byl jedním ze soudců Odvolacího soudu, předsedou odvolacího výboru Sněmovny lordů a členem soudního výboru tajné rady, jíž také obvykle předsedal. Byl zodpovědný za jmenování či doporučení ke jmenování mnohých soudnických postů. Lord kancléř byl dále Speakerem Sněmovny lordů a v této kompetenci předsedal Sněmovně lordů (Department for Constitutional Affairs, 2003a: 16-17). Jako takový, vzhledem k nepsanému pravidlu samoregulace Sněmovny lordů, neměl žádné formální pravomoce týkající se vedení Sněmovny lordů.³² Nemohl se účastnit debat či hlasovat a nedisponoval rozhodujícím hlasem v případě nerovnosti. Neměl ani právo svolávat pořádek v komoře a nemohl vybírat pozměňovací návrhy nebo vyvolávat členy Sněmovny lordů (Norton, 1998: 702-703). Navíc byl lord kancléř členem Sněmovny lordů, buď ve Sněmovně lordů zasedal původně nebo členství nabyl jmenováním do úřadu. Vykonával některé funkce

³¹ Tehdejší Nejvyšší soud v sobě spojoval mnohé vyšší soudy Spojeného království, včetně např. Odvolacího soudu, Vrchního justičního soudu a Královna soudu. Více viz Supreme Court Act 1981. Chapter 54, 1981. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/54/pdfs/ukpga_19810054_en.pdf/.

³² Více o tradici samoregulace Sněmovny lordů v kapitole 5.2.1.1 Vedení jednání Sněmovny lordů: tradice samoregulace Sněmovny lordů.

Speakera Dolní sněmovny; účastnil se debat,³³ reprezentoval vládu a účastnil se hlasování. Lord kancléř byl rovněž dle zvyku členem kabinetu a jako jeden z ministrů byl vázán doktrínou kolektivní odpovědnosti, a proto byl odpovědný parlamentu za formulaci a realizaci vládních politik. Mezi jeho další povinnosti patřilo například zasedání ve výborech kabinetu, udílení doporučení vládě ohledně právních a ústavních otázek či projednávání soudních případů (Woodhouse, 2001: 7-8). Lord kancléř měl pod vlivem množství rolí, jež vykonával, málo času na reprezentaci Sněmovny lordů v zahraničí. Tato funkce v nezbytných případech byla předána buď předsedovi výborů (*Chairman of Committees*) nebo předsedovi výboru EU (*Chairman of the European Union Committee*) (portál The Lord Speaker and International Relations, 2015).

Zákon o ústavní reformě z roku 2005 však mnohé funkce lorda kancléře rozdělil. Opatření, jež reforma zavádí, jsou podrobněji vyčtena v kapitole 3.3.3 Zákon o ústavní reformě 2005: důsledky. Dnes je lord kancléř členem kabinetu Spojeného království. Je ministrem spravedlnosti, v jehož čele stojí a dohlíží na jeho chod. Z této funkce je mimo jiné zodpovědný za zlepšování trestního soudnictví a vězeňského systému (portál Lord Chancellor and Secretary of State for Justice, 2015). V současné době tuto funkci vykonává Michael Gove (portál Lord Chancellor, 2015b). Lord kancléř je jmenován panovníkem na doporučení premiéra. Pro kvalifikaci na roli lorda kancléře, tzn. případné zvážení udělení doporučení ze strany premiéra je nutná odpovídající zkušenost. Ta může vycházet z předešlého výkonu například ministerské funkce, předchozího členství v některé z komor parlamentu či další, které vezme premiér v úvahu (The Constitutional Reform Act 2005, 2005: 3). Role lorda kancléře byla od svého počátku komplexní, nicméně tradiční povinností lorda kancléře bylo a nadále zůstává opatrovnictví královské pečeti.

³³ Právě jeho účast v debatách vyvolávala určité neshody nad tím, zda lord kancléř vystupuje jako ministr nebo hlava soudnictví, ve většině případů reprezentoval postoje vlády, výjimečně tomu bylo naopak, a to pokud se debata týkala soudnictví (Woodhouse, 2001: 8).

5. Lord Speaker

Formálně je pozice Lorda Speakera zakotvena v Zákoně o ústavní reformě z roku 2005. Zde je popsána velmi zběžně, zákon pouze stanovuje vznik úřadu Lorda Speakera, modifikaci pozice lorda kancléře a převzetí některých původních pravomocí lorda kancléře Lordem Speakerem. Vlastní pravomoci, role, doba úřadu, volba a další náležitosti týkající se pozice Lorda Speakera jsou vyčteny v Jednacím řádu 19 (*Standing Orders 19*) a ještě podrobněji v tzv. Dodatku k jednacímú řádu Sněmovny lordů (*Companion to the Standing Orders and Guide to the Proceedings of the House of Lords*). Těchto dodatků existuje celá řada, ty, které definují pozici Lorda Speakera vznikly v letech 2007, 2010, 2013 a poslední, v pořadí 24. edice, pak - roku 2015. Jednotlivé edice reflektují změny, jež ovlivňují jednání a praktiky ve Sněmovně.³⁴ 21. dodatek z roku 2007 je tak prvním vydáním dodatku zohledňující funkci Lorda Speakera (House of Lords, 2007b, i).

Jednací řád představuje obecná pravidla správy řízení Sněmovny lordů. Stanovuje postupy k nejrůznějším záležitostem, k nimž ve Sněmovně dochází – od volby Lorda Speakera přes pravomoci výborů až po organizaci debaty atd. Je jedním ze čtyřech hlavních zdrojů postupu práce Sněmovny; vedle jednacímú řádu ještě existují ještě nepsané konvence, dále usnesení předsedy³⁵ a konečně legislativa týkající se Sněmovny lordů, tedy zákony o parlamentu. Sněmovna lordů se řídí především konvencemi, jednacím řádem a rovněž i zákony o parlamentu. Dodatek k jednacímú řádu pak představuje příručku pravidel řízení Sněmovny lordů. Obsahuje mimo jiné i vlastní rozhodnutí Sněmovny lordů o jejím řízení, jež pramení z doporučení procedurálního výboru. Taková rozhodnutí mohou někdy vyústit i ve změny jednacímú řádu, ale zpravidla jsou reflektovány právě v dodatku k jednacímú řádu (Rogers, Walters, 2006: 185-186).

Zákon o ústavní reformě z roku 2005 zavádí nový titul předsedy horní komory, a to *Speaker of the House of Lords* namísto původního *Lord Chancellor*. Titulu se ovšem později dostalo zpřesnění, jak je uvedeno ve zprávě o předsednictví Sněmovny lordů z

³⁴ Dodatek k jednacímú řádu je jedním z mnoha zdrojů informací jednotlivým členům o chodu Sněmovny. Dalšími zdroji jsou např. *Handbook on facilities and services*, brožury vydané Public Bill Office týkající se legislativního jednání a *General Guide to the Member's Reimbursement Allowance Scheme* (House of Lords, 2007b, i).

Ačkoli tyto dokumenty rovněž reflektují pozici Lorda Speakera, nejspecifičtější je obsažena právě v Dodatku k jednacímú řádu, jež je z tohoto důvodu využito jako primární zdroj informací o Lordu Speakerovi pro tuto práci.

³⁵ tzv. *Rulings from the chair*, jež v zásadě vychází z precedentů

období 2005-2006: „*Existujícím titulem je Lord Speaker. (...) tento titul je odpovídající a neměl by vést k jakýmkoli nedorozuměním.*“ (Select Committee on the Speakership of the House of Lords, 2005: par. 51) Pro titul předsedy Sněmovny lordů se uvažovalo např. o *Speaker* nebo *Mr.* či *Madam Speaker*. O správném použití titulu se vedla dlouhá diskuze a okleštěný titul *Speaker* byl logicky napadán pro svou podobnost a možnou zaměnitelnost s funkcí předsedy Dolní sněmovny, nesoucí titul *Speaker of the House of Commons*, běžně referovanou jako *Speaker*, *The Speaker* nebo *Mr.* či *Madam Speaker*. Nicméně se dle doporučení zvláštního výboru pro předsednictví Sněmovny lordů může některým poslancům Dolní sněmovny zdát nevhodný, neboť evokuje dlouholetou historii Sněmovny lordů (Rogers, Walters, 2006: 439). Dnes se běžně používá titul Lord Speaker,³⁶ např. právě v jednacím řádu a v dodatku k jednacímu řádu. Vzhledem k dosavadním dvěma ženským držitelkám se uplatňuje i oslovení *Lady Speaker*. Nicméně i nadále se můžeme setkat s titulem *Speaker of the House of Lords*.

5.1 Podmínky výkonu úřadu Lorda Speakera

Od Lorda Speakera se očekává, že se v den jmenování vzdá členství ve své straně nebo hnutí a bude se nadále vyvarovat jakékoli náklonnosti k politickým stranám; a vzdá se jakékoli politické aktivity, včetně hlasování ve Sněmovně lordů, a to ani v případě nerozhodného výsledku (House of Lords, 2013a: 26). Zástupce Lorda Speakera však hlasovat může, jeho hlas ovšem nemůže rozhodovat v případě shodného počtu hlasů (tamtéž: 117). Pokud bychom chtěli srovnat Lorda Speakera se Speakerem Dolní sněmovny, podobně i Speaker Dolní sněmovny je nestranný ve vztahu k politickým stranám. Narozdíl od Lorda Speakera je Speaker Dolní sněmovny přímo volen ve všeobecných volbách jako člen komory členů komory a proto, aby si po zvolení Speakerem zachoval nestrannost, jeho povinnosti poslance ve volebním okrsku za který byl zvolen zpravidla plní poslanec okrsku sousedního (Rovná, 2004: 143). Po zvolení do funkce se oficiálně vzdává členství v příslušné politické straně a nadále vystupuje jako reprezentant komory jako celku (Říchová, 2008: 112). Ačkoli je Speaker Dolní sněmovny nestranný, narozdíl od Lorda Speakera disponuje jedním hlasem, ten se ovšem do hlasování nezapočítává, k tomu dochází pouze v případě shodného počtu hlasů, kdy jeho hlas rozhoduje (Rovná, 2004: 143-144).

³⁶ více viz House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House, 2003. *The Speakership of the House of Lords, Session 2002-03 Report with evidence*, HL Paper 199, 18. listopad 2003. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldselect/ldspouse/199/199.pdf/>, s. 47.

Jedním ze společných znaků obou Speakerů jsou předpoklady jednotlivých přestavitelů pro jejich výběr. Základním požadavkem je krom nadstranickosti i zpravidla zkušenost s aktivním chodem příslušné komory a prací ve výborech, proto je zvyklostí, že jak Speakerem Dolní sněmovny tak Lordem Speakerem se stává dlouholetý člen dolní nebo horní komory parlamentu, případně obou. Konkrétně u Lorda Speakera je možné a do budoucna se očekává, že Lordem Speakerem se může stát bývalý Speaker dolní komory parlamentu.

Úřad Lorda Speakera je odměněn platem. Krom toho v rámci snahy o nestrannost nesmí Lord Speaker vykonávat žádné jiné zaměstnání či jakoukoli činnost, jež by byla finančně odměněna (House of Lords, 2013a: 26). Původní výbor Sněmovny lordů navrhl plat ve výši 101 688 liber ročně, jež by byl rovnocenný platu ministra zasedajícího v horní komoře. Penze Lorda Speakera dle návrhu měla být v souladu s penzemi ministrů, poslanců Dolní sněmovny, předsedů nebo zástupců místopředsedů výborů. Náhrady výdajů měly odpovídat náhradám výdajů držitelů úřadů ve Sněmovně lordů (House Committee, 2006: 3). Plat Lorda Speakera od 31. března 2015 je 101 664 liber ročně (Kelly a Korris, 2015: 7). Finanční ohodnocení Lorda Speakera se tak liší od řadových členů Sněmovny; zatímco členové pobírají příspěvky za svoji účast, držitelé úřadů ve Sněmovně lordů nebo držitelé ministerské funkce – tedy i Lord Speaker - jsou odměněni platem (House of Lords, 2013b: 11).

Sněmovna lordů může navrhnout a požádat Její Veličenstvo královnu zbavení Lorda Speakera funkce. Jeho případná rezignace pak bude brána v úvahu od dne, kdy by byl návrh schválen (House of Lords, 2013c: (8)). V případě volného místa v úřadě Lorda Speakera může jeho pozici dočasně zastávat Předseda výborů (*Chairman of Committees*) (House of Lords, 2013c: (6)). V rámci sněmovního zasedání může být Lord Speaker zastoupen zástupcem Speakera; k jejich výměně není nutné přerušit jednání Sněmovny lordů (House of Lords, 2013a: 41).³⁷ Ve Sněmovně lordů existuje cca 20 až 25 zástupců Speakera (*Deputy Speaker*), jejímž úkolem je mimo asistence Lordu Speakerovi v podobě předsedání sněmovního zasedání v případě nepřítomnosti Lorda Speakera. Jsou jmenováni panovníkem a narozdíl od Lorda Speaka se mohou zúčastnit rozprav i hlasování, a to i když právě předsedají Sněmovně (portál Parliament UK, Deputy Speakers, 2015). Zástupci Lorda Speakera narozdíl od Lorda Speakera tak mohou pokračovat ve stranické politice (Leyland, 2012: 84).

³⁷ pokud k jejich výměně dochází během zasedání Sněmovny

5.2 Role Lorda Speakera

Dodatek k jednacímu řádu definuje, že primární rolí Lorda Speakera je předsednictví jednání Sněmovny lordů, včetně předsednictví výborů Sněmovny lordů. Lord Speaker má rozsáhlé ceremoniální pravomoci: je první osobou skládajícím přísahu u příležitosti slavnostního otevření nového parlamentu, nese důležitou roli při slavnostních příležitostech Sněmovny lordů zahrnujících složení přísahy jednotlivých členů, Státní otevření parlamentu atd. (House of Lords, 2013a: 25). Mezi další povinnosti patří některé funkce uvnitř komory i navenek, reprezentace komory ve Spojeném království i v zahraničí atd.

Role Lorda Speakera je dle baronky D'Souzy (portál The Lord Speaker and International Relations, 2015) převážně v domácí politice. Její role je méně aktivní než role Speakera Dolní sněmovny, s tím, že nemá žádnou moc sjednat pořádek či rozhodovat o jednání Sněmovny. Tyto i další budou podrobně rozebrány níže.

5.2.1 Role Lorda Speakera ve Sněmovně lordů

Lord Speaker plní funkci nestranné autority dohlížející na chod Sněmovny lordů. Jeho pravomoci ve Sněmovně lordů jsou značně omezené. Lord Speaker nemůže ve Sněmovně jednat bez svolení Sněmovny jako takové. Je povinen dodržovat stejná pravidla jako všichni ostatní členové Sněmovny lordů, včetně oslovování Sněmovny lordů jako celku, tedy nikoli konkrétních členů. To vychází z nepsaných konvencí "samoregulace" Sněmovny. Sami členové se navzájem oslovují ve třetí osobě, nikdy ne přímo, nejčastěji např. *The Noble Lord, Lord ...* apod. (Rogers, Walters, 2006: 309). Lord Speaker nemá právo zasahovat do projevu jakéhokoli člena. Funkcí Lorda Speakera je doslova „*asistovat, ne vládnout*“ (House of Lords, 2013a: 25). Jakákoli rada nebo asistence ze strany Lorda Speakera je předmětem rozhodnutí Sněmovny jako celku. Více o specifickém postavení Lorda Speakera při předsedání Sněmovně a dalších příležitostech níže.

5.2.1.1 Vedení jednání Sněmovny lordů: tradice samoregulace Sněmovny lordů

K objasnění pozice Lorda Speakera při vedení debat Sněmovny lordů nám pomůže nejprve vysvětlit, jak diskuze při zasedání Sněmovny vlastně vypadají. Předem je nutné vědět, že Lord Speaker nedisponuje autoritou rozhodování o pořadí

přispívajících; jak tvrdí Říchová (2008: 115), tato práva náležejí předním členům komory, příp. komoře jako celku. Způsob organizace diskuze ve Sněmovně lordů dává příležitost vystoupit všem členům, jež tak chtějí učinit. V Dolní sněmovně je během diskuze prostě jen nutné upozornit Speakera Dolní sněmovny a požádat ho o povolení mluvit. Členové horní sněmovny oproti tomu předem debaty dají vědět kanceláři tzv. *Chief Whip* (Russell, 2013: 85) a zapíší se do pořadníku mluvčích, jež je posléze vydán jako oběžník.³⁸ Členové Sněmovny lordů vystupují ve sledu daném pořadníkem, jež je předem v den zasedání dodatečně potvrzen jednotlivými stranickými *whipy*. Je zvykem pořadník utvářet tak, aby se mezi sebou střídaly jednotlivé názorové skupiny. Čas vymezený na debatu je spravedlivě rozdělen mezi všechny mluvčí a členové Sněmovny lordů jsou následně Lordem Speakerem upozorněni na čas, který mají k dispozici (Norton, 2013: 119). Dle dodatku k jednacímú řádu dbají na dodržování času spíše lordi z předních lavic (*frontbenchers*) než Lord Speaker, s tím, že obecně ohledně časového rozvrhu Sněmovně radí i vládní *Chief Whip*. Kromě toho jakýkoli člen Sněmovny má právo upozornit na překročení času vymezeného pro projev jednotlivých mluvčích. Pokud není jiného řešení, čas jednotlivých mluvčích může utnout Lord Speaker na základě předem dohodnutého časového rozvrhu debaty. Obecně jakékoli zásahy do rozpravy, jež se týkají upozornění na porušení procedurálních pravidel jsou obvykle zásluhou lordů z předních lavic anebo jakýchkoli členů Sněmovny, nikoli Lorda Speakera (House of Lords, 2013a: 62). Pokud si přeje hovořit ten člen, jež nebyl předem zapsán, může tak učinit, ovšem pouze krátce a až po zapsaných přispívajících a zároveň před závěrečnými proslovy. Díky tomuto opatření tak i ve Sněmovně lordů lze do jisté míry může uplatnit spontánnější model debaty po vzoru Dolní sněmovny, kde jde hlavně a především o „*zachycení Speakerovy pozornosti*“ (Rogers, Walters, 2006: 308). Někteří autoři (Norton, 2013; Russell, 2013; Říchová, 2008) uvádí možnost upozornění přispívajících na správné dodržení rozvrhu debaty jako jednu z mála významných pravomocí, ne-li jedinou, jimiž Lord Speaker při vedení Sněmovny disponuje. Jak můžeme vidět výše, samotná legislativa, z níž úřad vychází, je s tímto názorem v rozporu. Způsob debaty Sněmovny lordů se může zdát zastaralý, ale jak uvádí Norton (2013: 118), v průběhu let se však ukázal jako velice efektivní. Všichni členové Sněmovny lordů, kteří chtějí promluvit, mají příležitost. Dopředu navíc vědí, jaký čas je jejich příspěvků určen a proto jsou jejich proslovy relevantní. Žádný člen horní komory

³⁸ Tzv. *Speakers's list*, tedy pořadník mluvčích je vydán jako oběžník předem debaty. Je určen především členům Sněmovny lordů.

díky předem domluvenému rozvrhu nemůže debatám dominovat tím, že by si uzurpoval přílišné množství času.³⁹ Hlavní výhodou takového způsobu vedení debat je jejich efektivita a vysoká míra odbornosti, jelikož většina mluvčích má určité znalosti probíraného tématu a může se tak relevantně k debatě vyjádřit. Je tak ve vlastním zájmu jednotlivých přispívajících efektivně využít čas, jež mají k dispozici a rovněž zde existuje předpoklad, že k rozpravě se budou hlásit právě ti členové, jež mají s probíraným tématem zkušenosti.⁴⁰ Na druhé straně však např. dle Rogerse a Walterse (2006: 310) můžeme odbornost komory zpochybnit. Členové sněmovny sice mohou být ve svých profesích experti, ovšem ve Sněmovně lordů zasednou zpravidla ve vyšším věku po řadě let aktivního působení v politice, čímž se jejich odbornost snižuje. Nicméně i tak je Sněmovna lordů vnímána především jako komora kontrolní, kde jde primárně o kvalitu legislativy. Její odbornost je i přes jistou kritiku výjimečná a tím se odlišuje od ostatních legislativních orgánů. Norton (2013: 44) tvrdí, že „*zatímco Dolní sněmovna je stále více komorou kariérních politiků, Sněmovna lordů vnímá sama sebe jako komoru zkušeností a expertizy*“. Tuto zkušenost nabývají zkušenostmi s prací mimo ni.

Jedním ze základních rozdílů mezi fungováním obou komor je slabší postavení Lorda Speakera oproti Speakerovi Dolní sněmovny, a to i právě v rámci pravomocí vedení diskuze v jednotlivých komorách. Hlavním znakem Sněmovny lordů je, jak je výše vysvětleno, její samokontrola či samoregulace (*self-regulation*), proto je role Lorda Speakera ve vedení Sněmovny slabší. Oproti tomu Speaker Dolní sněmovny jednání v pravém slova smyslu přímo řídí: je oprávněn rozhodovat o pořadí vystupujících poslanců, vyvolávat jednotlivé přispívající, vybírat z dostupného seznamu, které pozměňovací návrhy budou prodiskutovány a kdy, sledovat rovnocennost času poskytnutého jednotlivým stranám, pokládat doplňující otázky atd. Nic z toho však nenáleží Lordu Speakerovi. Lord Speaker nesmí do jednání vůbec zasahovat, ani ho výrazně ovlivňovat; nemá právo sjednávat pořádek v komoře nebo vybírat pozměňovací návrhy k projednání (Leyland, 2012: 84). Speaker Dolní sněmovny dále dohlíží na dodržování pravidel a regulérnost průběhu jednání, stejně jako na dodržování programu jednání (Rovná, 2004: 143-144).

³⁹ Tomuto tvrzení do určité míry oponuje Russell (2013: 132-133), dle ní se samoregulace komory promítá i do faktu, že jednotliví členové mají mnohem větší vliv na časový rozvrh debat; jakýkoli člen tak může předem oznámit k diskusi neomezené množství pozměňovacích návrhů a požadovat aby byly projednány.

⁴⁰ Norton (2013: 43-44) dále tvrdí, že expertiza členů Sněmovny lordů může vycházet ze zkušenosti z jejich práce mimo komoru, kterou vykonávají současně s prací v komoře. Kontinuální činnost uvnitř i vně komory může být motivována skromným finančním ohodnocením členů Sněmovny lordů .

Samoregulace Sněmovny lordů je tak do velké míry založena na chování jejích členů. Říchová (2006: 180) samoregulaci vnímá jako společnou zodpovědnost členů za chod Sněmovny lordů. Dle Russell (2013: 85) nepsaná pravidla samoregulace ve většině případů fungují, ale jsou nestabilní, a proto vytvářejí nestabilní prostředí pro vládu, narozdíl od pevnějšího vedení jednání v Dolní sněmovně. Mimo jiné byla tradice samoregulace a její obtížné uchování často diskutována v posledních letech, a to i v souvislosti s přijetím Zákona o ústavní reformě 2005. Pokud budeme vycházet z dodatku k jednacímu řádu Sněmovny lordů, lze obecně říci, že samoregulace Sněmovny lordů v praxi znamená dodržování pořádku a pravidel komory, jež je primární odpovědností samotné komory a tudíž zájmem jejích jednotlivých členů. Žádný přítomný člen, a to ani Lord Speaker, nemůže ovlivňovat organizaci sněmovní práce (House of Lords, 2013a: 61).

Jak již bylo řečeno, postavení Lorda Speakera v ohledu jeho pravomocí zásahu do debat, určování pořadí a dávání slova členům vychází z nepsaného pravidla samoregulace komory, na kterou se koneckonců i dodatek k jednacímu řádu odvolává. Pro Lorda Speakera platí stejná formální pravidla jako pro "řadové" členy komory; Lord Speaker referuje Sněmovně jako celku, nikoli konkrétnímu členovi a nezasahuje do projevu členů (House of Lords, 2013a: 62). V souvislosti se samoregulací komory bylo řečeno, že Sněmovně lordů by neměl předsedat v debatách aktivnější typ Speakera Dolní Sněmovny.⁴¹ Samoregulace komory hraje velkou roli i v kontextu srovnání kompetencí řízení komory bývalého lorda kancléře a dnešního Lorda Speakera. Za bývalého lorda kancléře probíhalo jednání Sněmovny hlavně prostřednictvím diskuzí ve výborech, reformovaná Sněmovna lordů se však stala aktivnější, což vyvolalo potřebu jiné organizace jednání a v konečném důsledku i vznik úřadu Lorda Speakera (Říchová, 2006: 173). Kompetence Lorda Speakera se nezměnily oproti původním pravomocem lorda kancléře, a to právě s ohledem na samokontrolu Sněmovny, jež dostala přednost před pevným vedením zasedání (Russell, Sciara, 2007: 14).

5.2.1.2 Procedurální pravomoci

Co se týče procedurálních pravomocí, Lord Speaker nemůže ovlivnit záležitosti procedur v horní komoře. Těmito právy disponuje vedoucí Sněmovny lordů, který

⁴¹ více viz House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House of Lords, 2005. *The Speakership of the House of Lords: Report with Evidence*, HL Paper 92, Session 2005-2006 Report, 19. prosinec 2005. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldsphouse/92/92.pdf/>, para. 8.

komoře radí v otázkách procedur a pořádku, rovněž je zodpovědný za upozornění na přestupky nebo zneužití pravomocí jednotlivých členů. Vedoucí Sněmovny lordů dále má na starost vyjádření Sněmovny při formálních příležitostech, např. poděkování nebo gratulace. Oproti Lordu Speakerovi však nemá žádnou formální autoritu (House of Lords, 2013a: 61). Vzhledem k tomu bychom roli vedoucího Sněmovny lordů mohli označit jako administrativní. Dále vedoucí Sněmovny lordů asistuje komoře při interpelacích. Dále Lord Speaker může zasedání Sněmovny odročit (tamtéž: 42). Kdykoli v případě odročení schůze Sněmovny lordů může Lord Speaker po dohodě s vládou znovusvolat Sněmovnu (tamtéž: 26).⁴²

5.2.1.3 Pravomoce Lorda Speakera v interpelacích

Členové Sněmovny lordů pokládají otázky častěji v interpelacích (*Question Time*).⁴³ Povaha debaty v rámci interpelací je odlišná od běžné diskuze ve Sněmovně, zpravidla je totiž spontánnější, neboť jednotliví řečníci mezi sebou mohou soutěžit o prostor pro příspěvek do debaty. Řečníci jsou vybráni na základě rozhodnutí Sněmovny lordů, nikoli Lorda Speakera. V některých případech je rozhodnutí dáno vedoucím Sněmovny lordů (*Leader of the House of Lords*) nebo lordy z předních lavic (*frontbenchers*) (Russell, 2013: 85). O pořadí mluvčích pak v praxi předem rozhoduje vedoucí Sněmovny lordů. Je zvykem dát přednost dalšímu členu komory, jež si přeje vystoupit. Otázky by se měly střídát mezi jednou a druhou názorovou stranou komory (Norton, 2013: 125). Jak můžeme vidět, i v interpelacích se uplatňuje nepsané pravidlo samoregulace komory. Právě kompetence Lorda Speakera v interpelacích byly základem pokračující diskuze o pravomocích Lorda Speakera i po vytvoření funkce. Existují názory, že kompetence Lorda Speakera by měly být širší za účelem dosažení větší autority při vedení Sněmovny lordů a dodržování pravidel Sněmovny lordů obecně, ale i např. v otázce vedení interpelací (Emery, Taggart, 2011: 6). Hlavním problémem je nemožnost Lorda Speakera vyvolávat jednotlivé mluvčí právě při interpelacích, což může vyvolávat chaos v jednání. Emery a Taggart ve své studii⁴⁴

⁴² Sněmovna lordů je usnášeníschopná tehdy, jsou-li přítomni nejméně tři členové, včetně Lorda Speakera nebo jeho zástupce. Pro hlasování o návrzích zákonů je nutná přítomnost třiceti členů (House of Lords, 2013a: 41).

⁴³ *Question Time* či *Question times* můžeme chápat jako britskou obdobu našich interpelací. Každý poslanec je oprávněn klást jednotlivým členům vlády otázky, na něž pak vláda musí odpovědět. Ve Sněmovně lordů jsou otázky určeny vládě jako celku, nikoli jednotlivým ministerstvům či ministrům (jak se tomu děje v Dolní sněmovně). Interpelace ve Sněmovně lordů probíhá od pondělí do čtvrtka vždy na začátku sněmovního jednání a je jim věnováno max. 30 minut (portál Question Time, 2015).

⁴⁴ Jejich studie vycházející ze situace kolem návrhu *Leader's Working Group*. Dále se odvolávají na výroky lorda Adonise, lorda Luceho a lorda Goodlada. Více viz EMERY Samuel a Andrew

argumentují tím, že takřka ve všech ostatních legislativních orgánech na světě tamní předseda takovou pravomocí disponuje. Navíc, tuto pravomoc přece jen jeden z vrcholných představitelů Sněmovny lordů má, a co je paradoxní, není jím Lord Speaker, ale vedoucí Sněmovny lordů. Jinými slovy, je alarmující, že hlavní představitel vlády ve Sněmovně lordů je dodnes de facto předsedajícím Sněmovny při interpelacích. Jeden z požadavků na posílení funkce se objevil např. po volbách roku 2010. Byl výsledkem napětí kolem ustavení nové koaliční vlády, a to především kvůli právu na slovo lordů z řad Liberálních demokratů, a dále i zvýšením počtu členů komory, kde mnoho nováčků ještě nepřijalo za své specifický způsob debaty (Russell, 2013: 86). Vznikla neformální skupina zabývající se návrhem reformy – tzv. *Leader's Working Group*. Dle její zprávy je nadále spojení exekutivy a legislativy nevhodné a mělo by být odstraněno právě posílením kompetencí Lorda Speakera; a to tím, že dosud vykonávaná role vedoucího Sněmovny lordů během interpelací bude do budoucna náležet plně Lordu Speakerovi (Emery, Taggart, 2011: 55).⁴⁵ V listopadu 2011 však komora tyto návrhy zamítla s argumentem ohrožení samoregulace Sněmovny lordů.

5.2.1.4 Ceremoniální pravomoci

Lord Speaker dále zastává mnohé ceremoniální role ve Sněmovně lordů. Zejména se jedná o první uvedení členů do komory, státní otevírání parlamentu atd. Obřady symbolizují hierarchii a tradice a řídí se přesnými pravidly, jež jsou zpravidla popsány v dodatku k jednacímú řádu. Při prvním uvedení členů do Parlamentu členové nejprve vstanou ve Sněmovně, složí přísahy a podpisují sněmovní dokumenty (*Test Roll, House of Lords Code of Conduct*). Jako poslední přicházejí k Woolsacku, podají si ruku s Lordem Speakerem a opouštějí komoru (House of Lords, 2013a: 20). V případě prvního zasedání Sněmovny po státním otevírání je Lord Speaker prvním členem, jež vstupuje do komory. Lord Speaker nejprve zaujme své místo na Woolsacku. Poté jsou předneseny motlitby a v případě potřeby ti členové, jichž se to týká, složí přísahu. Poté Lord Speaker obeznámí Sněmovnu lordů o proslovu Jeho Veličenstva. Následuje přednes Zprávy adresovaný panovníkovi z úst vládního poslance ze zadních řad vybraného vedoucím Sněmovny lordů. Tento poslanec posléze přejde k Woolsacku a pokloní se Lordu Speakerovi, jež povstane, ukloní se nazpět a přebere jeho zprávu.

TAGGART, 2011. *Towards an Effective House of Lords*. Bow Group Publications Limited. Dostupný z: <http://www.bowgroup.org/sites/bowgroup.uat.pleasetest.co.uk/files/Towards%20an%20Effective%20House%20of%20Lords%20Final.pdf>, s. 54.

⁴⁵ Mělo se tak tomu stát na zkoušku po dobu 1 roku od září 2011. Tento návrh změny byl zamýšlen jako počátek další reformy posilující roli Lorda Speakera.

Nakonec Lord Speaker povstane a přečte Zprávu Jeho Veličenstva (tamtéž: 33-34). Před každým dnem zasedání Sněmovny se Lord Speaker účastní průvodu ze své místnosti do Sněmovny. Lord Speaker vždy následuje osobu nesoucí žezlo. Průvod se skládá z domovníka (*Doorkeeper*), dále buď zástupce *Serjeant-at-Arms* nebo hlavního domovníka, jež nese žezlo a konečně Lorda Speakera. Lord Speaker přichází po tzv. temporální straně Sněmovny⁴⁶ k Woolsacku. Po proslovu biskupa Lord Speaker a další přítomní členové pokleknou nebo povstanou k motlibám. Nakonec Lord Speaker zaujme své místo na Woolsacku. Pokud je Lord Speaker nepřítomen začátku zasedání, přebírá žezlo Zástupce *Serjeant-at-Arms* (tamtéž: 40-41). Všechny obřadní příležitosti se nesou v podobném duchu, Lord Speaker v nich vykonává zásadní roli, což může zdůrazňovat důležitost jeho hierarchického postavení ve Sněmovně. Ovšem, jak již bylo zmíněno, jedná se spíše o dodržování tradice. Existuje několik symbolů úřadu Lorda Speakera. Mezi ně patří např. křeslo náležící předsedajícímu Sněmovny Lordů, tzv. Woolsack se nachází v přední části komory. Je vycpáno vlnou pocházející s různých zemí Commonwealthu a má symbolizovat bohatství a tradici britské velmoci (Rogers, Walters, 2006: 7). Lord Speaker nosí talár a černé roucho (House of Lords, 2013a: 268). Lord Speaker dále reprezentuje Sněmovnu lordů při slavnostních příležitostech i mimo Sněmovnu lordů (Leyland, 2012: 85).

5.2.1.5 Další funkce Lorda Speakera ve Sněmovně lordů

Mimo vedení jednání Sněmovny lordů Lord Speaker disponuje dalšími pravomocemi ve Sněmovně lordů, jedná se např. o povinnosti ohledně tzv. soukromých otázek (*Private Notice Questions*) a kompetence uplatňování pravidel v soudně dosud nerozhodnutých otázkách (*sub judice rule*) (House of Lords, 2013a: 25). Soukromé otázky představují příležitost pro členy komory vznést neodkladné otázky v průběhu jednání Sněmovny lordů. Ačkoliv vzhledem ke své povaze nemohou být předem plánovány, musí být v písemné podobě předloženy Lordu Speakerovi do poledne téhož dne, kdy se mají projednávat.⁴⁷ Rozhodnutí, zda se konkrétní otázkou bude komora zabývat či ne, záleží pouze a jen na rozhodnutí Lorda Speakera (House of Lords, 2013a: 102). Rogers a Walters (2006: 340) tvrdí, že je pokládání soukromých otázek velkou výjimkou, neboť k tomu dochází průměrně jednou až dvakrát v průběhu celého

⁴⁶ *Temporal side* je levá strana Sněmovny lordů (díváme-li se od trůnu), pravá strana se nazývá *spiritual side*, jelikož zde zasedají biskupové. Tradičně nalevo od trůnu zasedá opozice, napravo vláda (Rogers, Walters, 2006: 7).

⁴⁷ V případě, že komora v určitý den zasedá jen do 13:00, musí být Lordu Speakerovi předány do 10:00.

sněmovního období. Tato pravomoc mohla dle Russell a Sciary (2007: 13-14) původně náležet vedoucímu Sněmovny lordů. Základem pravidla o soudně dosud nerozhodnutých otázkách je zodpovědnost členů Sněmovny vhodně užívat privilegia svobody slova. Pod vlivem tohoto pravidla se obě komory britského parlamentu zdržují diskutovat o povaze soudních sporů, které dosud nebyly rozhodnuty a jsou nadále předmětem rozhodnutí soudu. Lordu Speakerovi byla přičena volnost v uvážení, zda je pravidlo o soudně dosud nerozhodnutých otázkách dodržováno (House of Lords, 2013a: 74). Původně tato pravomoc náležela vedoucímu Sněmovny lordů (Rogers, Walters, 2006: 338).

Lord Speaker disponuje funkcemi v mnohých výborech. Předsedá zvláštnímu výboru Sněmovny lordů (*House Committee*). Může předsedat výboru Sněmovny lordů (*Committee of the Whole House*), jež se skládá ze všech členů Sněmovny. Je méně formální platformou pro diskuzi, než je samotná Sněmovna lordů a zároveň se řídí i volnějšími pravidly (House of Lords, 2013a: 141). Jedná se o významnou roli vzhledem k faktu, že v rámci legislativního procesu je fáze, kdy je návrh zákona ve výboru pro Sněmovnu lordů důležitá, a velmi často se jedná právě o výbor Sněmovny lordů, do kterého se návrh zákona dostane narozdíl od jiných výborů ve Sněmovně lordů (Leyland, 2012: 84). Proto je výbor Sněmovny lordů klíčový a rovněž i Lord Speaker nabývá důležitou funkci uvnitř celé Sněmovny lordů (portál The Lord Speaker and International Relations, 2015). Lord Speaker je také členem procedurálního výboru a předsedá celé řadě dalších výborů ve Sněmovně lordů. Dále je odpovědný za bezpečnost Sněmovny lordů a jejího majetku a je jedním z držitelů klíčů k Westminster Hall (Kelly, Korris, 2015: 4):

Lord Speaker reprezentuje Sněmovnu lordů navenek ve Spojeném království (House of Lords, 2013a: 26), a to například při státních návštěvách Spojeného království ze zahraničí. Lord Speaker kromě jiného seznamuje veřejnost s prací Sněmovny lordů (Leyland, 2012: 84-85). Právě na reprezentaci komory ve srovnání s bývalým lordem kancléřem má současný předseda více času (Russell, 2013: 89).

5.2.2 Role Lorda Speakera v zahraniční politice

Konečně, Lord Speaker má široké pole působnosti v otázce reprezentace Sněmovny lordů v zahraničí (House of Lords, 2013a: 26). Jako velvyslanec horní komory se účastní následujících aktivit: (1) přijímání návštěv ze zahraničních

parlamentů,⁴⁸ (2) účast na konferencích předsedů legislativních orgánů a (3) vzájemné návštěvy zahraničních parlamentů (portál The Lord Speaker and International Relations, c2015). Cílem takových návštěv je *"podněcování meziparlamentárního dialogu"* (Leyland, 2012: 85). Lord Speaker nenavštěvuje ostatní parlamenty příliš často, důvodem je (1) především nepolitická povaha role Lorda Speakera; zatímco v mnoha zemích jsou předsedové parlamentních orgánů aktivními politiky, Lord Speaker je nestranný reprezentant horní komory. (2) Dalším důvodem může být nedostatek času vzhledem k časově náročnému předsednictví komory. I přesto je důležitost role Lorda Speakera v zahraniční politice nezpochybnitelná, spočívá v jeho možnosti být součástí širokých diplomatických vztahů mezi jednotlivými zeměmi. To je i zdůvodněním hodnoty nejrůznějších zahraničních návštěv, a to i navzdory určité nerovnováze setkání na jedné straně nepolitického Lorda Speakera s aktivními stranickými politiky. Silné meziparlamentární vztahy tak mohou dle samotné baronky D'Souzy (portál The Lord Speaker and International Relations, 2015) pomoci i vztahům mezivládním.

Konference, jichž se Lord Speaker účastní, jsou specificky zaměřené na předsednictví legislativních orgánů; například se jedná o následující setkání předsedů horních komor v rámci: (1) Asociace evropských senátů (*Association of European Senates*), (2) konference předsedů legislativních orgánů v EU (*conference of EU speakers*), (3) konference předsedů legislativních orgánů Commonwealthu (*Conference of Speakers and Presiding Officers of the Commonwelath, CSPOC*) a (4) Konference předsedů legislativních orgánů Rady Evropy (*Council of Europe Speaker's Conference*) (portál The Lord Speaker and International Relations, 2015). Cílem mezinárodních setkání je spíše výměna zkušeností ohledně povahy a praxe fungování parlamentů (Leyland, 2012: 85).

5.3 Volba Lorda Speakera

Volební období Lorda Speakera je pětileté s možností jednoho znovuzvolení. Volby by neměly korigovat se zvolením nového Parlamentu. V případě náhlého uvolnění pozice Lorda Speakera (smrt, rezignace⁴⁹ nebo odejmutí z funkce) bude úřad dle jednacího řádu dočasně vykonávat vedoucí výborů (*Chairman of Committees*). Náhradní volby se uskuteční nejpozději do tří měsíců. Datum dalších voleb se pak bude

⁴⁸ zpravidla se jedná o předsedy parlamentů

⁴⁹ V případě vlastního rozhodnutí o rezignaci musí Lord Speaker předat písemné oznámení do rukou vedoucího Sněmovny. Lord Speaker má právo rezignovat kdykoli.

počítat od data voleb mimořádných, s tím, že nový Lord Speaker bude disponovat úplným volebním obdobím pěti let (House of Lords, 2013a: 24).

Právo volit Lorda Speakera nebo jím být zvolen mají všichni členové Sněmovny lordů, kteří složili přísahu a nejsou diskvalifikováni z členství, dočasně vyloučení z komory, v penzi nebo nemají pracovní volno. Člen Sněmovny lordů, jenž ve dvou předchozích volbách úspěšně zvolen však znovu na post kandidovat nemůže (House of Lords, 2013a: 25). Členové jež se chtějí ucházet o místo Lorda Speakera musí být předem své kandidatury podpořeni navrhovatelem, případně podporovatelem návrhu, jež oba osobně musí splňovat podmínky aktivního volebního práva pro volbu Lorda Speakera (House of Lords, 2013c: (2)(b)). Pokud bychom chtěli srovnání s předsedou dolní komory, Speaker Dolní sněmovny je navrhován poslanci ze zadních lavic⁵⁰ a volen je jednohlasně napříč sněmovnou. Funkce Speakera nemá předem určenou délku mandátu, jako je to u Lorda Speakera, je volen doživotně, resp. do odchodu do penze, ovšem podmínkou jeho úřadu je znovuzvolení do parlamentu (Rovná, 2004: 143).

Nad průběhem volby Lorda Speakera dohlíží tajemník parlamentu (House of Lords, 2013a: 24-25).⁵¹ Tajemník parlamentu se v případě potřeby může ohledně volby Lorda Speakera obrátit na výbor privilegií (*Committee of Priviledges*). V případě shody hlasů mezi dvěma a nebo více kandidáty je volba rozhodnuta losem, pokud Sněmovna lordů nepřijme jiné volební opatření (House of Lords, 2013c: (3-4)).

Volba Lorda Speakera se řídí Jednacím řádem č. 19. Probíhá pátý kalendářní rok po předchozí volbě, ne později než 15. července; tedy na začátku zasedání každého nového parlamentu (Leyland, 2012: 83). Výsledek volby je předmětem schválení Jejím Veličenstvem královnou (House of Lords, 2013a: 24). V případě oznámení o rozpuštění parlamentu je nutné prodloužit stanovenou lhůtu uzávěrky o jeden měsíc po slavnostním otevření nadcházejícího parlamentu (House of Lords, 2013c: (1)(b)).

5.3.1 Volební systém

Pro volbu Lorda Speakera se používá tzv. systém alternativního hlasování (House of Lords, 2013a: 25), známý také jako systém preferenčního hlasování. Základními znaky preferenčního hlasování je pouhé jedno kolo volby, poměrně silný

⁵⁰ *Backbencher* neboli poslanec ze zadních lavic není členem vlády (ani stínové), ani mluvčím příslušné politické strany (portál Backbenches, 2015); obvykle se tak označuje řadový poslanec své politické strany bez speciální funkce, většinou nový člen parlamentu. Tento pojem můžeme použít pro členy obou komor britského parlamentu.

⁵¹ Tajemník parlamentu neboli *Clerk of the Parliaments* je dále zodpovědný za zaměstnávání personálu Sněmovny lordů či poradenství Lordu Speakerovi a vedoucímu Sněmovny lordů (portál Clerk of the Parliaments, 2015).

mandát vítěze ve formě nadpoloviční většiny všech odevzdaných hlasů, omezení počtu propadlých hlasů, stejně jako určitá spontánnost a menší prostor pro strategické hlasování oproti dvoukolové absolutní volbě. Typickým příkladem systému alternativního hlasování je Austrálie a volby do dolní komory zdejšího parlamentu nebo volba prezidenta v Irsku (Lebeda, 2011: 608-609). Systém alternativního hlasování umožňuje voliči seřadit libovolný počet kandidátů dle svých vlastních preferencí do daného pořadí. Nejprve jsou sečteny první hlasy. Pokud počet hlasů pro určitého kandidáta je roven nebo překročí součet hlasů pro všechny ostatní kandidáty, kandidát je zvolen. Pokud se tomu tak nestane, pokračuje sčítání; hlasy pro kandidáta na posledním místě jsou přeneseny kandidátovi s následující nejvyšší preferencí. Proces se opakuje dokud určitý kandidát nezíská stejný nebo vyšší počet hlasů než je součet hlasů pro všechny ostatní kandidáty. Hlasy neobsahující preferenci jsou vyřazeny a nejsou přeneseny (House of Lords Information Office, 2006). Celé hlasování probíhá tajně.⁵²

Pokud by se voleb zúčastnil pouze jeden kandidát, bude se postupovat podobně jako v Dolní sněmovně, a to tak, že kandidát bude jednoduše jmenován. Zvolený kandidát je do funkce oficiálně uveden a jmenován Jejím Veličenstvem královnou.

5.3.2 Volba 2006 a 2011

Historicky první volba Lorda Speakera se konala 28. června 2006. O post se ucházelo 9 kandidátů a celkem mohlo hlasovat 702 členů Sněmovny lordů. Baronka Hayman zvítězila s 263 hlasy (House of Lords Information Office, 2006). Příloha č. 13 zobrazuje výsledky volby. Druhá volba Lorda Speakera proběhla 13. července 2011. Uzávěrka kandidatur byla stanovena na 23. června 2011. Hlasovat mohlo celkem 770 členů Sněmovny lordů a zúčastnilo se 6 kandidátů. Nově zvolená baronka D'Souza s 296 hlasy byla do úřadu uvedena 1. září 2011 (House of Lords Information Office; 2011b, 2011c). Výsledky volby jsou zobrazeny v příloze č. 14.

5.4 Dosavadní držitelky úřadu Lorda Speakera

5.4.1 Baronka Hayman

Baronka Hayman byla zvolena historicky prvním Lordem Speakerem Sněmovny lordů. V pozici sloužila jedno pětileté funkční období, přesněji od 4. července 2006 do

⁵² Systém alternativního hlasování pro volbu Lorda Speakera vychází mimo jiné z tzv. doplňovacích voleb dědičných lordů, neboli *by-elections* či volby mezi obdobími. Kandidáti jsou navrženi a podpořeni dvěma členy Sněmovny lordů (Select Committee on the Speakership of the House of Lords, 2005: para. 37-40).

31. srpna 2011, posléze ji ve funkci nahradila baronka D'Souza. Jejím předchůdcem byl Lord Falconer z Thorotonu v roli lorda kancléře. Hayman jakožto původní ministryně za labouristickou stranu se ihned po zvolení Lordem Speakerem vzdala příslušnosti ke straně a zavázala se vykonávat funkci jako nezúčastněný člen Sněmovny lordů (Russell, Sciara, 2007: 14).

Baronka Hayman se ve funkci snažila především o seznámení veřejnosti s prací Sněmovny lordů, jejím fungováním a činností jejích členů. Jejím cílem byl například všeobecné porozumění způsobu práce Sněmovny (House of Lords, 2007a: 4). Jedním z konkrétních příkladů této činnosti byl například program pro mladé, tzv. *Peers in Schools* (portál Former Lord Speaker: Baroness Hayman, 2015). Poprvé Hayman reprezentovala komoru v zahraničí na konferenci Asociace Evropských Senátů konající se v září 2006 v Praze (House of Lords, 2007a: 36).⁵³

V květnu 2011 baronka Hayman oznámila, že v nadcházejících volbách nebude znovu kandidovat na post Lorda Speakera. Uvedla, že jakožto historicky první osoba v tomto úřadu měla za úkol především ustavení a upevnění pozice úřadu Lorda Speakera. Zároveň při této příležitosti vyjádřila podporu příštímu Lordu Speakerovi. Hayman rovněž uvedla, že kromě reprezentace Sněmovny lordů ve Velké Británii i v zahraničí oceňuje roli Lorda Speakera hlavně ve vysvětlení fungování Sněmovny lordů široké veřejnosti (portál Lord Speaker not to stand for reelection, 2015).

Hayman byla roku 1974 zvolena za labouristy do Dolní sněmovny. Zde sloužila jedno volební období do roku 1979 a byla nejmladším členem parlamentu. V roce 1996 se stala členkou Sněmovny lordů (portál Former Lord Speaker: Baroness Hayman, 2015).

5.4.2 Baronka D'Souza

Historicky druhým Lordem Speakerem se stala baronka D'Souza. Byla zvolena 18. července 2011 a funkci zaujala 1. září 2011. Ve Sněmovně lordů zasedla poprvé roku 2004, od roku 2007 do 2011 zastávala funkci tzv. *Convenor of the Crossbench*

⁵³ Asociace Evropských Senátů (*Association of European Senates*) byla založena 8. listopadu 2000 v Paříži na schůzi prezidenta francouzského senátu M. Christiana Ponceleta a dalších čtrnácti předsedů horních komor evropských parlamentů. V současné době jsou jejími členy horní komory parlamentů těchto zemí: Německo, Rakousko, Belgie, Česká republika, Francie, Itálie, Nizozemí, Polsko, Rumunsko, Španělsko, Slovinsko, Švýcarsko a jakožto pozorovatel i Lucembursko. Cílem Asociace Evropských Senátů je navázat vztahy mezi jednotlivými členy, propagovat bikameralismus v rámci parlamentní demokracie a posilovat evropskou identitu. Asociace pořádá nejméně jednu konferenci ročně, kde se scházejí předsedové jednotlivých horních komor (portál Association of European Senates, 2015).

Peers.⁵⁴ Zasedala v mnohých výborech Sněmovny lordů (portál About the Lord Speaker, 2015).

Baronka D'Souza je spolu se Speakerem Dolní sněmovny prezidentem Parlamentní Asociace Commonwealthu pro UK (*Commonwealth Parliamentary Association UK branch*) a Britské skupiny meziparlamentární unie (*British Group Inter-parliamentary Union*) (portál The Lord Speaker and International Relations, 2015). Svoji činností navázala na svoji předchůdkyni baronku Hayman a věnuje se programu představení Sněmovny lordů široké veřejnosti. Baronka D'Souza vykonává úřad Lorda Speakera v současné době a jedná se o její první funkční období, jež bude končit v létě 2016.

⁵⁴ Jako *Crossbencher* nebo také *Crossbench Peer* je označován člen Sněmovny lordů, jež je zpravidla nezávislý, tj. není členem žádné z vládních či opozičních stran. Dle tradice zasedá na lavicích umístěných napříč ve Sněmovně lordů; odtud pochází název (portál Crossbench Peers, 2015). *Convenor of the Crossbench Peers* je volen samotnými členy této skupiny ve Sněmovně lordů a má za úkol například komunikaci mezi vedením Sněmovny lordů a nezávislými členy sněmovny, dále tyto informovat o parlamentních záležitostech, reprezentovat uvnitř i navenek sněmovny nebo organizovat jejich setkání (portál Convenors of the Crossbench Peers, 2015).

Závěr

"Existují dvě věci, jež nelze změnit ani zrušit: jednou je Sněmovna lordů, druhou papež římský."

Sir William Harcourt, 1895 (Walters, 2004: 189)

New Labour se dostala k moci po dlouhé vládě konzervativců v roce 1997. Nejen samotné vítězství, ale i úspěšné sestavení vlády a pohodlná většina v Dolní sněmovně (Říchová, 2006: 170) byly předpokladem snadnějšího prosazení tak zásadních kusů legislativy, jako byl Zákon o Sněmovně lordů 1999 a Zákon o ústavní reformě 2005. Volební program labouristů obsahoval množství návrhů rozsáhlých konstitučních změn včetně reformy Sněmovny lordů. K ní mělo dojít ve dvou fázích; v první mělo dojít k odstranění dědičných lordů, jež zakotvil Zákon o Sněmovně lordů 1999. Zákon zrušil princip dědičného členství s výjimkou 92 lordů a jeho důsledky spočívají ve snížení celkové velikosti komory a její vyšší aktivitě. Druhá fáze se pak měla zakládat na dodatečném odstranění zbývajících dědičných lordů a dále se měla věnovat především složení a pravomocím komory. Přes množství podniknutých kroků se však labouristům druhý krok reformy nepodařil realizovat. Hlavním problémem byla neschopnost dohodnout se na obecné podobě Sněmovny lordů, přesněji jakou pozici zaujme v politickém systému jako celku, tedy i ve vztahu k vládě a Dolní sněmovně.

Podobně jako Říchová (2006: 172, 2008: 115) tvrdí, můžeme se domnívat, do jak velké míry jsou reformy New Labour jen formální, či pro systém zásadní změnou. Zákon o ústavní reformě 2005 přinesl nová opatření týkající se změny funkce lorda kancléře a jeho nahrazení v kapacitě předsedy horní komory Lordem Speakerem. Vymyká se dosavadním opatřením vůči Sněmovně lordů, ať už přijatým, či navrhovaným. Jednalo se totiž spíše o modifikaci organizačního řádu komory a navíc k jejímu postoupení došlo neočekávaně bez předchozí proklamace. Změny, jež přinesl Zákon o ústavní reformě 2005 můžeme vnímat čistě pouze jako formální úpravu úřadu a snad se nebudeme mýlit; k faktické reformě funkce předsedy horní komory nedošlo, neboť institut předsednictví jako takový zůstal nezměněn; došlo jen k pouhé "výměně" osobností na Woolsacku. Na druhé straně, pokud budeme uvažovat změnu úřadu lorda kancléře jako celku, pak názor, že se jedná o významný zásah do dlouholeté tradice westminsterského modelu vládnutí, jež se vyznačuje mimo jiné kombinací legislativy a

exekutivy, musí být taktéž správný. Rozdělení funkcí lorda kancléře jednoznačně napomohlo lepší separaci státních mocí.

Návrh změny funkce lorda kancléře s sebou přinesl oprávnění Sněmovny lordů rozhodnout, jak s uvolněnou funkcí naloží; rozhodovalo se o otázkách, jak by měla být funkce předsedající Sněmovny lordů definována a kdo by ji měl vykonávat. Speciálně ustavený zvláštní výbor pro předsednictví Sněmovny lordů navrhl s ohledem na samoregulaci Sněmovny lordů zachovat institut předsednictví horní komory tak, jak ho doposud vykonával lord kancléř. Právě samoregulace Sněmovny lordů je důležitým prvkem, jež jednání komory zásadně ovlivňuje a udává tak i postavení Lorda Speakera v komoře jako takové.

Lord Speaker je předsedajícím úředníkem Sněmovny lordů a jedním z nejvyšších představitelů politického systému Spojeného království. Hlavní rolí Lorda Speakera je předsednictví jednání Sněmovny lordů. Jedná se o nepolitickou funkci; Lord Speaker se po převzetí úřadu vzdává veškerých politických aktivit. Jeho postavení v rámci jednání Sněmovny lordů je výrazně ovlivněno tradicí samoregulace Sněmovny lordů. Lord Speaker nemůže rozhodovat o průběhu jednání. Jako nestranný arbitr Sněmovny lordů nemá právo vystupovat v diskuzi a už vůbec v ní hlasovat, a nenáleží mu ani rozhodnutí v případě shodného výsledku hlasování. Nemá právo sjednávat pořádek v komoře ani vyžadovat dodržování jednacího řádu a nenáleží mu kompetence vyvolávat členy, jež si přejí hovořit či vybírat návrhy k případnému projednání. Jeho jedinou významnou pravomocí v řízení chodu Sněmovny lordů je možnost zkrácení debaty, ovšem za podmínky nepřerušeni vystoupení členů. Jeho role ve Sněmovně lordů odpovídá roli původního lorda kancléře.

Institut Lorda Speakera svými charakteristikami odpovídá Westminsterkému modelu předsednictví zákonodárných orgánů, neboť je Lord Speaker především nestranným služebníkem své komory; nikoli aktivním politikem, jež by se podílel na legislativním procesu. Podobně jako udává model předsednictví horních komor je i Lord Speaker volen přímo členy komory, jíž předsedá, a to na pět let na maximálně dvě po sobě jdoucí volební období. Institut Lorda Speakera konečně vykazuje i některé prvky modelu předsedy zákonodárných orgánů, a ačkoli mu celkově odpovídá, resp. se od modelu výrazně neodchyluje, můžeme říci, že Lord Speaker je mnohem arbitrárnější, což spočívá ve zmiňovaných omezených pravomocích řízení jednání Sněmovny lordů.

Jak Russell a Sciara (2007: 14) tvrdí, je ještě příliš brzo na předpovídání důsledku reformy úřadu předsedy Sněmovny lordů. Zůstává otázkou, jakou roli do

budoucná zaujme. Konkrétní držitelé úřadu totiž mohou institut Lorda Speakera svou činností změnit, jak se ukázalo již v případě lorda kancléře. Dosavadní Lady Speaker – baronka Hayman a baronka D'Souza – tento předpoklad do určité míry potvrdily; obě se zasadily především o aktivnější reprezentaci komory doma i v zahraničí.

Použitá literatura

Primární zdroje

Constitutional Reform Act 2005. Chapter 4, 2005. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2005/4/pdfs/ukpga_20050004_en.pdf/.

Department for Constitutional Affairs, 2003a. *Constitutional Reform: Reforming the office of the Lord Chancellor*, Consultation Paper 13/03, září 2003. Dostupný z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.dca.gov.uk/consult/lcoffice/lcoffice03.pdf/>.

Department for Constitutional Affairs, 2003b. *Constitutional Reform: Next Steps for the House of Lords*, Consultation Paper 14/03, září 2003. Dostupný z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.dca.gov.uk/consult/holref/holref03.pdf/>.

HM Government, 2007a. *The Governance of Britain*, Cm 7170, červenec 2007. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228834/7170.pdf/.

HM Government, 2007b. *The House of Lords: reform*, Cm 7027, únor 2007. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228891/7027.pdf/.

HM Government, 2008. *An Elected Second Chamber. Further reform of the House of Lords*, Cm 7438, červenec 2008. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228706/7438.pdf/.

House of Lords, 2003. *Annual Report 2002-03*, HL Paper 146, 9. červenec 2003. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldbrie/14601.htm/>.

House of Lords, 2007a. *Annual Report 2006/07*, HL Paper 162, 20. červenec 2007. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200607/ldbrie/162/162.pdf/>.

House of Lords, 2007b. *Companion to the Standing Orders and Guide to the Proceedings of the House of Lords*. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/publications-records/House-of-Lords-Publications/Rules-guides-for-business/Companion-to-standing-orders/Companion-to-Standing-Order-2007.pdf>

House of Lords, 2010. *Standing Orders of the House of Lords Relating to Public Business*, HL Paper 116, 8. duben 2010. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/ldstords/116/116.pdf/>.

House of Lords, 2013a. *Companion to the Standing Orders and Guide to the Proceedings of the House of Lords*. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld/ldcomp/compso2013/2013comp.pdf/>.

House of Lords, 2013b. *Guide to the Financial Support for Members. February 2013*. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/2013/Guide-to-Financial-Support-For-Members-2013.pdf/>.

House of Lords, 2013c. *The Standing Orders of the House of Lords Relating to Public Business*, HL Paper 105, 17. leden 2013. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/2013/House-of-Lords-Standing-Orders.pdf/>.

House of Lords Business Statistics, 2015. *Statistics of Business and Membership. Session 2014–15: 4 June 2014 to 26 March 2015*. [online]. London: House of Lords. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/publications-records/House-of-Lords-Publications/Records-activities-and-membership/Business-membership-statistics/HL-Sessional-Statistics-on-Business-and-Membership-2014-15.pdf/>.

House of Lords Information Office, 2006. *Election of the Lord Speaker: result*. [online]. London: House of Lords. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/upload/SpeakershipElectionResult.pdf/>.

House of Lords Information Office, 2011a. *Election of the Speaker of the House of Lords*. [online]. London: House of Lords. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/2011/lordsnotice-20110606-speaker-election.pdf/>.

House of Lords Information Office, 2011b. *Election of the Speaker of the House of Lords: list of candidates*. [online]. London: House of Lords. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/2011/candidates-list-lord-speaker-election-2011.pdf/>.

House of Lords Information Office, 2011c. *Election of the Speaker of the House of Lords: result*. [online]. London: House of Lords. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-information-office/2011/lord-speaker-election-2011result.pdf/>.

House of Lords Parliamentary Debates, 1998. *House of Lords Debate: 14. 10. 1998* [Hansard]. [online]. London: House of Lords. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld199798/ldhansrd/vo981014/text/81014-04.htm/>.

House of Lords. House Committee, 2006. *1st Report of 2005-06*, HL Paper 152, 29. března 2006. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldhouse/152/152.pdf/>.

House of Lords. Leader's Group on the Working Practices, 2011. *Report of the Leader's Group on Working Practices*, HL Paper 136, Session 2010-2012 Report, 26. duben 2011. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201012/ldselect/ldspeak/136/136.pdf/>.

House of Lords. Select Committee on the Constitutional Reform Bill, 2004. *Constitutional Reform Bill. Volume 1: Report*, HL Paper 125-I, London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200304/ldselect/ldcref/125/125.pdf/>.

House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House, 2003. *The Speakership of the House of Lords, Session 2002-03 Report with evidence*, HL Paper 199, 18. listopad 2003. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200203/ldselect/ldsphouse/199/199.pdf/>.

House of Lords. Select Committee on the Speakership of the House of Lords, 2005. *The Speakership of the House of Lords: Report with Evidence*, HL Paper 92, Session 2005-2006 Report, 19. prosinec 2005. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200506/ldselect/ldsphouse/92/92.pdf/>.

House of Lords. House of Commons. Joint Committee on House of Lords Reform, 2003. *House of Lords Reform: Second Report*, HL Paper 97, HC Paper 668, Session 2002-2003, 2nd Report, 29. duben 2003. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: <http://www.parliament.the-stationery-office.co.uk/pa/jt200203/jtselect/jtholref/97/97.pdf/>.

Labour Party, 2001. *Ambitions for Britain: Labour's manifesto 2001*. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/e01/man/lab/ENG2.pdf/>.

Labour Party, 2005. *Britain forward not back: The Labour Party manifesto 2005*. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/ge05/man/lab/manifesto.pdf/>.

Parliament Act 1911. Chapter 13, 1911. London: The Stationery Office. Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1911/13/pdfs/ukpga_19110013_en.pdf/.

Parliament Act 1949. Chapter 103, 1949. London: The Stationery Office. Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1949/103/pdfs/ukpga_19490103_en.pdf/.

Peerage Act 1958, Chapter 21, 1958. London: The Stationery Office. Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1958/21/pdfs/ukpga_19580021_en.pdf/.

Peerage Act 1963. Chapter 48, 1963. London: The Stationery Office. Dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1963/48/>.

Royal Commission on the Reform of the House of Lords, 2000. *Royal Commission on the Reform of the House of Lords: A House of the Future*, Cm 4534, 20. leden 2000. London: The Stationery Office. Dostupný z: <https://www.gov.uk/government/publications/a-house-for-the-future-royal-commission-on-the-reform-of-the-house-of-lords/>.

Supreme Court Act 1981. Chapter 54, 1981. London: The Stationery Office Limited. Dostupný z: http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/54/pdfs/ukpga_19810054_en.pdf/.

The House of Lords Act 1999. Chapter 34, 1999. London: The Stationery Office. Dostupný z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/34/>.

Knižní publikace

ADAMOVIČ, Karolina et al., 2001. *Politologický slovník*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, ix, 284 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-469-4.

BALLINGER, Chris, 2014. *The House of Lords 1911-2011: A Century of Non-Reform*. Reprinted. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing, 264 s. Hart Studies in Constitutional Law. ISBN 978-1-84946-660-8.

BRAZIER, Rodney, 2008. *Constitutional reform: reshaping the British political system*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 2008, vi, 180 s. ISBN 978-0-19-923304-5.

COWLEY, Philip, 2007. Parliament. In: SELDON, Anthony, 2007. *Blair's Britain, 1997-2007*. Cambridge: Cambridge University Press, xviii, 690 s. ISBN 9780521882934.

DRULÁK, Petr a kol., 2008. *Jak zkoumat politiku: kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích*. Vyd. 1. Praha: Portál, 255 s. ISBN 978-80-7367-385-7.

JOHNSON, Nevil, 2004. *Reshaping the British constitution: Essays in political interpretation*. 1st ed. Houndmills: Palgrave Macmillan, 336 s. ISBN 9780333946206.

LEBEDA, Tomáš, 2011. Volební systémy. In: NOVÁK, Miroslav a Lubomír BROKL, 2011. *Úvod do studia politiky*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 783 s. ISBN 9788074190520.

NORTON, Philip, 1998. United Kingdom. In: KURLIAN, George Thomas, Lawrence D. LONGLEY a Thomas O. MELIA, 1998. *World encyclopedia of parliaments and legislatures*. Chicago: Fitzroy Dearborn Publishers, 2 sv., xxxii, 878, 38 s. ISBN 1-57958-121-8.

NORTON, Philip, 2013. *Parliament in British Politics*. 2nd ed. Houndmills: Palgrave Macmillan, xii, 289 s. Contemporary political studies series. ISBN 978-0-230-54351-5.

ROGERS, Robert a Rhodri WALTERS, 2006. *How Parliament Works: 6th edition*. 6th ed. Essex: Pearson/Longman Education Limited, 504 s. ISBN 978-1-4058-3255-7.

ROVNÁ, Lenka, 2004. *Kdo vládne Británii?*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 280 s. Politické systémy. ISBN 808642927x.

RUSSELL, Meg, 2000. *Reforming the House of Lords: Lessons from Overseas*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 380 s. ISBN 0-19-829831-5.

RUSSELL, Meg, 2013. *The Contemporary House of Lords. Westminster Bicameralism Revived*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 352 s. The Constitution Unit. ISBN 978-0-19-967156-4.

ŘÍCHOVÁ, Blanka, 2006. Reforma Sněmovny lordů: příběh na pokračování? In: KYSELA Jan, ed., 2006. *Parlamenty a jejich funkce v 21. století. Sborník příspěvků k 10. výročí ustavení Senátu Parlamentu České republiky*. Vyd. 1. Praha: Eurolex Bohemia, s. 170-185. ISBN 80-86861-99-6.

ŘÍCHOVÁ, Blanka, 2008. Spojené království Velké Británie a Severního Irsku: devoluce – tradice – změna. In: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra, 2008: *Komparace politických systémů: základní modely demokratických systémů*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, s. 95-153. ISBN 9788024513577.

SARTORI, Giovanni, 2001. *Srovnávací ústavní inženýrství: zkoumání struktur, podnětů a výsledků*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 238 s. ISBN 80-85850-94-x.

TÓTH, Rastislav, 2015. *Politologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 159 s. ISBN 978-80-262-0807-5.

WALTERS, Rhodri, 2004. The House of Lords. In: BOGDANOR, Vernon, 2004. *The British constitution in the twentieth century*. Oxford: Oxford University Press, xvi, s. 189-235. ISBN 0197263194.

WOODHOUSE, Diana, 2001. *The Office of Lord Chancellor*. 1st ed. Oxford and Portland: Oregon: Hart Publishing, 224 s. ISBN 1-84113-021-4.

Články neperiodické

BERGOUGNOUS, Georges, 1997. *Presiding Officers of National Parliamentary Assemblies. A World Comparative Study*. Geneva: Inter-Parliamentary Union. ISBN 92-9142-028-X. Dostupný z: http://www.ipu.org/PDF/publications/PRESIDING_E.pdf/.

EMERY Samuel a Andrew TAGGART, 2011. *Towards an Effective House of Lords*. Bow Group Publications Limited. Dostupný z: <http://www.bowgroup.org/sites/bowgroup.uat.pleasetest.co.uk/files/Towards%20an%20Effective%20House%20of%20Lords%20Final.pdf/>.

NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL AFFAIRS, 1996. *Presiding Officers: Speakers and Presidents of Legislatures*. Legislative research paper 1. Dostupný z: https://www.ndi.org/files/031_ww_presiding_0.pdf/.

RUSSELL, Meg a Maria SCIARA, 2007. *Negotiating a Stronger Second Chamber*. London: The Constitution Unit Department of Political Science UCL. ISBN: 1-903-903-51-2. Dostupný z: <https://www.ucl.ac.uk/spp/publications/unit-publications/140.pdf/>.

Články periodické

LEYLAND, Peter, 2012. The House of Lords: From Lord Chancellor to Lords Speaker. *Il Filangieri*. Quaderno 2012, s. 75-87. Dostupný z: http://www.arsae.it/arsae/index.php?option=com_docman&task=doc_download&gid=162&Itemid=82/.

SHELL, Donald, 2000. Labour and the House of Lords: A Case Study in Constitutional Reform. *Parliamentary Affairs*. Vol. 53, no. 2, s. 290–310. Dostupný z: <http://pa.oxfordjournals.org/content/53/2/290.full.pdf/>.

Parlamentní dokumenty

CLARKE, Chris a Matthew PURVIS, 2009. *House of Lords Reform Since 1997: A Chronology (updated July 2009)*, House of Lords Library Note LLN 2009/007, 31. červenec 2009. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-library/hllreformchronology.pdf/>.

COLEMAN, Charley, 2015. *House of Lords: Party and Group Strengths and Voting*, House of Lords Library Note LLN 2015/023, 23. červenec 2015. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/LLN-2015-0023/LLN-2015-0023.pdf/>.

CRACKNELL, Richard a Pat STRICKLAND, 2001. *House of Lords reform: Developments since 1997*, House of Commons Research Paper RP 01/77, 21. říjen 2001. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP01-77/RP01-77.pdf/>.

DYMOND, Glenn, 2008. *The Life Peerages Act 1958*, House of Lords Library Note LLN 2008/011, 21. dubna 2008. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/documents/lords-library/hlllifepeeragesact1958.pdf/>.

DURKIN, Mary a Richard KELLY, 2007. *House of Lords - developments since January 2004*, House of Commons Research Paper RP 07/82, 3. prosinec 2007. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP07-82/RP07-82.pdf/>.

HORNE, Alexander, 2015. *The role of the Lord Chancellor*, House of Commons Library Standard Note SN/PC/2105, 26 March 2015. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN02105/SN02105.pdf/>.

KELLY, Richard a Matt KORRIS, 2015. *The Lord Speaker*, House of Commons Library Briefing Paper 03999, Parliament & Constitution Centre, 24. červenec 2015.

Dostupný z:
<http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN03999/SN03999.pdf/>.

McGUINNESS, Feargal, 2012. *House of Lords Statistics*, House of Lords Standard Note SN/SG/3900, 4. červenec 2012. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN03900/SN03900.pdf/>.

MORGAN, Bryn, 2001. *General Election results 1997, 1 May 1997*, House of Commons Library Research Paper RP 01/38, 29 březen 2001. Dostupný z: <http://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/RP01-38/RP01-38.pdf/>.

NEWSON, Nicola, 2014. *Hereditary Peers in the House of Lords Since 1999*, House of Lords Library Note LLN 2014/014, 26. březen 2014. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/LLN-2014-014/LLN-2014-014.pdf/>.

PURVIS, Matthew, 2011. *House of Lords Reform: Chronology 1900- 2010*, House of Lords Library Note LLN 2011/025, 21. červenec 2011. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/LLN-2011-025/LLN-2011-025.pdf/>.

VOLLMER, Patrick M., 2012. *Work of the House of Lords: Statistics*, House of Lords Library Note LLN 2012/009, 16. Březen 2012. Dostupný z: <http://www.researchbriefings.files.parliament.uk/documents/LLN-2012-009/LLN-2012-009.pdf/>.

Internetové stránky

ABOUT THE LORD SPEAKER, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/lords/lord-speaker/about-lord-speaker/>.

ATTENDANCE FOR PREVIOUS SESSIONS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/faqs/house-of-lords-faqs/lords-sittings/>.

BACKBENCHES, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/backbenches/>.

BACKWOODSMEN, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/backwoodsmen/>.

CLERK OF THE PARLIAMENTS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/clerk-of-the-parliaments/>.

COMPOSITION OF THE LORDS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/mps-lords-and-offices/lords/composition-of-the-lords/>.

CONVENORS OF THE CROSSBENCH PEERS, 2015. *The Independent Crossbenchers* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.crossbenchpeers.org.uk/convenors.html/>.

CROSSBENCH PEERS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/crossbench-peers/>.

DEPUTY SPEAKERS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/deputy-speakers/>.

ELECTION OF THE SPEAKER OF THE HOUSE OF LORDS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/news/2011/june/lord-speaker-election-candidates-list/>.

ELECTION OF THE SPEAKER OF THE HOUSE OF LORDS 2011, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/lords/lord-speaker/the-role-of-lord-speaker/election-of-the-speaker-of-the-house-of-lords-2011/>.

FORMER LORD SPEAKER: BARONESS HAYMAN, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/lords/lord-speaker/about-lord-speaker/former-lord-speakers/baroness-hayman/>.

GOVERNMENT DEFEATS IN THE HOUSE OF LORDS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/faqs/house-of-lords-faqs/lords-govtdefeats/>.

HEREDITARY PEERS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/hereditary-peers/>.

HOUSE OF LORDS APPOINTMENTS COMMISSION: ABOUT US, 2015. *House of Lords Appointments Commission* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: http://lordsappointments.independent.gov.uk/about_us.aspx/.

LAW LORDS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/law-lords/>.

LIFE PEERS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/life-peers/>.

LIST OF ADMINISTRATIONS FROM 1801 SHOWING COLOUR CODES, 2015. *United Kingdom peerage creations 1801 to 2015: a list compiled by David Beamish* [www.peerages.info]. [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://www.peerages.info/administrations.htm/>.

LORD CHANCELLOR, 2015a. *Encyclopaedia Britannica* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: www.britannica.com/topic/lord-chancellor/.

LORD CHANCELLOR, 2015b. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/living-heritage/evolutionofparliament/parliamentwork/offices-and-ceremonies/overview/lord-chancellor1/>.

LORD CHANCELLOR, 2015c. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/lord-chancellor/>.

LORD CHANCELLORS AND LORD KEEPERS: PAST AND PRESENT, 2009. *The National Archive. Department for Constitutional Affairs* [www.webarchive.nationalarchives.gov.uk]. [www.dca.gov.uk]. [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+http://www.dca.gov.uk/lcfr.htm/>.

LORD CHANCELLOR AND SECRETARY OF STATE FOR JUSTICE, 2015. *GOV.UK* [online]. [cit. 2015-11-15]. Dostupný z: <https://www.gov.uk/government/ministers/secretary-of-state-for-justice/>.

LORD CHIEF JUSTICE, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/lord-chief-justice/>

LORD SPEAKER, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/site-information/glossary/lord-speaker/>.

LORD SPEAKER NOT TO STAND FOR REELECTION, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/business/news/2011/may/lord-speaker-steps-down/>.

NEW LABOUR: BECAUSE BRITAIN DESERVES BETTER, 1997. *Political Resources* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.politicsresources.net/area/uk/man/lab97.htm/>.

PEERAGE CREATIONS FROM 1880: TABLE SHOWING PEERAGE CREATION NUMBERS BY ADMINISTRATION, 2015. *United Kingdom peerage creations 1801*

to 2015: a list compiled by David Beamish [www.peerages.info]. [online]. [cit. 2015-11-03]. Dostupný z: <http://www.peerages.info/admintable.htm/>.

PRESENTATION, 2015. *Association of European Senates* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.senateurope.org/eng/presentation.html/>.

SLOVNÍK SPISOVNÉHO JAZYKA ČESKÉHO, HESLO ROLE, 2011. *Ústav pro jazyk český* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?heslo=role&sti=75744&where=hesla&hsubstr=no>

THE LORD SPEAKER AND INTERNATIONAL RELATIONS, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-11-4]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/get-involved/outreach-and-training/resources-for-universities/open-lectures/the-lord-speaker-and-international-relations/>.

QUESTION TIME, 2015. *UK Parliament* [online]. [cit. 2015-04-15]. Dostupný z: <http://www.parliament.uk/about/how/business/questions/>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Účast na zasedáních Sněmovny lordů v poměru k počtu členů (tabulka)

Příloha č. 2: Noví členové Sněmovny lordů v letech 1880 až 2015 dle administrativy a typu členství (tabulka)

Příloha č. 3: Výsledky všeobecných voleb ve Spojeném království 1997 (tabulka)

Příloha č. 4: 92 dědičných lordů, jimž byla udělena výjimka dle způsobu volby a stranictví, listopad 1999 (tabulka)

Příloha č. 5: Stranické volby dědičných členů, listopad 1999 (tabulka)

Příloha č. 6: Složení Sněmovny lordů po zákonu o Sněmovně lordů 1999 dle typu členství a stranictví, začátek parlamentního zasedání 1999-2000 (tabulka)

Příloha č. 7: Složení Sněmovny lordů dle typu členství před a po Zákonu o Sněmovně lordů 1999 (tabulka)

Příloha č. 8: Složení Sněmovny lordů před a po Zákonu o Sněmovně lordů 1999 dle stranické příslušnosti (tabulka)

Příloha č. 9: Složení Sněmovny lordů dle stranictví v čase (tabulka)

Příloha č. 10: Současné složení Sněmovny lordů dle typu členství a stranictví, listopad 2015 (tabulka)

Příloha č. 11: Počty vládních porážek Sněmovnou lordů v jednotlivých zasedáních parlamentu (tabulka)

Příloha č. 12: Doporučení smíšeného výboru pro reformu Sněmovny lordů: možnosti způsobu ustavení členství Sněmovny lordů (tabulka)

Příloha č. 13: Výsledky voleb Lorda Speakera 2006 (tabulka)

Příloha č. 14: Výsledky voleb Lorda Speakera 2011 (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Účast na zasedáních Sněmovny lordů v poměru k počtu členů (tabulka)

Zasedání	Počet zasedacích dní	Celkový čas zasedání	Průměrná délka sezení	Průměrná denní účast	Celkem čl (čistý počet)	Celkem čl (hrubý počet)
1951-52	101				585	858
1952-53	103				646	864
1953-54	121			97	672	868
1954-55	53			92	682	871
1955-56	136			104	586	876
1956-57	103			112	610	871
1957-58	103			124	646	885
1959-60	113	464:50	04:18	136	639	907
1960-61	125	599:24	04:28	142	668	918
1961-62	125	544:20	04:44	143	655	932
1962-63	127	698:00	05:30	151	685	987
1963-64	110	534:00	04:51	151	684	976
1964-65	124	593:00	04:47	194	741	1081
1965-66	50	264:00	05:17	191	731	1020
1966-67	191	1008:56	05:17	241	764	1045
1967-68	139	802:49	05:46	225	788	1061
1968-69	109	447:09	04:06	235	780	1064
1969-70	83	396:50	04:46	225	770	1062
1970-71	153	966:02	06:18	265	806	1078
1971-72	141	813:28	05:45	250	806	1073
1972-73	128	720:51	05:37	240	806	1080
1973-74	45	262:58	05:49	245	781	1079
1974-75	165	930:09	05:38	262	841	1121
1975-76	155	969:43	06:15	275	901	1139
1976-77	105	596:23	05:41	281	915	1140
1977-78	126	737:27	05:51	282	938	1154
1978-79	59	344:44	05:51	292	937	1155
1979-80	206	1268:25	06:09	290	914	1171
1980-81	143	919:53	06:43	296	932	1179

1981-82	147	930:04	06:20	284	933	1174
1982-83	94	619:08	06:35	294	941	1181
1983-84	178	1284:06	07:13	321	931	1183
1984-85	51	1024:24	06:47	320	937	1174
1985-86	165	1213:16	07:21	317	947	1171
1986-87	84	557:26	06:38	325	963	1185
1987-88	192	1364:04	07:06	333	932	1185
1988-89	153	1076:51	07:02	316	941	1183
1989-90	147	1072:29	07:18	318	961	1186
1990-91	137	885:52	06:28	324	982	1196
1991-92	74	518:44	07:01	337	983	1196
1992-93	194	1332:07	06:52	N/A	1040	1207
1993-94	142	971:45	06:51	N/A	1043	1204
1994-95	142	904:18	06:22	376	1037	1190
1995-96	136	935:27	06:53	372	1061	1207
1996-97	79 (volební rok)	526:45	06:40	381	1067	1204
1997-98	228	1604:23	07:02	417	1166	1297
1998-99	154	1171:28	07:36	446	1210	1325
1999-2000	177	1325:04	07:29	352	690	693
2000-2001	76 (volební rok)	508:18	06:41	340	675	679
2001-2002	200	1395:21	06:58	370	683	694
2002-2003	174	1262:30	07:15	362	671	682
2003-2004	157	1094:25	06:58	368	693	707
2004-2005	63 (volební rok)	459:01	07:17	388	692	706
2005-2006	206	1372:44	06:39	403	738	751
2006-2007	142	926:19	06:31	415	738	751
2007-2008	164	1110:09	06:46	413	733	744
2008-2009	134	907:22	06:46	400	704	736
2009-2010	68	445:12	06:32	388	706	735
2010-2012	293	2106:00	07:11	475	782	818
2012-2013	137	903:11	06:36	484	762	810

2013-2014	149	1011:13	06:47	497	778	833
2014-2015	126	823:54	06:32	483	789	843

Poznámka: Průměrná délka zasedání nezahrnuje práci Sněmovny lordů v jednotlivých výborech. Rozdíl mezi čistým a hrubým počtem členů je dán počtem členů, jež nesložili přísahu, jejichž členství nebylo potvrzeno (neobdrželi tzv. *writ of summons*) nebo byli vyloučeni z členství. Hrubý počet zahrnuje členy z těchto skupin, čistý počet zahrnuje členy bez přísahy, ale vylučuje ostatní. Nevyplněné údaje jsou neznámé

Zdroj: (Vollmer, 2012: 17) a (portál Attendance for previous sessions, 2015) a (Statistics of Business and Membership, 2015: 1)

Příloha č. 2: Noví členové Sněmovny lordů v letech 1880 až 2015 dle administrativy a typu členství (tabulka)

Premiér (od-do)	Celkem	A	H	H:I	H:S	L	L:H	P	X	Počet dnů
Gladstone II (4/1880-6/1885)	34	1	20	5	4	-	-	3	1	1887
Salisbury I (6/1885-2/1886)	14	-	12	-	1	-	-	1	-	223
Gladstone III (2/1886-7/1886)	9	-	7	1	-	-	-	1	-	174
Salisbury II (7/1886-8/1892)	48	3	35	2	1	-	-	6	1	2213
Gladstone IV (8/1892-3/1894)	9	1	8	-	-	-	-	-	-	567
Rosebery (3/1894-6/1895)	11	2	7	-	-	-	-	2	-	477
Salisbury III (6/1895-7/1902)	62	2	40	2	1	-	-	12	5	2573
Balfour (7/1902-12/1905)	23	1	17	-	-	-	-	5	-	1242
Campbell-Bannerman (12/1905-4/1908)	21	1	20	-	-	-	-	-	-	854
Asquith (4/1908-12/1916)	99	5	76	4	1	-	-	13	-	3166
Lloyd George (12/1916-10/1922)	115	1	90	1	-	-	-	23	-	2146
Bonar Law (10/1922-5/1923)	11	-	7	-	-	-	-	4	-	211
Baldwin I (5/1923-1/1924)	8	1	6	-	-	-	-	1	-	245
MacDonald I (1/1924-11/1924)	6	-	5	-	-	-	-	1	-	287

Baldwin II (11/1924-6/1929)	50	3	34	1	-	-	-	11	1	1674
MacDonald II (6/1929-6/1935)	77	3	67	1	-	-	-	6	-	2193
Baldwin III (6/1935-5/1937)	36	2	27	-	-	-	-	5	2	721
Chamberlain (5/1937-5/1940)	27	2	21	-	-	-	-	4	-	1078
Churchill I (5/1940-7/1945)	66	2	58	-	-	-	-	6	-	1903
Attlee (7/1945-10/1951)	104	9	84	1	-	-	-	10	-	2283
Churchill II (10/1951-4/1955)	44	3	31	2	1	-	-	6	1	1258
Eden (4/1955-1/1957)	22	-	18	-	-	-	-	4	-	645
Macmillan (1/1957-10/1963)	108	7	46	-	-	46	1	7	1	2473
Douglas-Home (10/1963-10/1964)	32	3	12	-	-	16	-	1	-	363
Wilson I (10/1964-6/1970)	131	2	6	-	-	122	-	1	-	2072
Heath (6/1970-3/1974)	61	3	-	-	-	58	-	-	-	1354
Wilson II (3/1974-4/1976)	83	3	-	-	-	80	-	-	-	763
Callaghan (4/1976-5/1979)	60	2	-	-	-	58	-	-	-	1124
Thatcher (5/1979-11/1990)	216	11	4	-	-	201	-	-	-	4226
Major (11/1990-5/1997)	171	11	-	-	-	160	-	-	-	2347
Blair (5/1997-6/2007)	386	11	1	-	-	357	17	-	-	3708
Brown (6/2007-5/2010)	36	2	-	-	-	34	-	-	-	1049
Cameron (5/2010-*)	244	N/A	1	-	-	241	2	-	-	2001*

Legenda:

A - doživotní členové na základě *Appellate Jurisdiction Act 1876* (zrušeno s účinností od 1. 10. 2009)

H - Dědiční lordi

H:I - Dědiční lordi původem z Irska

H:S - Dědiční lordi původem ze Skotska

L - Doživotní lordi na základě Zákona o členství ve Sněmovně lordů 1958

L:H - Doživotní lordi na základě Zákona o členství ve Sněmovně lordů 1958, původně dědiční lordi

P - povýšení dědiční lordi

X - ostatní lordi, nepatřící do skupiny P

Poznámka: údaje k 2. 11. 2015

Zdroj: (United Kingdom peerage creations 1801 to 2015: a list compiled by David Beamish, 2015a) a (United Kingdom peerage creations 1801 to 2015: a list compiled by David Beamish, 2015b)

Příloha č. 3: Výsledky všeobecných voleb ve Spojeném království 1997 (tabulka)

Strana	Celkem hlasů	Procento hlasů	Počet kandidátů	Počet získaných mandátů
Labouristická strana	13 518 167	43.2	639	418
Konzervativní strana	9 600 943	30.7	648	165
Liberálně demokratická strana	5 242 947	16.8	639	46
SNP	621 550	2.0	72	6
UUP	258 349	0.8	16	10
SDLP	190 814	0.6	18	3
Plaid Cymru	161 030	0.5	40	4
Sinn Fein	126 921	0.4	17	2
DUP	107 348	0.3	9	2
Nezávislí	76 521	0.2	153	1
Speaker	23 969	0.1	1	1
UK unionistická strana	12 817	0.0	1	1

Legenda:

SNP – Skotská národní strana

UUP – Ulsterská unionistická strana

SDLP – Sociálně demokratická strana práce

DUP – Demokratická unionistická strana

Poznámka: zobrazeny pouze strany, jež získaly alespoň 1 křeslo.

Zdroj: (Morgan, 2001: 6)

Příloha č. 4: 92 dědičných lordů, jimž byla udělena výjimka dle způsobu volby a stranictví, listopad 1999 (tabulka)

Strana	Zvoleno stranou	Zvoleno Sněmovnou	Ex officio	Celkem
Konzervativci	39	9	0	48

Labouristé	2	2	0	4
Liberální demokraté	3	2	0	5
Nestraníci	29	2	2	33
Ostatní	2	-	-	2
Celkem	75	15	2	92

Zdroj: (HM Government, 2007: 52)

Příloha č. 5: Stranické volby dědičných členů, listopad 1999 (tabulka)

	Konzervativci	Labouristé	Liberální demokraté	Nestraníci
Zvoleno	42	2	3	28
Kandidátů	113	6	10	79
Voličů	241	18	20	131
Platných hlasů	204	17	20	105

Zdroj: (Shell, 2000: 306)

Příloha č. 6: Složení Sněmovny lordů po zákonu o Sněmovně lordů 1999 dle typu členství a stranictví, začátek parlamentního zasedání 1999-2000 (tabulka)

Strana	Doživotní lordi	Dědiční lordi		Jmenovaní lordi	Biskupové	Celkem
		Strana	Úřad			
Konzervativci	181	42	9	1	-	233
Labouristé	179	2	2	-	-	183
Liberální demokraté	49	3	2	-	-	54
Nestraníci	132	28	2	1	26	189
Ostatní	7	-	-	-	-	7
Celkem	548	75	15	2	26	666

Legenda:

Strana - dědiční lordi zvoleni členy stran

Úřad - dědiční lordi zvolení z titulu svého úřadu, jež zastávají

Zdroj: (Shell, 2000: 308)

Příloha č. 7: Složení Sněmovny lordů dle typu členství před a po Zákonu o Sněmovně lordů 1999 (tabulka)

Typ členství	Před reformou listopad 1999	Po reformě listopad 2000
--------------	-----------------------------	--------------------------

Dědiční	647	92
Doživotní	537	572
Biskupové	26	26
Celkem členů	1210	690

Zdroj: (McGuinness, 2012: 2)

Příloha č. 8: Složení Sněmovny lordů před a po Zákonu o Sněmovně lordů 1999 dle stranické příslušnosti (tabulka)

Zasedací období	Konzervativci		Labouristé		Liberální demokraté		Nestraníci		Ostatní/nezařazení		Celkem
	P	%	P	%	P	%	P	%	P	%	
1998-1999	484	40.0	193	16.0	72	6.0	80	29.3	80	6.6	1210
1999-2000	232	33.6	201	29.1	62	9.0	6	23.6	6	0.9	690

Legenda:

P - počet členů ze strany/skupiny

% - procento členů z celkového počtu členů

Poznámka: Uvažujeme údaje o členství ke konci zasedacího období. Tabulka neuvažuje členy o pracovním volnu nebo diskvalifikované ze zasedání.

Zdroj: (Newson, 2014: 9)

Příloha č. 9: Složení Sněmovny lordů dle stranictví v čase (tabulka)

Z	Celkem	Konzervativci			Labouristé			Lib/LD/SDP			Nezávislí			Ostatní		
		L	H	C	L	H	C	L	H	C	L	H	C	L	H	C
84-85	937	91	314	405	110	13	123	45	39	84	86	134	220	22	57	79
85-86	947	90	322	412	106	12	118	44	42	86	93	143	236	16	53	69
86-87	963	90	316	406	105	12	117	44	42	86	91	144	235	31	62	93
87-88	932	105	321	426	101	12	113	42	38	80	104	133	237	8	42	50
88-89	941	106	325	431	101	12	113	39	36	75	103	139	242	11	43	44
89-90	961	113	329	442	100	12	112	37	33	70	104	151	255	10	45	55
90-91	982	123	328	451	103	13	116	36	33	69	103	150	253	13	53	66
91-92	983	123	328	451	102	13	115	36	32	68	106	150	256	13	54	67
92-93	1040	143	338	481	104	12	116	31	27	58	112	166	278	8	73	81
93-94	1043	141	338	479	102	12	114	30	24	54	112	175	287	12	71	83

94-95	1037	140	336	476	96	13	109	29	23	52	108	181	289	16	72	88
95-96	1061	141	318	459	96	15	111	32	24	56	118	201	319	22	68	90
96-97	1067	149	328	477	101	15	116	33	24	57	118	204	322	7	62	69
97-98	1166	173	305	478	158	18	176	45	24	69	120	202	322	9	86	95
98-99	1210	174	310	484	174	19	193	49	23	72	129	226	355	11	69	80
99-00	690	180	52	232	197	4	201	57	5	62	132	31	163	6	0	6
00-01	675	173	52	225	191	4	195	56	5	61	131	31	162	6	0	6
01-02	683	167	50	217	186	4	190	60	5	65	147	32	179	7	0	7
02-03	671	160	50	210	181	4	185	59	5	64	146	33	179	7	0	7
03-04	693	155	47	202	197	4	201	64	4	68	152	33	185	9	2	11
04-05	692	156	49	205	195	4	199	64	5	69	150	31	181	11	2	13
05-06	738	160	48	208	208	4	212	73	5	78	168	33	201	11	2	13
06-07	738	154	48	202	213	4	217	73	5	78	168	33	201	12	2	14
07-08	733	151	48	199	210	4	214	69	5	74	173	33	206	12	2	14
08-09	704	141	48	189	208	4	212	66	5	71	150	33	183	21	2	23
09-10	706	139	46	185	207	4	211	67	5	72	153	33	186	24	2	26
10-12	782	166	48	214	231	4	235	86	4	90	154	32	186	30	2	32
12-13	762	163	49	212	218	4	222	85	4	89	150	31	181	32	1	33
13-14	778	171	49	220	214	4	218	95	4	99	151	30	181	34	1	35
14-15	789	177	49	226	212	4	216	99	4	103	152	30	182	35	1	36

Zdroj: (Coleman, 2015: 6)

Legenda:

Z - zasedací období (rok od-do)

L - doživotní členové (ze skupiny)

H - dědiční členové (ze skupiny)

C - celkem členů (ze skupiny)

Lib/LD/SDP – liberálové/Liberální Demokraté/Sociální Demokraté

Poznámka: nezahrnuje skupinu biskupů.

Příloha č. 10: Současné složení Sněmovny lordů dle typu členství a stranictví, listopad 2015 (tabulka)

strana/skupina	doživotní členové	dědiční členové	biskupové	z toho mužů	z toho žen	celkem
biskupové	0	0	25	24	1	25
konzervat	202	48	-	192	58	250

ivci						
nezávislí	148	31	-	140	39	179
labouristé	208	4	-	145	67	212
libdem	108	4	-	72	40	112
nezařazení	25	0	-	21	4	25
ostatní strany	16	1	-	14	3	17
Celkem	707	88	25	608	212	820

Zdroj: (portál Composition of the Lords, 2015)

Příloha č. 11: Počty vládních porážek Sněmovnou lordů v jednotlivých zasedáních parlamentu (tabulka)

Vláda	Premiér	Zasedání	Celkem hlasování	Počet vl. porážek	Počet vl. vítězství	Ostatní hlasování
Labouristé	Wilson	1974-75		není známo		
		1975-76		126		
	Callaghan	1976-77		25		
		1977-78		78		
		1978-79		11		
Konzervativci	Thatcherová I	1979-80		15		
		1980-81		18		
		1981-82		7		
		1982-83		5		
	Thatcherová II	1983-84		20		
		1984-85		17		
		1985-86	250	22	215	13
		1986-1987	80	3	75	2
	Thatcherová III	1987-1988	279	17	254	8
		1988-1989	189	12	173	4
		1989-1990	186	20	160	6
		1990-91	104	17	87	0
		1991-92	83	6	73	4
	Major	1992-93	165	19	140	6
1993-94		136	16	99	21	

		1994-95	106	7	94	5
		1995-96	110	10	97	3
		1996-97	67	10	55	2
Labouristé	Blair I	1997-98	179	39	134	6
		1998-99	99	31	61	7
		1999-2000	192	36	147	9
		2000-2001	40	2	32	6
	Blair II	2001-2002	171	56	100	15
		2002-2003	226	88	115	23
		2003-2004	176	64	96	16
		2004-2005	67	37	27	3
	Blair III	2005-2006	192	62	124	6
		2006-2007	104	45	54	5
	Brown	2007-2008	125	29	93	3
		2008-2009	89	25	61	3
		2009-2010	43	14	28	1
2010-2012		241	48	188	5	
Koalice Konz+Lib Dem	Cameron I	2012-2013	82	27	52	3
		2013-2014	89	14	71	10
		2014-2015	60	10	42	7
Konzervativci	Cameron II	2015-2016*		20*		

Poznámka: *údaj k 27. říjnu 2015. Nevyplněné údaje jsou neznámé.

Zdroj: (portál Government defeats in the House of Lords, 2015) a (Coleman, 2015: 10) a (Vollmer, 2012: 22-23).

Příloha č. 12: Doporučení smíšeného výboru pro reformu Sněmovny lordů: možnosti způsobu ustavení členství Sněmovny lordů (tabulka)

Možnost	Způsob ustavení členství
1	pouze jmenováním
2	pouze volbou
3	80% jmenováním, 20% volbou
4	80% volbou, 20% jmenováním
5	60% jmenováním, 40%

	volbou
6	60% volbou, 40% jmenováním
7	50% jmenováním, 50% volbou

Zdroj: (HM Government, 2007: 16)

Příloha č. 13: Výsledky voleb Lorda Speakera 2006 (tabulka)

strana	kandidát	hlasy 1. preference	hlasy po přenosu						
			1	2	3	4	5	6	7
labouristé	baronka Haymanová	201	201	209	215	229	236	248	263
nezávislí	lord Grenfell	103	103	106	109	129	147	170	236
konzervativci	vikomt Ullswater	74	78	79	83	84	103	135	X
crossbench	hraběnka z Maru	55	56	59	64	66	79	X	
konzervativci	lord Elton	52	57	58	60	65	X		
labouristé	lord Richard	45	46	46	46	X			
crossbench	lord Boston z Favershamu	22	22	22	X				
liberální demokraté	lord Redesdale	17	17	X					
konzervativci	baronka Fookes	12	X						
<i>vyřazené hlasy</i>			1	1	2	4	8	12	54
<i>celkem přenesených hlasů</i>		581	580	579	577	573	565	553	499
<i>hlasů potřebných ke zvolení</i>		291	290	290	289	287	283	277	250

Zdroj: (House of Lords Information Office, 2006: 2)

Příloha č. 14: Výsledky voleb Lorda Speakera 2011 (tabulka)

strana	kandidát	hlasy 1. preference	hlasy po přenosu			
			1	2	3	4
nezávislí	baronka D'Souzaová	186	188	202	240	296
konzervativci	lord Colwyn	166	167	193	213	285
konzervativci	lord Goodlad	145	145	150	168	X
labouristé	lord Desai	78	79	92	X	
Liberální demokraté	baronka Harris z Richmondu	62	65	X		
Liberální demokraté	lord Redesdale	7	X			

<i>vyřazené hlasy</i>		0	7	16	40
<i>celkem přenesených hlasů</i>	644	644	637	621	581
<i>hlasů potřebných ke zvolení</i>	322	322	319	311	291

Zdroj: (House of Lords Information Office, 2011: 2)